

Εκπαιδευτική
επιστημονική και
πολιτιστική οργάνωση
Ηνωμένων Εθνών

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

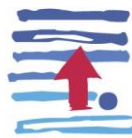
• Έδρα ΟΥΝΕΣΚΟ για την Ισότητα και
• την Ενδυνάμωση των Φύλων
• (Κύπρος)

Ερευνητική Μονάδα "Κέντρο Σπουδών Φύλου"

ΕΡΕΥΝΑ

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ: ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΦΥΛΟ

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ίδρυμα
Πρώτησης
Έρευνας

Στο πλαίσιο της Δέσμης Προγραμμάτων για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
2009-2010 (ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΚΟΙΝΩ/0609(ΒΕ)10, 2011-2014)

Λευκωσία

Φεβρουάριος 2015

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ: *Μαίρη Κουτσελίνη- Ιωαννίδου*

ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΕΣ: *Κατερίνα Τσιμπιμπάκη*

Παναγιώτα Χαραλάμπους

Ζήνα Αλαμπρίτη

ΒΟΗΘΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ: *Σοφία Αγαθαγγέλου*

Μάριος Αθανασίου

Μαρία Στυλιανού

Μέλανη Καλού

Θεοδώρα Γεωργίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	7
Α. Η εκπροσώπηση των γυναικών στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή.....	7
Β. Τα ΜΜΕ και η εξατομίκευση της πολιτικής.....	11
Γ. Έμφυλη διαμεσολάβηση (gender mediation).....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	18
1. Σκοπός Έρευνας.....	18
2. Στόχοι Έρευνας	18
3. Καθορισμός Πληθυσμού και Δείγματος της Έρευνας	18
4. Μέσα Συλλογής Δεδομένων	19
(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων	19
(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων.....	19
5. Διαδικασία Διεξαγωγής της Έρευνας.....	20
(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων	20
(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων.....	20
6. Κωδικοποίηση και Ανάλυση Δεδομένων.....	20
(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων	20
(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	23
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΟΜΠΩΝ	23
1. Ποσοτική Παρουσία των Δύο Φύλων	23
(α) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στις εκπομπές	23
(β) Ποσοτική παρουσία γυναικών πολιτικών στις εκπομπές ανά κανάλι.....	24
(γ) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων ανά είδος εκπομπής.....	24

2. Ανάλυση Περιεχομένου	27
(α) Χρόνος - Εκπομπές.....	27
(β) Θέμα - Εκπομπές.....	29
3. Σημειωτική Ανάλυση	31
(α) Κινήσεις Σώματος - Εκπομπές	31
(β) Εκφράσεις Προσώπου - Εκπομπές	33
(γ) Αλληλεπίδραση - Εκπομπές	34
(δ) Ρόλος Δημοσιογράφου - Εκπομπές.....	36
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΟΜΠΩΝ.....	39
1. Ανάλυση λόγου	39
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΛΤΙΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ.....	42
1. Ποσοτική Παρουσία των Δύο Φύλων	42
(α) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων	42
(β) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων ανά κανάλι	42
(γ) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων ανά μήνα	43
2. Ανάλυση Περιεχομένου	44
(α) Χρόνος - Δελτία Ειδήσεων	44
(β) Θέμα - Δελτία Ειδήσεων	46
3. Σημειωτική Ανάλυση.....	49
(α) Κινήσεις Σώματος - Δελτία Ειδήσεων.....	49
(β) Εκφράσεις Προσώπου - Δελτία Ειδήσεων.....	50
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	51
1. Ανάλυση Περιεχομένου Συνεντεύξεων Πολιτικών	51
2. Ανάλυση Περιεχομένου Συνεντεύξεων Δημοσιογράφων	69
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	83
1. Ανάλυση Λόγου Αντρών και Γυναικών Πολιτικών και Δημοσιογράφων.....	83
2. Συγκριτική Ανάλυση Λόγου Γυναικών και Αντρών Πολιτικών και Δημοσιογράφων....	94
(α) Γυναίκες – Άντρες Πολιτικοί	94
(β) Γυναίκες – Άντρες Δημοσιογράφοι.....	94
(γ) Γυναίκες Πολιτικοί – Γυναίκες Δημοσιογράφοι.....	94
(δ) Άντρες Πολιτικοί – Άντρες Δημοσιογράφοι.....	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	95
1. Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων	95
2. Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	104
Οδηγός Συνέντευξης για Πολιτικούς	104
Οδηγός Συνέντευξης για Δημοσιογράφους.....	107

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικά ερωτήματα εγείρονται για τη σχέση ανάμεσα στις γυναίκες πολιτικούς και στα ΜΜΕ: Οι γυναίκες πολιτικοί καλύπτονται από τα ΜΜΕ ισότιμα με τους άνδρες συναδέλφους τους; Το προφίλ των γυναικών πολιτικών σκιαγραφείται με αξιολογική ουδετερότητα από τα ΜΜΕ ή χρωματίζεται άμεσα ή έμμεσα με προκαταλήψεις που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο; Αν η παρουσίαση δεν είναι ισότιμη ή αν διαποτίζεται από έμφυλα στερεότυπα, σε ποιο βαθμό και με ποιο τρόπο αυτό επηρεάζει τις αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην πολιτική;

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο των ΜΜΕ (Global Media Monitoring Project - GMMP) (GMMT, 2005), το 1995 –όταν διεξήχθη η πρώτη μελέτη για την παρουσία των γυναικών στην πολιτική– οι γυναίκες αποσπούσαν περί το 17% της παγκόσμιας ενημέρωσης σε ραδιόφωνο, τηλεόραση και εφημερίδες. Το ποσοτικό αυτό εύρημα υιοθέτησαν αρκετές εισηγήτριες στο Τέταρτο Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών, το οποίο έγινε στο Πεκίνο. Το συνέδριο στόχευε διακηρυγμένα αφενός στην ποσοτική αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική και αφετέρου στην προβολή ενός λιγότερου στερεοτυπικού προφίλ των γυναικών-πολιτικών από τα ΜΜΕ. Αυτός ο συνδυασμός του ποσοτικού με τον ποιοτικό στόχο, απορρέει από την υπόθεση πως *τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στα πεδία λήψης πολιτικών αποφάσεων συνδέονται ευθέως με τον στερεοτυπικό τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ οι γυναίκες πολιτικοί.*

Ο διαχωρισμός ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική σφαίρα αποτελεί τη βασική κοινωνική συνθήκη πάνω στην οποία οικοδομείται ο έμφυλος καταμερισμός αρμοδιοτήτων. Στους άντρες θεωρείται πως αρμόζει κυρίως η διαχείριση των δημοσίων ζητημάτων και στις γυναίκες η ενασχόληση με το σπίτι και την οικογένεια. Η συμπεριφορά ενός ατόμου (άνδρα ή γυναίκας) που εναντιώνεται στις παραδοσιακές αυτές αντιλήψεις και διεκδικεί ρόλους που θεωρούνται ασύμβατοι με το φύλο του συνεπάγεται συχνά το στιγματισμό και την περιθωριοποίησή του (Gallagher, 2001).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έρευνα «*Το προφίλ των γυναικών πολιτικών στην τηλεόραση της Κύπρου: Μια ανάλυση με βάση το φύλο*» χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας και διεκπεραιώθηκε από το Πανεπιστήμιο Κύπρου σε συνεργασία με την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης, την Ένωση Συντακτών Κύπρου και το Κέντρο Επιστημονικού Διαλόγου και Έρευνας.

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να περιγράψει το προφίλ των Κυπρίων γυναικών πολιτικών, όπως αυτό προβάλλεται από την κυπριακή τηλεόραση.

Για τον σκοπό αυτό, αρχικά, μελετήθηκε ο αριθμός αντρών και γυναικών πολιτικών στις εκπομπές (584) και τα δελτία ειδήσεων (329). Καταχωρήθηκαν σε πίνακες, ώστε να φαίνεται ξεκάθαρα η ποσοτική παρουσία των δύο φύλων. Συγκεκριμένα, καταγράφηκε ο αριθμός των φύλων για κάθε εκπομπή και στη συνέχεια οι εκπομπές ομαδοποιήθηκαν με βάση το είδος τους. Για τα δελτία ειδήσεων, καταγράφηκε ο αριθμός των δύο φύλων για κάθε κανάλι και κάθε μήνα.

Έπειτα, επιλέγησαν 60 ενημερωτικές-ειδησεογραφικές εκπομπές της προεκλογικής περιόδου Ιανουάριος 2011 μέχρι Μάιο 2011 και 120 δελτία ειδήσεων από τους 6 τηλεοπτικούς σταθμούς παγκύπριας εμβέλειας (ANT1, ΜΕΓΑ, ΣΙΓΜΑ, ΡΙΚ1, PLUS, EXTRA). Για την καταγραφή και ανάλυση των εκπομπών και δελτίων, κατασκευάστηκαν δύο κλείδες, μία για τις εκπομπές και μία για τα δελτία. Για την καταγραφή των δεδομένων στις κλείδες, κατασκευάστηκαν οδηγοί καταχώρησης δεδομένων. Μέσα από τη μελέτη των κλείδων που δημιουργήθηκαν για κάθε εκπομπή και κάθε δελτίο, εντοπίστηκε το θέμα και ο χρόνος ομιλίας του κάθε ομιλητή/τριας (ανάλυση περιεχομένου). Αναφορικά με τον χρόνο, εντοπίστηκε και καταγράφηκε πόσο χρόνο μιλούσε ο καθένας/καθεμιά για κάθε θέμα και συνολικά πόσο χρόνο μιλούσε σε κάθε εκπομπή και δελτίο. Όσον αφορά το θέμα, εντοπίστηκαν λέξεις-κλειδιά μέσα από τα λεγόμενα των πολιτικών. Ακολούθησε η σημειωτική ανάλυση, με σκοπό την εξέταση των κινήσεων του σώματος και των εκφράσεων του προσώπου των γυναικών πολιτικών και τη σύγκρισή τους με αυτές των ανδρών πολιτικών. Τέλος, έγινε ανάλυση λόγου που στοχεύει στην εις βάθος κατανόηση του λόγου, μελετώντας το είδος ομιλίας, τον τόνο ομιλίας και το ύφος.

Με βάση τα αποτελέσματα της ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων, δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε σε ημιδομημένες συνεντεύξεις. Το δείγμα των συνεντεύξεων αποτέλεσαν 21 πολιτικοί, 11 γυναίκες και 10 άντρες και 18 δημοσιογράφοι, 9 γυναίκες και 9 άντρες. Για την ανάλυση των συνεντεύξεων χρησιμοποιήθηκε ανάλυση περιεχομένου, για να διαπιστωθεί η συχνότητα με την οποία άντρες και γυναίκες πολιτικοί συζητούν για συγκεκριμένα θέματα και η ανάλυση λόγου για προσδιορισμό των αντιλήψεων, στάσεων και πεποιθήσεων των αντρών και γυναικών πολιτικών και δημοσιογράφων για το ζήτημα της παρουσίας των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ και να προσδιοριστεί το προφίλ των γυναικών πολιτικών.

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι η παρουσία των γυναικών πολιτικών στις εκπομπές είναι μικρότερη σε σχέση με την παρουσία των αντρών πολιτικών, υπάρχει διάκριση στα ΜΜΕ μεταξύ των γυναικών και αντρών πολιτικών και αυτή προέρχεται από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις της

κοινωνίας για τη γυναίκα πολιτικό, από τη διαφορετική αντιμετώπιση των γυναικών και αντρών πολιτικών από τους δημοσιογράφους αλλά και από τη μη ενεργό προσπάθεια των γυναικών πολιτικών για αλλαγή της παρούσας κατάστασης. Ο τρόπος παρουσίασης των γυναικών πολιτικών, καθώς και ο αντίστοιχος των αντρών στα ΜΜΕ της Κύπρου εγείρει προβληματισμούς γι' αυτό και το θέμα εντάσσεται στο επίκεντρο της εξέτασης διαχρονικών κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτού της ανισότητας μεταξύ των δύο φύλων ειδικά σε περιοχές κλειδιά της οικονομικής και πολιτικής συμμετοχής και λήψης αποφάσεων.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Η Αντιπροσώπευση των Γυναικών στα Κοινοβούλια των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (%)

Πίνακας 2. Αναλογίες Γυναικών και Ανδρών Βουλευτών στα Εθνικά Κοινοβούλια της Ευρώπης των 27

Πίνακας 3. Συνολική Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Πίνακας 4. Παρουσία Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές ανά Κανάλι

Πίνακας 5. Συνολική Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών ανά Είδος Εκπομπής

Πίνακας 6. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στις Εκπομπές

Πίνακας 7. Κινήσεις Σώματος Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Πίνακας 8. Εκφράσεις Προσώπου Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Πίνακας 9. Αλληλεπίδραση Μεταξύ Άντρα και Γυναίκας Πολιτικού

Πίνακας 10. Πόσες Φορές Διακόπτει ο/η Δημοσιογράφος τον/την Πολιτικό

Πίνακας 11. Για Ποιον Λόγο/Αιτία Διακόπτει ο/η Δημοσιογράφος τον/την Πολιτικό

Πίνακας 12. Παρουσία Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Κανάλι

Πίνακας 13. Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Μήνα

Πίνακας 14. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στα Δελτία Ειδήσεων

Πίνακας 15. Κινήσεις Σώματος Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

Πίνακας 16. Εκφράσεις Προσώπου Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

Πίνακας 17. Ύπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Πίνακας 18. Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Πίνακας 19. Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης των Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Πίνακας 20. Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών σε Εκπομπές που Πραγματεύονται Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής

Πίνακας 21. Ύπαρξη ή Μη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Πίνακας 22. Είδη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Πίνακας 23. Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Πίνακας 24. Απόψεις για τον Τρόπο Συμπεριφοράς των Γυναικών στις Εκπομπές

Πίνακας 25. Ύπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Πίνακας 26. Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Πίνακας 27. Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης των Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Πίνακας 28. Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Σε Εκπομπές Που Πραγματεύονται
Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής

Πίνακας 29. Ύπαρξη ή Μη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Πίνακας 30. Είδη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Πίνακας 31. Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Πίνακας 32. Ανάλυση Λόγου Συνεντεύξεων Πολιτικών

Πίνακας 33. Ανάλυση Λόγου Συνεντεύξεων Δημοσιογράφων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Διάγραμμα 2. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Βουλευτικές Εκπομπές

Διάγραμμα 3. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Κοινωνικές Εκπομπές

Διάγραμμα 4. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Καθημερινές Πρωινές/Μεσημβρινές Εκπομπές

Διάγραμμα 5. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Πολιτικές Εκπομπές

Διάγραμμα 6. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στις Εκπομπές

Διάγραμμα 7. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

Διάγραμμα 8. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Κανάλι

Διάγραμμα 9. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Μήνα

Διάγραμμα 10. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στα Δελτία Ειδήσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

A. Η εκπροσώπηση των γυναικών στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή

Ο εκδημοκρατισμός των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει κάνει τις πολιτικές διαδικασίες, αναμφίβολα, περισσότερο ανοιχτές απ' ό,τι στο μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα. Αυτή όμως η γενική τάση δεν φαίνεται να έκανε τις γυναίκες περισσότερο αποδεκτές στα πεδία λήψης των αποφάσεων (decision-making) και σίγουρα δεν προσέδωσε σε αυτές ίσα δικαιώματα και δεδομένα με τους άντρες που εμπλέκονται στην πολιτική. Ακριβώς γι' αυτό, ένας από τους κεντρικούς στόχους που τέθηκαν από την Πλατφόρμα Δράσης (Platform of Action), το 1995, στο πλαίσιο του Τέταρτου Παγκόσμιου Συνέδριου Γυναικών στο Πεκίνο για την ισότητα των γυναικών και αντρών, ήταν να ανέλθει η πολιτική εκπροσώπηση των γυναικών σε ποσοστό 30% ως το 2002.

Σημαντικό εργαλείο σε αυτή την προσπάθεια αποτέλεσε η θεσμική κατοχύρωση από τα εθνικά κοινοβούλια των διαφόρων μορφών ποσοτώσεων (national quotas). Η εισαγωγή των ποσοτώσεων αποδείχθηκε χρήσιμο εργαλείο για την αύξηση του ποσοστού των γυναικών στα πεδία λήψης πολιτικών αποφάσεων (decision-making). Υπολογίζεται πως, ως το 2005, περίπου το 40% των χωρών της υφηλίου είχε εισαγάγει κάποιο μοντέλο ποσοστωσης στα εκλογικά του συστήματα (Inter-parliamentary Union, 2005). Στις χώρες που θεσμοθετήθηκε η αρχή της ποσοστωσης, ο μέσος όρος εκπροσώπησης των γυναικών στην πολιτική σκηνή ανήλθε στο 22%. Πρόκειται για ποσοστό σημαντικά αυξημένο σε σχέση με το 14% των χωρών που δεν έχουν αποδεχθεί κάποιο μοντέλο ποσοστωσης (Inter-parliamentary Union, 2008). Τη σημασία του ρόλου των ποσοτώσεων στην αύξηση της γυναικείας αντιπροσώπευσης στην πολιτική αναδεικνύουν και οι Paxton, Hughes και Painter (2010), υπογραμμίζοντας πως η νομοθέτηση της ποσοστωσης ανά φύλο από τα κοινοβούλια των χωρών της Ευρώπης επέφερε άμεσα σημαντική αύξηση της γυναικείας αντιπροσώπευσης.

Στην ανατολική Ευρώπη, πριν την κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων το 1989, οι γυναίκες έμοιαζε να εκπροσωπούνται με υψηλά για την εποχή ποσοστά στην πολιτική ζωή. Πράγματι, παρότι στις περισσότερες χώρες τα ποσοστά κινούνταν ανάμεσα στο 11% και το 14%, υπήρχαν χώρες, όπως η Σλοβενία, που το ποσοστό των γυναικών, στις εκλογές του 1982, άγγιξε το 25.8%, ενώ στις εκλογές του 1980, στη Λετονία και τη Λιθουανία έφτασε το 35% και 36% αντίστοιχα (Sloat, 2005). Η ευκολία, όμως, με την οποία, κατά την πρώτη δεκαετία μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, το 1989, οι γυναίκες παραγκωνίστηκαν από την πολιτική σκηνή των χωρών αυτών, υποδηλώνει τον κάλπικο χαρακτήρα της ισότητας μεταξύ αντρών και γυναικών στα σοσιαλιστικά καθεστώτα (Watson, 2000). Η άνοδος του ποσοστού των γυναικών σε αυτές τις μετακομμουνιστικές πλέον χώρες άρχισε να παρατηρείται ξανά προς το τέλος της δεκαετίας του 1990. Στον Πίνακα 1, που παρατίθεται στη συνέχεια, δίνεται μια συγκριτική εικόνα των ποσοστών που καταλάμβαναν οι γυναίκες πολιτικοί στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης σε τρεις χρονικές στιγμές: κατά τη δεκαετία του 1980 (πριν δηλαδή την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων), στα πρώτα χρόνια μετά το 1990 (αμέσως ύστερα από την πτώση) και στις εκλογές που έγιναν μια δεκαετία περίπου αργότερα (περί το 2000).

Πίνακας 1

Η Αντιπροσώπευση των Γυναικών στα Κοινοβούλια των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (%)

Πηγή: EGG Work Package 2 reports, Interparliamentary Union 1995, Matland and Montgomery 2000.

	1980	1990	Change (1980-90)	Most recent election (date)	Change (1990-now)
Bulgaria	21.7 (1981)	8.5	-13.2	26.7 (06/2001)	+18.2
Czech Rep.	29.0 (1981)	11.0	-18	17.0 (06/2002)	+6.0
Estonia	20.7 (1985)	5.7	-15	18.8 (03/2003)	+13.1
Hungary	30.1	7.3	-22.8	9.8 (04/2002)	+2.5
Latvia	34.8	5.5	-29.3	21.0 (10/2002)	+15.5
Lithuania	36.0	8.1	-27.9	10.6 (10/2000)	+2.5
Poland	23.0	9.5 (1991)	-13.5	20.2 (09/2001)	+10.7
Romania	33.1	3.6	-29.5	10.7 (11/2000)	+7.1
Slovakia	29.0 (1981)	8.7	-20.3	19.3 (09/2002)	+10.6
Slovenia	26.0 (1982)	11.2	-14.8	13.3 (10/2000)	+2.1
Average	26.9	7.7	-19.2	16.7	+9.0

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, παρά το γεγονός πως οι γυναίκες συνεχίζουν να υποεκπροσωπούνται στον χώρο της πολιτικής, έχει σημειωθεί αξιοσημείωτη πρόοδος. Χώρες της Δυτικής Ευρώπης, όπως το Βέλγιο, η Αυστρία, η Φιλανδία, η Δανία, η Νορβηγία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Ισπανία και η Σουηδία έχουν πετύχει τους στόχους που τέθηκαν στο Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών στο Πεκίνο για 30% εκπροσώπηση των γυναικών στα κοινοβούλια. Στην ευρωβουλή έχουμε ίσως την πιο ισορροπημένη αναλογία ανδρών και γυναικών (σύμφωνα με τις στοχεύσεις του Πεκίνου): 31% γυναίκες και 69% άντρες. Ωστόσο, στα περισσότερα εθνικά κοινοβούλια των κρατών που συναποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο ένα στα τέσσερα μέλη είναι γυναίκα (24%). Αξιοσημείωτες εξαιρέσεις, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2 που ακολουθεί, αποτελούν οι σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Φιλανδία, Δανία) και οι κάτω χώρες (Ολλανδία και Βέλγιο), στις οποίες το ποσοστό των γυναικών ξεπερνάει το 40% (European Commission, 2009). Σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο τα ποσοστά εκπροσώπησης των γυναικών ποικίλουν από χώρα σε χώρα. Σε γενικές γραμμές, όμως, τα ποσοστά στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο είναι ανάλογα με αυτά που επικρατούν στο εθνικό επίπεδο κάθε χώρας. Μόνες εξαιρέσεις η Γαλλία και η Λετονία, στις οποίες η εκπροσώπηση των γυναικών στο εθνικό επίπεδο κινείται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από ότι στο τοπικό επίπεδο (European Commission, 2009).

Πίνακας 2

Αναλογίες Γυναικών και Ανδρών Βουλευτών στα Εθνικά Κοινοβούλια της Ευρώπης των 27

Πηγή: European Commission, Database on women and men in decision-making (EU 2005)

	President	Members			
		Women (N)	Men (N)	Women (%)	Men (%)
EU-27	8W 19M	1 920	5 256	27	73
Belgium	M	60	88	41	59
Bulgaria	W	55	185	23	77
Czech Republic	W	43	157	22	78
Denmark	M	72	107	40	60
Germany	M	205	415	33	67
Estonia	W	22	79	22	78
Ireland	M	25	141	15	85
Greece	M	63	237	21	79
Spain	M	140	210	40	60
France	M	150	423	26	74
Italy	M	179	451	28	72
Cyprus	M	6	50	11	89
Latvia	W	23	77	23	77
Lithuania	M	34	101	25	75
Luxembourg	M	13	47	22	78
Hungary	M	35	350	9	91
Malta	M	7	53	12	88
The Netherlands	W	58	92	39	61
Austria	W	53	130	29	71

Poland	W	110	350	24	76
Portugal	W	69	161	30	70
Romania	M	55	357	13	87
Slovenia	M	32	57	36	64
Slovakia	M	28	122	19	81
Finland	M	86	114	43	57
Sweden	M	151	198	43	57
United Kingdom	M	146	504	22	78
Croatia	M	39	113	26	74
Macedonia, the former Yugoslav Republic of	M	40	82	33	67
Turkey	M	79	469	14	86
Republic of Serbia	M	82	168	33	67
Iceland	W	24	39	38	62
Liechtenstein	M	5	20	20	80
Norway	M	67	102	40	60
All countries	9W 25M	2 256	6 249	27	73

- = not applicable, : = not available

Data collected between 22/02/2013-13/03/2013

Ακολουθώντας την κοινή λογική, υποθέτει κανείς πως μια ισορροπημένη από την άποψη του φύλου σύνθεση των ψηφοδελτίων, θα έχει και ένα αντίστοιχα ισορροπημένο εκλογικό αποτέλεσμα. Είναι αλήθεια, ότι τα στοιχεία από τον ευρωπαϊκό χώρο δείχνουν πως περισσότερες γυναίκες στα ψηφοδέλτια, σημαίνει περισσότερες γυναίκες εκλεγμένες. Παρόλα αυτά, όμως, τα στοιχεία δείχνουν επίσης πως και σε αυτή την περίπτωση οι άντρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να εκλεγούν (European Commission, 2009). Εάν, για παράδειγμα, σε μια εκλογική αναμέτρηση το ποσοστό των γυναικών υποψηφίων είναι το ιδανικό (50%), το ποσοστό των εκλεγμένων γυναικών θα κινείται κατά μέσο όρο στο 39% (European Commission, 2009). Σύμφωνα με τις αναλύσεις, σημαντικό ρόλο σε αυτή την απόκλιση φαίνεται να διαδραματίζουν τα ΜΜΕ και οι τρόποι με τους οποίους απεικονίζουν τη γυναίκα και τη σχέση της με την πολιτική. Τα στερεότυπα που προβάλλονται άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ψηφοφόρων

και τελικώς αποτυπώνονται στα εκλογικά αποτελέσματα. Σε μια εποχή που η πολιτική σε όλες τις εκδηλώσεις της (λόγος, αντιπαράθεση, δραστηριότητες κ.ά.) διαμεσολαβείται σε μεγάλο βαθμό από τα ΜΜΕ, οι ψηφοφόροι διαμορφώνουν άποψη για τους υποψήφιους με βάση την ποσότητα και το είδος των πληροφοριών που αυτά παρέχουν. Σύμφωνα με τον John Corner (2003), τα ΜΜΕ αποτελούν πλέον το βασικό πλαίσιο εντός του οποίου κατασκευάζεται η ταυτότητα του/της πολιτικού ως ατόμου με συγκεκριμένα «ποιοτικά χαρακτηριστικά». Τα ΜΜΕ, συνακόλουθα, έχουν την ισχύ να ορίσουν κάποιον ως *κατάλληλο* ή *μη κατάλληλο* για πολιτικό στα μάτια και τη σκέψη των ψηφοφόρων. Επιπρόσθετα, οι αντιλήψεις των ψηφοφόρων για τους άντρες και τις γυναίκες πολιτικούς επηρεάζονται καταλυτικά από τον τρόπο με τον οποίο προβάλλονται (συνειδητά ή μη) οι μεταξύ τους διαφορές από τα ΜΜΕ (Kahn, 1994). Έρευνες έδειξαν πως οι ψηφοφόροι ανταποκρίνονται πιο θετικά στον υποψήφιο που τα ΜΜΕ θα συνδέσουν με την καταπολέμηση του εγκλήματος, την ενασχόληση με την εξωτερική πολιτική ή τη διαχείριση της οικονομίας. Συνήθως, αυτού του είδους η κάλυψη συνδυάζεται, λιγότερο ή περισσότερο ρητά, με «αρρενωπά» χαρακτηριστικά, όπως η ανταγωνιστικότητα, η σκληρότητα και η αποφασιστικότητα. Χαρακτηριστικά, δηλαδή, τα οποία κινούνται αντιστικτικά με όσα θεωρείται πως διέπουν τη «θηλυκότητα», όπως για παράδειγμα ο συναισθηματισμός, η συλλογικότητα και η εγκαρδιότητα (Kahn, 1994).

B. Τα ΜΜΕ και η εξατομίκευση της πολιτικής

Η προϊούσα εξασθένηση της ιδεολογικής διάστασης της πολιτικής, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, είχε ως αποτέλεσμα την εξασθένηση της ιδεολογικής και πολιτικής ταύτισης των πολιτών με τα πολιτικά κόμματα και, συνακόλουθα, την εμφάνιση ενός κύματος μετακινούμενων ψηφοφόρων. Στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν εκ νέου τους πολίτες, τα πολιτικά κόμματα επιδίωξαν την επίτευξη μιας ταύτισης σε ένα πιο προσωπικό επίπεδο: μια απευθείας προσωπική ταύτιση των πολιτών με τον αρχηγό και όχι με μια ιδεολογική ταύτιση με το κόμμα (Brants & Van Praag, 2006).

Ο συνεχώς αυξανόμενος ρόλος των ΜΜΕ στο πεδίο της πολιτικής και πιο συγκεκριμένα η εμφάνιση της εμπορικής τηλεόρασης (commercial television) και η ενσωμάτωση των δημοφιλών αξιών (popular values) σε ενημερωτικά πολιτικά προγράμματα, επηρέασε τον τρόπο προβολής των πολιτικών. Οι πληροφορίες για τις ιδεολογικές, πολιτικές, θρησκευτικές κλπ. πεποιθήσεις των πολιτικών μειώνονται διαρκώς, ενώ αντιθέτως αυξάνεται όλο και περισσότερο η ενασχόληση με τις πτυχές της προσωπικής τους ζωής και τον χαρακτήρα τους με ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση σε ότι σχετίζεται με το συναίσθημα (Van Santen & Van Zoonen, 2010). Οι πρακτικές αυτές των ΜΜΕ (ιδιαίτερως της τηλεόρασης) συνέβαλλαν περαιτέρω στην εξατομίκευση (personalization) της πολιτικής. Ο φακός επικεντρώνεται στην εικόνα, τις ατομικές ικανότητες και τα προσωπικά χαρακτηριστικά του κάθε πολιτικού και όχι στις πεποιθήσεις και τις τοποθετήσεις του στα πολιτικά ζητήματα (Van Zoonen, 2005). Εμφανίστηκε έτσι ένας νέος τύπος πολιτικού, ο οποίος με τη σειρά του χρησιμοποιεί τα ΜΜΕ ως μέσο για τη φιλοτέχνηση της δημόσιας εικόνας του με βάση τα προσωπικά του χαρακτηριστικά και όχι με βάση τις πολιτικές του θέσεις. Οπότε το ερώτημα τίθεται ως εξής: Ποιο προφίλ πολιτικού θεωρείται επιθυμητό και δημοφιλές και κατά πόσο αυτό

ενσωματώνει στερεοτυπικές αντιλήψεις για το κοινωνικό φύλο; Το μοντέλο που προωθείται από τα ΜΜΕ φαίνεται πως γεινιάζει περισσότερο με αντιλήψεις περί αρρενωπότητας, πράγμα που καθιστά τη γυναικεία επιτυχία στο χώρο της πολιτικής ένα σύνθετο και δύσκολο πρόβλημα (Van Zoanen, 2005). Σύμφωνα με τους Ross και Sreberny (2000) αυτό το κυρίαρχο μοντέλο του πολιτικού ως άντρα και της πολιτικής ως αντρικής υπόθεσης επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται και προσλαμβάνεται γενικότερα η έννοια της πολιτικής. Η εικόνα και η γλώσσα που προβάλλονται από τα ΜΜΕ τείνουν να διαιωνίζουν την κατάσταση και, συνακόλουθα, να παρουσιάζουν τις γυναίκες πολιτικούς ως ξένο σώμα.

Σε αυτό το νέο πλαίσιο επικοινωνίας μεταξύ πολιτικών και κοινωνίας η έμφαση δίνεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην ανθρώπινη διάσταση των πολιτικών προσώπων. Στο πλαίσιο αυτής της γενικότερης στροφής στα προσωπικά χαρακτηριστικά, η εξωτερίκευση των συναισθημάτων των πολιτικών κατέχει μια διακριτή θέση. Χαρακτηριστικό –διότι προβλήθηκε κατά κόρον από τα ΜΜΕ– είναι ένα περιστατικό με τη Χίλαρι Κλίντον, που συνέβη κατά τη διάρκεια ομιλίας της στο New Hampshire, στο πλαίσιο της προεκλογικής της εκστρατείας για την Προεδρία του Δημοκρατικού Κόμματος το 2008. Μία αναποφάσιστη ψηφοφόρος τη ρώτησε πώς καταφέρνει να είναι τόσο «άτρωτη» και ταυτόχρονα να δείχνει τόσο «υπέροχη». Η Χίλαρι Κλίντον δάκρυσε και απάντησε: *“This is very personal for me. It's not just political. It's not just public”*. Σύμφωνα με τον Barrowcliffe (2007) *«Όταν μια γυναίκα κλαίει, ενισχύει το στερεότυπο δείχνοντάς μας πως η σκληρότητα που τη διακρίνει δεν ήταν παρά ένα προσωπίο και πως στην πραγματικότητα είναι αδύναμη»*. Η δημόσια εκδήλωση συναισθηματισμού από μια γυναίκα πολιτικό, συνεπώς, προσλαμβάνεται ως αδυναμία. Συμβαίνει το ίδιο με τους άντρες πολιτικούς; Η Suzanne Fields σημειώνει πως *«Οι γυναίκες που έχουν ηγετικές φιλοδοξίες, είναι καλύτερα να μη δείχνουν την ευαίσθητη πλευρά τους, ανεξαρτήτως των περιστάσεων»*. Διότι θεωρούνται ευάλωτες και αδύναμες. Ισχυρίζεται όμως πως, αντιθέτως, *«οι άντρες δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα όταν προβάλλουν την ευαίσθητη πλευρά τους»* (Fields, 2007). Σε συμβολικό επίπεδο, η έκφραση συναισθημάτων από άντρες πολιτικούς εκλαμβάνεται ως μια ένεση ευαισθησίας στον σκληρό πυρήνα της δύναμης που έτσι κι αλλιώς διαθέτουν και υπ' αυτή την έννοια, λειτουργεί υπέρ του.

Γ. Έμφυλη διαμεσολάβηση (gendered mediation)

Οι φεμινιστικές μεθοδολογίες ανάλυσης έχουν εφαρμοστεί κατά κόρον για τη μελέτη του τρόπου με τον οποίο οι γυναίκες παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ, τόσο σε σχέση με τον βαθμό όσο και σε σχέση με το είδος της προβολής τους. Αρχικά, αξιοποιήθηκε η έννοια «συμβολική εκμηδένιση» («symbolic annihilation»), την οποία εισήγαγε η Tuchman (1978), προκειμένου να καταδειχθεί ο βαθμός προβολής (καλύτερα: η απουσίας προβολής) των γυναικών από τα ΜΜΕ. Στη συνέχεια, προτάθηκε ο όρος «έμφυλη διαμεσολάβηση» (gendered mediation) ως πιο κατάλληλο εννοιολογικό εργαλείο για τη μελέτη του τρίπτυχου γυναίκες-πολιτική-ΜΜΕ (Gidengil & Everitt, 1999· Sreberny-Mohamandi & Ross, 1996). Υπό το πρίσμα αυτό, καταδεικνύεται πειστικά πως, ακόμη και όταν ο βαθμός προβολής είναι αξιοσημείωτος, υφίσταται προκατάληψη απέναντι στις γυναίκες πολιτικούς. Η προκατάληψη αυτή αποδόθηκε στη χρήση παραδοσιακών πλαισίων (frames), η οικοδόμηση των οποίων βασίστηκε στην παγιωμένη αντρική κυριαρχία στην πολιτική

σκηνή. Το αποτέλεσμα είναι ο έμμεσος χρωματισμός των γυναικών-πολιτικών ως αυτσάιντερ και εν τέλει η ουσιαστική τους περιθωριοποίηση. Η προβληματική αυτή θα παρουσιαστεί ενδελεχέστερα (και με χρήση παραδειγμάτων) στη συνέχεια.

Κατά τη δεκαετία κυρίως του 1980, οι μελέτες αφορούσαν αποκλειστικά σχεδόν στο βαθμό της προβολής των γυναικών πολιτικών στις ειδήσεις. Εισάγοντας τον όρο «συμβολική εκμηδένιση» (“symbolic annihilation”) η Tuchman (1978), στράφηκε προς την επιβεβαίωση της υπόθεσης πως ο κανόνας είναι η περιθωριακή προβολή αν όχι η απόλυτη απουσία των γυναικών από την τηλεοπτική ειδησεογραφία.

Πράγματι, μια έρευνα που διεξήχθη από το Global Media Monitoring Project (GMMT) το 1995 έδειξε ότι οι γυναίκες ως θέμα συζήτησης στο ραδιόφωνο, τις εφημερίδες και την τηλεόραση, κατά τη διάρκεια μίας ημέρας, αποτελούν μόλις το 17% σε αντίθεση με τους άντρες, οι οποίοι αποτελούσαν το υπόλοιπο 83%. Πέντε χρόνια αργότερα, το 2000, τα αποτελέσματα του GMMT ήταν παρόμοια, με τις γυναίκες να αποτελούν το 18% και τους άντρες το 82%. Ειδικότερα στην πολιτική ζωή, ορισμένες μελέτες με αντικείμενο την ποσοτική κάλυψη κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας για τη Γερουσία των Ηνωμένων Πολιτειών την περίοδο 1982-1988, κατέληξαν, ανάμεσα σε άλλα, στο συμπέρασμα πως οι γυναίκες υποψήφιες έλαβαν λιγότερη κάλυψη στις εφημερίδες συγκριτικά με τους άντρες συναδέλφους τους (Kahn & Goldenberg, 1991). Στην ίδια κατεύθυνση, σε αναφορά του σχετικά με τον ρόλο των στερεοτύπων σε επίπεδο κοινωνικού φύλου στις εκπομπές λόγου (talk shows) κατά τη διάρκεια των ευρωεκλογών το 2004, ο Giacomo Brodolini, καταλήγει πως η γυναικεία παρουσία ήταν υποτυπώδης. Η μέση αναλογία ήταν μία γυναίκα προς έξι άντρες (Italy, 2004). Παρόμοια στην Ολλανδία, όπου σχετική μελέτη για την τηλεοπτική κάλυψη αντρών και γυναικών πολιτικών, με δείγμα όσους καταλάμβαναν τις πρώτες θέσεις στη λίστα των υποψηφίων για τις βουλευτικές εκλογές του 2003, έδειξε πως οι άντρες υποψήφιοι έλαβαν υπερδιπλάσια προβολή σε σχέση με τις γυναίκες (Wierstra, 2003).

Υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ότι η πραγματικότητα, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, γίνεται περισσότερο σύνθετη. Η μελέτη, για παράδειγμα, της Norris (1997), η οποία αναφέρθηκε και στην αρχή, έδειξε πως η κάλυψη και η προβολή από τα ΜΜΕ των γυναικών που βρίσκονται σε ηγετικές πολιτικές θέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο είναι βέβαια μικρότερη από αυτή των αντρών, αλλά η διαφορά δεν είναι σημαντική. Μια άλλη έρευνα, που έγινε στη Γερμανία στις εκλογές του Μαΐου του 2004, επισημαίνει επίσης την ανάγκη να γίνουν τα εργαλεία περισσότερο εκλεπτυσμένα (Rettich, 2004). Η έρευνα κατέγραψε τις εμφανίσεις στα ΜΜΕ (εφημερίδες, περιοδικά και τηλεόραση) δύο αντιπάλων, ενός άντρα και μιας γυναίκας, καθ’ όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου (1.7.2003 ως 15.4.2004). Το πρώτο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε είναι πως ο Horst Kohler, υποψήφιος του Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος, εμφανίστηκε στα ΜΜΕ σημαντικά περισσότερο από τη γυναίκα αντίπαλό του, τη Gesine Schawn του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος: 70% έναντι 30%. Οι αριθμοί αυτοί όμως δεν φανερώνουν ολόκληρη την εικόνα. Διότι, ένα σημαντικό ποσοστό των εμφανίσεων του Horst Kohler, πολύ μεγαλύτερο από της αντιπάλου του, συνοδευόταν από αρνητικά σχόλια. Από το σύνολο των αναφορών για τον Kohler το 30% ήταν αρνητικές, το 20% θετικές και το υπόλοιπο ουδέτερες. Αντίθετα, οι αρνητικές αναφορές για την Schawn ήταν μόλις 3,5% , ενώ οι θετικές 43%.

Ανασκοπώντας την περίοδο που μεσολάβησε από τη δεκαετία του 1970 ως τα τέλη του 20ού αιώνα, οι Gidengil και Everitt (1999) ισχυρίστηκαν πως υπήρξαν τρία στάδια στη μελέτη της σχέσης γυναικών-MME. Το πρώτο πράγματι αφορούσε το θεωρούμενο ως πρωταρχικό ζήτημα της «ορατότητας» (visibility/invisibility). Τούτο, διότι την περίοδο εκείνη (ως τα τέλη της δεκαετίας του 1980) δεν υπήρχε αρκετή προβολή των γυναικών στις ειδησεογραφικές εκπομπές. Καθώς, όμως, η παρουσία της γυναίκας γινόταν ολοένα και περισσότερο αισθητή στον χώρο της πολιτικής (και συνακόλουθα και στα MME), η εστίαση της ανάλυσης μεταφέρθηκε από τον βαθμό προβολής στο είδος της προβολής των γυναικών. Ακόμα, ισχυρίστηκαν, και στις περιπτώσεις όπου η παρουσία των γυναικών στα MME ήταν αισθητή, το είδος της κάλυψής τους ήταν μονοδιάστατο. Αναδεικνύονταν κυρίως οι ειδικές ικανότητές τους απέναντι σε ορισμένα ζητήματα ή τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους με έναν τρόπο μάλλον στερεοτυπικό, ο οποίος αντανakλούσε ποιοτικά στοιχεία που θεωρούνταν «θηλυκά» (Carroll & Schreiber, 1997· Kahn & Goldenberg, 1991). Η έμφαση σε εικόνες, όπως η γυναίκα-νοικοκυρά, για παράδειγμα, καθόριζαν έμμεσα τα πεδία στα οποία μια γυναίκα θα μπορούσε να διεκδικήσει έναν ρόλο που να ήταν πράγματι σε θέση να διαχειριστεί. Οι πιο πρόσφατες μελέτες, ωστόσο, παρουσιάζουν μια περισσότερο σύνθετη και εκλεπτυσμένη εικόνα. Η μελέτη της Pippa Norris (1997), η οποία αφορά στην κάλυψη των γυναικών που βρίσκονται σε ηγετικές θέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν βρήκε αρκετά στοιχεία που να επιβεβαιώνουν τη συστηματική χρήση θηλυκών στερεοτύπων. Στην ίδια γραμμή κινείται και η μελέτη του Kevin B. Smith (1997), η οποία εξετάζοντας την κάλυψη των γυναικών υποψηφίων στις εφημερίδες κατά τη διάρκεια των προεκλογικών εκστρατειών του 1994 στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατέληξε πως οι γυναίκες υποψήφιοι είχαν σε γενικές γραμμές τον ίδιο τρόπο αντιμετώπισης με τους άντρες αντιπάλους τους. Στοιχεία που να δηλώνουν άμεσα ένα στερεοτυπικό διαχωρισμό αντρών-γυναικών από τα MME υπήρχαν, αλλά δεν είχαν πλέον την έκταση που είχαν κατά τη δεκαετία του 1980, όπως έδειξε μέσα από τη δική της μελέτη της η Kahn (1994). Υπό το βάρος τέτοιων ευρημάτων εισήχθη η έννοια της «έμφυλης διαμεσολάβησης» (“gender mediation”), η οποία προσπαθεί να φωτίσει τους έμμεσους, άρρητους τρόπους με τους οποίους η προβολή των γυναικών πολιτικών από τα MME, αν και δεν εκφράζει άμεσα στερεοτυπικές εικόνες (οδηγώντας ευθέως τη γυναίκα σε μειονεκτική θέση στον χώρο της πολιτικής), παραμένει παρόλα αυτά διαφορετική σε σχέση με τον τρόπο που παρουσιάζονται οι άντρες πολιτικοί (Sreberny – Mohammadi & Ross, 1996). Η «έμφυλη διαμεσολάβηση» (gendered mediation) μετατοπίζει την οπτική γωνία της παρατήρησης του ζητήματος (της σχέσης γυναικών-πολιτικής-MME). Η βασική υπόθεση είναι πως η άμεση χρήση των θηλυκών (και γενικότερα έμφυλων) στερεοτύπων, δίνει τη θέση της σε πιο έμμεσες, αλλά και πιο ύπουλες, μορφές προκατάληψης, οι οποίες αναδύονται όταν για την προβολή των γυναικών από τα MME αξιοποιούνται τα συμβατικά πολιτικά πλαίσια (frames). Το αποτέλεσμα είναι τα MME να επικεντρώνονται δυσανάλογα σε εκείνες τις συμπεριφορές των γυναικών, οι οποίες έρχονται σε σύγκρουση με τις καθιερωμένες αντιλήψεις σχετικά με την αναμενόμενη συμπεριφορά τους (Gidengil & Everitt, 1999).

Σύμφωνα με τον Gitlin (1980), τα «πλαίσια» (“frames”) «είναι θεμελιώδεις αρχές επιλογής, έμφασης και παρουσίασης, οι οποίες διέπονται (σιωπηρά) από θεωρίες σχετικά με το τι υπάρχει, τι συμβαίνει και τι είναι σημαντικό». Οι εκλογικές εκστρατείες, για παράδειγμα, και οι πολιτικές

δηλώσεις και αναφορές εντάσσονται σε (ή παρουσιάζονται με) μια «αρρενωπή αφήγηση», η οποία βρίθει μεταφορικών σχημάτων που αντανάκλουν και ταυτόχρονα ενισχύουν τις κυρίαρχες πολιτισμικές αξίες της δεδομένης κοινωνίας (Nelson, 1986). Απ' όλο το πλαίσιο αναδύεται μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη που βλέπει την πολιτική ως κάστρο των αντρών. Για τούτο άλλωστε συνδυάστηκε ποικιλότητα με άλλες παραδοσιακά αντρικές (και σκληρά ανταγωνιστικές) δραστηριότητες και πρακτικές, όπως για παράδειγμα ο αθλητισμός ή, σε ακραίες στιγμές, ο πόλεμος. Τα ΜΜΕ ενισχύουν αυτή την αντίληψη με τον τρόπο που καλύπτουν τις κεντρικές πολιτικές αντιπαραθέσεις. Οι εκλογικές αναμετρήσεις παρουσιάζονται σαν σκληρή μάχη ανάμεσα στα δύο κυρίαρχα πολιτικά κόμματα, ενώ οι τηλεοπτικές αντιμαχίες (τα debates) σχεδόν ως αγώνες πυγμαχίας (Gidengil & Everitt, 1999). Τα άτομα, τα οποία λαμβάνουν μέρος στις αναμετρήσεις και ιδιαίτερα όσοι είναι υποψήφιοι για υψηλές θέσεις θα πρέπει να φαίνεται ότι έχουν την ανάλογη χαρακτηρισμοί (Meeks, 2012). Στην περίπτωση που ο υποψήφιος είναι γυναίκα, ο βαθμός της διάκρισης που υφίσταται μέσω της χρήσης γλωσσικών μεταφορών αυξάνεται όσο το αξίωμα που διεκδικεί βρίσκεται ψηλότερα στην ιεραρχία. Αν η υποψήφια επιλέξει να προτάξει θηλυκά ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως ο συμβιβασμός και η ομαδικότητα, αφήνεται διάχυτη η αίσθηση ότι το προφίλ της αποκλίνει σημαντικά από το ιδανικό. (Meeks, 2012).

Στην ίδια κατεύθυνση η Norris (1997), αναφερόμενη στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, υποστηρίζει πως η τηλεοπτική (και γενικότερα ειδησεογραφική) κάλυψη της πολιτικής ζωής, συντονίζεται με την αμερικανική κοινή γνώμη, που θέλει τους άντρες πολιτικούς ως πιο κατάλληλους από τις γυναίκες για να διαχειριστούν τα θεωρούμενα ως «σκληρά» ζητήματα, όπως η οικονομία και η εξωτερική πολιτική. Αντιθέτως, οι γυναίκες θεωρούνται καταλληλότερες για τη διαχείριση ορισμένων τομέων της εσωτερικής πολιτικής, όπως η εκπαίδευση και η κοινωνική πρόνοια (Norris, 1997). Τον Ιανουάριο του 2000 μία έρευνα από τους Deloitte και Touche έδειξε πως οι αντιλήψεις αυτές συνεχίζουν να επικρατούν στην κοινή γνώμη: Το 45% πιστεύει πως ένας άντρας πρόεδρος είναι καταλληλότερος να διαχειριστεί το ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής, ενώ μόνο το 15% υποστηρίζει την επιλογή της γυναίκας προέδρου. Μια ακόμη έρευνα του 2001, που διεξήχθη από το Barbara Lee Family Foundation, κατέδειξε τη σημασία του κοινωνικού φύλου στις αντιλήψεις της κοινής γνώμης. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως ο δεσμός με έναν συγκεκριμένο πολιτικό χώρο επηρεάζει το πως οι ψηφοφόροι αξιολογούν τις ικανότητες ενός υποψηφίου με τους άντρες και τις γυναίκες του Συντηρητικού Κόμματος να εκλαμβάνονται ως περισσότερο αποφασιστικοί σε σχέση με τους συναδέλφους τους στο Δημοκρατικό Κόμμα. Ωστόσο, οι απαντήσεις έδειξαν πως οι ψηφοφόροι αντιλαμβάνονται τους άντρες πολιτικούς και των δύο κομμάτων ως ικανότερους να διαχειριστούν μια πολιτική ή κοινωνική κρίση σε σχέση με τις γυναίκες και των δύο κομμάτων. Παρόμοια μοτίβα αναπαράγονται στην ειδησεογραφική κάλυψη (news coverage) της πολιτικής ζωής. Οι δημοσιογράφοι παρουσιάζουν συστηματικά τους άντρες πολιτικούς ως σκληρούς και αποφασιστικούς, ενώ τις γυναίκες ως ευαίσθητες και διαλλακτικές.

Για να αντιμετωπίσουν αυτή την τάση και να δείξουν ότι ανήκουν δικαιοματικά στον αρρενωπό χώρο της πολιτικής, πολλές γυναίκες πολιτικοί υιοθετούν στερεοτυπικούς τρόπους αντρικής συμπεριφοράς. Επιλέγουν να επιδείξουν αποφασιστικότητα και σκληρή στάση στα διάφορα

πολιτικά ζητήματα. Αυτή η επιλογή, όμως, μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος των ίδιων των γυναικών. Συμπεριφορές που εναντιώνονται στις παραδοσιακές αντιλήψεις για τη γυναικεία φύση, ελκύουν το ενδιαφέρον των ΜΜΕ, αλλά υπερτονίζονται ως μη-θηλυκές. Με άλλα λόγια, από τη μία τα ΜΜΕ περιθωριοποιούν τις γυναίκες όταν το ύφος τους δεν είναι επιθετικό και ανταγωνιστικό και από την άλλη τις υπερ-προβάλλουν αρνητικά όταν αυτές υιοθετούν ένα περισσότερο επιθετικό στυλ (Gidengil & Everitt, 1999, 2003). Όπως θα αναφερθεί παρακάτω οι αντίθετες από τις στερεοτυπικά αναμενόμενες γυναικείες συμπεριφορές προκαλούν αρνητικές εντυπώσεις στους ψηφοφόρους (Eagly, Makhijani & Klonsky, 1992). Μια συναφής ιταλική έρευνα επιχείρησε μια ανατομία στον τρόπο της προβολής των γυναικών στα ενημερωτικά και ψυχαγωγικά τηλεοπτικά προγράμματα. Η έρευνα κατέγραψε και ανέλυσε τις εκπομπές τριών ιταλικών καναλιών στη διάρκεια μίας εβδομάδας του 2001. Η ανάλυση των στοιχείων ανέδειξε την τάση να προβάλλονται με περισσότερο αρνητικές εικόνες οι εργαζόμενες γυναίκες σε σχέση με τις μη-εργαζόμενες. Ακόμη περισσότερο αρνητικές αξιολογήσεις, όπως *εγωισμός, κυνισμός, και ανεντιμότητα*, συνόδευαν τις γυναίκες που κατείχαν υψηλές θέσεις (CNEL, 2003).

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζει ο λόγος και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ μπορεί να διαφέρει. Όπως προαναφέρθηκε, στην προσπάθεια τους να αντισταθμίσουν την αρνητική κάλυψη τους (συγκριτικά με τους άντρες συναδέλφους τους) από τα ΜΜΕ, ορισμένες γυναίκες πολιτικοί επιλέγουν να προβάλλουν στερεοτυπικά αντρικά χαρακτηριστικά: σκληρότητα και δυναμική στάση σε κρίσιμα πολιτικά ζητήματα. Ωστόσο, η στάση τους αυτή μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εικόνα τους σε περίπτωση που τα ΜΜΕ εστιάσουν δυσανάλογα στη στερεοτυπική συμπεριφορά τους (Gidengil & Everitt, 1999).

Ο τρόπος με τον οποίο οι ηγέτες εκλαμβάνονται από τον κόσμο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο τον οποίο παρουσιάζεται ο λόγος τους. Ρήματα με αρνητική σημασία όπως *κατηγορώ, επιτίθεμαι και γελοιοποιώ* κάνουν τον ομιλητή να εκληφθεί αρνητικά, σε αντίθεση με ρήματα όπως *εγγυώμαι, υποστηρίζω και επιβεβαιώνω* που οδηγούν στο αντίθετο αποτέλεσμα. Με την επιλογή του ρήματος, ο δημοσιογράφος παρεμβαίνει ανάμεσα στον ομιλητή και τον τηλεθεατή. Ο βαθμός της διαμεσολάβησης ποικίλει και εξαρτάται από την επιλογή του ρήματος του δημοσιογράφου. Η επιλογή του ρήματος εμπεριέχει την ερμηνεία του δημοσιογράφου και με τη σειρά της η επιλογή αυτή μπορεί να επηρεάσει το προφίλ των ομιλητών (Gidengil & Everitt, 2003). Για παράδειγμα, στις δύο προεκλογικές εκστρατείες το 1993 και το 1997, τα ρήματα που χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιάσουν τον λόγο των γυναικών, αλλά ποτέ τον λόγο των αντρών, είναι ανάμεσα σε άλλα τα εξής: *επιτίθεμαι, συγκρούομαι, μαστιγώνω, βρίζω έντονα, αρνούμαι κάθετα*. Επιπρόσθετα, στην προεκλογική εκστρατεία του 1993, όταν δύο γυναίκες κατείχαν την προεδρία σε δύο από τα πέντε κόμματα (η Kim Campbell του Progressive Conservative Party και η Audrey McLaughlin του New Democracy Party), ενώ αρχικά και οι δύο υποψήφιοι αποφάσισαν να κρατήσουν χαμηλότερα τους τόνους καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας, η Campbell άρχισε να υιοθετεί ένα πιο επιθετικό στυλ όταν τα νούμερα του κόμματός της έπεσαν. Παρόλα αυτά και οι δύο υποψήφιοι παρουσιάστηκαν με περισσότερο επιθετικό προφίλ στην ομιλία τους συγκριτικά με τους άντρες υποψηφίους των άλλων κομμάτων (Gidengil & Everitt, 2003). Στην προεκλογική εκστρατεία του 1997, η McDonough (που εκπροσωπούσε το New Democracy Party μετά τη

McLaughlin) υιοθέτησε ένα ελαφρά πιο επιθετικό ύφος από την προκάτοχό της, ωστόσο δεν υπάρχουν στοιχεία που να δείχνουν πως το ύφος της ήταν περισσότερο επιθετικό από αυτό του αντιπάλου της. Τα στοιχεία της έρευνας των Gidengil και Everitt (2003) κάνουν εμφανές ότι το ύφος του λόγου και των τριών γυναικών στις προεκλογικές εκστρατείες του 1993 και 1997 παρουσιάστηκε περισσότερο επιθετικό από ότι ήταν στην πραγματικότητα.

Η οπτική που προτείνει η «έμφυλη διαμεσολάβηση» (gendered mediation thesis), υποστηρίζει πως ο λόγος των γυναικών πολιτικών τείνει να παρουσιάζεται περισσότερο αρνητικός και επιθετικός από τον λόγο των ανδρών. Όταν οι γυναίκες υποψήφιοι υιοθετούν μια περισσότερο μάχιμη συμπεριφορά και αυτό εκφράζεται και μέσα από τον λόγο τους, στην ουσία έρχονται σε σύγκρουση με βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις σχετικά με το τι σημαίνει κατάλληλη γυναικεία συμπεριφορά. Την οπτική φαίνεται να επιβεβαιώνουν ορισμένες μελέτες που δείχνουν πως όταν η συμπεριφορά γυναικών που βρίσκονται σε ηγετικές θέσεις, έρχεται σε σύγκρουση με το στερεοτυπικό πρότυπο γυναικείας συμπεριφοράς, παράγει περισσότερο αρνητική αντίδραση από τον κόσμο, συγκριτικά με παρόμοια συμπεριφορά από μέρους των αντρών (Eagly et al., 1992). Στην ίδια γραμμή κινούνται και οι Lindsey και Zakahí (1996), όταν υποστηρίζουν πως οι άντρες έχουν περισσότερο χώρο απ' όσο οι γυναίκες να αποκλίνουν από τα πρότυπα λεκτικής συμπεριφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Σκοπός Έρευνας

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να περιγράψει το προφίλ των Κυπρίων γυναικών πολιτικών, όπως αυτό προβάλλεται από την κυπριακή τηλεόραση.

2. Στόχοι Έρευνας

Πιο συγκεκριμένα, το παρόν έργο αποσκοπεί:

(α) να διερευνήσει σε βάθος το προφίλ των γυναικών-πολιτικών, όπως αυτό παρουσιάζεται μέσα από την τηλεόραση της Κύπρου, εξετάζοντας τις ακόλουθες παραμέτρους: ποσοτική και ποιοτική παρουσία, θεματολογία προσκλήσεων, λόγος και στερεοτυπική προβολή, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους i) κλείδα παρατήρησης, ii) ανάλυση περιεχομένου, iii) ανάλυση λόγου και iv) σημειωτική ανάλυση

(β) να σκιαγραφήσει το προφίλ των γυναικών-πολιτικών, όπως αυτό παρουσιάζεται μέσα από την τηλεόραση της Κύπρου σε σχέση με τον αντίστοιχο τρόπο προβολής των ανδρών πολιτικών

(γ) να αναλύσει το προφίλ των γυναικών-πολιτικών με ημιδομημένες συνεντεύξεις με τους κομματικούς αρχηγούς, δείγμα βουλευτών (ανδρών και γυναικών), ιδιοκτήτες – διευθυντές των παγκύπριων τηλεοπτικών σταθμών και δημοσιογράφους

(δ) να παρουσιάσει την ταύτιση ή το χάσμα μεταξύ του επίσημου λόγου-νομικής πτυχής και της πραγματικής κατάστασης από την προβολή στην τηλεόραση και

(ε) να συμβάλει με τη διάχυση των αποτελεσμάτων του στη συνειδητοποίηση του ρόλου των ΜΜΕ τόσο από τις Κύπριες-πολιτικούς και τα κόμματά τους, όσο και από τους αρμόδιους φορείς των ΜΜΕ και το ευρύτερο κοινό, ενδυναμώνοντας τη φωνή της Κυπρίων γυναικών πολιτικών παράλληλα και σε συνεργασία με τη φωνή των ανδρών πολιτικών.

3. Καθορισμός Πληθυσμού και Δείγματος της Έρευνας

Σε πρώτο στάδιο, η αρχική ποσοτική καταγραφή αντρών και γυναικών πολιτικών στηρίχτηκε στην ανάλυση 584 εκπομπών και 329 δελτίων ειδήσεων. Έπειτα, επιλέχθηκαν 60 εκπομπές και 120 δελτία ειδήσεων της προεκλογικής περιόδου Ιανουαρίου 2011 έως Μαΐου 2011, τα οποία αποτελούν το δείγμα της έρευνας και για τα οποία έγιναν οι υπόλοιπες αναλύσεις. Η επιλογή των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων έγινε με δειγματοληψία κριτηρίου. Τα κριτήρια επιλογής τους αποτελούν το κανάλι και το φύλο, ώστε αφενός να έχουμε εκπομπές και δελτία ειδήσεων από τα 6 διαφορετικά κανάλια της κυπριακής τηλεόρασης (ANT1, ΜΕΓΑ, ΣΙΓΜΑ, ΡΙΚ1, PLUS, EXTRA) και αφετέρου να συμμετέχουν σε αυτά τόσο άντρες όσο και γυναίκες πολιτικοί.

Σε δεύτερο στάδιο, τον πληθυσμό της έρευνας και της παρούσας ανάλυσης αποτέλεσαν πολιτικοί εκπρόσωποι κομμάτων και μάχιμοι δημοσιογράφοι. Συγκεκριμένα το δείγμα της έρευνας αποτελούν 21 πολιτικοί, 11 γυναίκες και 10 άντρες· και 18 δημοσιογράφοι εκ των οποίων 9 είναι

γυναίκες και 9 άντρες. Η επιλογή του δείγματος έγινε με δειγματοληψία κριτηρίου και βολική, αφού η εργασία διεκπεραιώθηκε με διαθέσιμους πολιτικούς και δημοσιογράφους, έχοντας ως κριτήριο το φύλο, την κομματική παράταξη, την παρουσία τους στις εκπομπές που αναλύθηκαν. Η είσοδος μας στο πεδίο έγινε μετά από διαπραγμάτευση με τους διαθέσιμους πολιτικούς και δημοσιογράφους.

4. Μέσα Συλλογής Δεδομένων

(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων

Χρησιμοποιήθηκε κλείδα παρατήρησης ως εργαλείο συλλογής δεδομένων από τις εκπομπές και τα δελτία ειδήσεων.

Η παρατήρηση και καταγραφή αφορούσε τις ακόλουθες έξι πτυχές με βάση το άρθρο *Portraying Politics* (Pantti, 2007): *i) καταγραφή της παρουσίας των πολιτικών ανδρών και γυναικών, ii) καταγραφή του τρόπου με τον οποίο η παρουσία των πολιτικών (ανδρών και γυναικών) διαχωρίζεται σε θέματα που θεωρούνται από τα ΜΜΕ περισσότερο σημαντικά και σε θέματα τα οποία θεωρούνται από τα συγκεκριμένα μέσα ως λιγότερο σημαντικά, iii) καταγραφή των αναφορών που γίνονται σε άλλα συναφή ή μη συναφή θέματα για τους άνδρες και τις γυναίκες πολιτικούς, iv) καταγραφή του τρόπου με τον οποίο ο λόγος των ΜΜΕ αλλοιώνει ή όχι το λόγο των πολιτικών των δύο φύλων, v) καταγραφή των αρνητικών/θετικών αναφορών από παρευρισκομένους ή το μέσο και vi) καταγραφή της ποιότητας, ποσότητας και περιεχομένου των μη λεκτικών συμπεριφορών που επηρεάζουν το μήνυμα*

Για την καταγραφή των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων στην κλείδα, δημιουργήθηκαν δύο οδηγοί καταχώρησης δεδομένων, αντίστοιχα (Παράρτημα Ι). Οι οδηγοί έδιναν σαφείς οδηγίες για το τι και πώς πρέπει να καταγραφεί σε κάθε σημείο-τομέα της κλείδας (αριθμός πλάνων, θεματική ενασχόληση, άτομα, ομιλητής/τρια, χρόνος ομιλίας, αλληλεπίδραση προσώπων, είδος ομιλίας, τόνος φωνής-ύφος, κινήσεις σώματος, εκφράσεις προσώπου).

(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων

Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας θεωρήθηκε απαραίτητη, ως τεχνική συλλογής των δεδομένων, η συνέντευξη ημιδομημένης μορφής (Silverman, 2000).

Η ημιδομημένη μορφή συνέντευξης περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως και η δομημένη συνέντευξη, αλλά, ταυτόχρονα υποβάλλονται και ανοιχτές ερωτήσεις για πληρέστερη κατανόηση της απάντησης που δόθηκε με την κλειστή ερώτηση. Δημιουργήθηκε έτσι, ένας οδηγός συνέντευξης με δεκατρία κύρια ερωτήματα και επιπλέον διευκρινιστικές ερωτήσεις σε κάθε ερώτημα. Οι δεκατρείς κύριες ερωτήσεις αφορούσαν στις απόψεις των πολιτικών και δημοσιογράφων για τη γενικότερη παρουσία των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ.

Πριν την έναρξη κάθε συνέντευξης επισημάνθηκε σε κάθε συνεντευξιζόμενο/η ο σκοπός της εργασίας, ενώ υπήρξε αναφορά και σε θέματα εμπιστευτικότητας. Συγκεκριμένα διαβεβαιώθηκαν

ότι όλες οι πληροφορίες και τα στοιχεία που θα συγκεντρώνονταν κατά την διάρκεια της συνέντευξης, θα παρέμεναν απόρρητα και εμπιστευτικά, με πλήρη σεβασμό στον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας. Ζητήθηκε επίσης η συνειδητή συναίνεση των συνεντευξιαζόμενων για μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, ούτως ώστε να αποτυπωθούν με ακρίβεια αυτά που επρόκειτο να συζητηθούν.

5. Διαδικασία Διεξαγωγής της Έρευνας

(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων

Αρχική μελέτη έγινε στο σύνολο των εκπομπών (584) και δελτίων ειδήσεων (329), ώστε να καταγραφεί η ποσοτική παρουσία αντρών και γυναικών πολιτικών.

Έπειτα αναλύθηκαν εκτενέστερα οι 60 εκπομπές και τα 120 δελτία ειδήσεων σύμφωνα με τον χρόνο, το θέμα, τις κινήσεις σώματος, τις εκφράσεις προσώπου και τον λόγο των δύο φύλων.

(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγιο με προσωπική συνέντευξη. Η κάθε συνέντευξη είχε διάρκεια από 15 έως 30 λεπτά.

6. Κωδικοποίηση και Ανάλυση Δεδομένων

(α) Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων

Χρησιμοποιήθηκε μικτή μεθοδολογία, ποσοτική και ποιοτική.

Η ποσοτική καταγραφή ανδρών και γυναικών πολιτικών έγινε μετά την παρακολούθηση όλων των εκπομπών (584) και των δελτίων ειδήσεων (329). Καταχωρήθηκαν σε πίνακες, ώστε να φαίνεται ξεκάθαρα η ποσοτική παρουσία των δύο φύλων. Συγκεκριμένα, καταγράφηκε ο αριθμός των φύλων για κάθε εκπομπή και στη συνέχεια οι εκπομπές ομαδοποιήθηκαν με βάση το είδος τους. Για τα δελτία ειδήσεων, καταγράφηκε ο αριθμός των δύο φύλων για κάθε κανάλι και κάθε μήνα.

Στη συνέχεια, έγινε καταγραφή με κλείδα παρατήρησης/καταγραφής των 60 εκπομπών και των 120 δελτίων ειδήσεων. Μέσα από τη μελέτη των κλειδών που δημιουργήθηκαν για κάθε εκπομπή και κάθε δελτίο, εντοπίστηκε το φύλο, το θέμα και ο χρόνος ομιλίας του κάθε ομιλητή/τριας (*ανάλυση περιεχομένου*). Αναφορικά με τον χρόνο, εντοπίστηκε και καταγράφηκε πόσο χρόνο μιλούσε ο καθένας/καθεμιά για κάθε θέμα και συνολικά πόσο χρόνο μιλούσε σε κάθε εκπομπή και δελτίο. Όσον αφορά το θέμα, εντοπίστηκαν λέξεις-κλειδιά μέσα από τα λεγόμενα των πολιτικών.

Ακολούθησε η *σημειωτική ανάλυση*, με σκοπό την εξέταση των κινήσεων του σώματος και των εκφράσεων του προσώπου των γυναικών πολιτικών και τη σύγκρισή τους με αυτές των ανδρών πολιτικών.

Τέλος, έγινε *ανάλυση λόγου* (ποιοτική ανάλυση) που στοχεύει στην εις βάθος κατανόηση του λόγου, μελετώντας το είδος ομιλίας, τον τόνο ομιλίας και το ύφος και όπως υποστηρίζει ο

Fairclough (2003) στοχεύει στην εις βάθος κατανόηση του λόγου, διερευνώντας τη διακειμενικότητα του λόγου, τις επεκτάσεις του λόγου και τις σχέσεις που υπονοεί.

(β) Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων

Χρησιμοποιήθηκε μικτή μεθοδολογία, ποσοτική και ποιοτική.

Με βάση τα αποτελέσματα της ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων, δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στις ημι-δομημένες συνεντεύξεις.

Για την ανάλυση των συνεντεύξεων χρησιμοποιήθηκε ανάλυση περιεχόμενου, για να διαπιστωθεί η συχνότητα με την οποία άντρες και γυναίκες πολιτικοί συζητούν για συγκεκριμένα θέματα και η ανάλυση λόγου για προσδιορισμό των αντιλήψεων, στάσεων και πεποιθήσεων των αντρών και γυναικών πολιτικών και δημοσιογράφων για το ζήτημα της παρουσίας των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ και να προσδιοριστεί το προφίλ των γυναικών πολιτικών. Η Κριτική Ανάλυση Λόγου είναι η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη διερεύνηση της ιδεολογίας, δηλαδή όχι μόνο αυτών που λέγονται σε ένα κείμενο, αλλά και αυτών που έχουν ήδη ειπωθεί αλλού και θεωρούνται δεδομένα (Fairclough, 2003). Επιπρόσθετα, η ανάλυση λόγου εξαρτάται από τις προφορικές ή γραπτές εκφράσεις που μπορούν να αποκαλύψουν κοινωνικές ταυτότητες μέσα στις κοινωνικές δραστηριότητες (Gee, 1999).

Πιο συγκεκριμένα, αφού καταγράφηκαν οι συνεντεύξεις, ακολούθως απομαγνητοφωνήθηκαν. Για την ανάλυση των συνεντεύξεων χρησιμοποιήθηκε η στρατηγική της συνεχούς σύγκρισης. Συγκεκριμένα, κωδικοποιήθηκαν οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις, τόσο με *etic* όσο και με *emic* κωδικούς, και για τους πιο σημαντικούς από αυτούς δόθηκαν ορισμοί και κριτήρια συμπερίληψης/αποκλεισμού.

Ακολούθως για τους σκοπούς της ανάλυσης λόγου οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις έτυχαν ειδικής επεξεργασίας, ούτως ώστε να προσδιοριστούν οι στάσεις και ιδεολογίες των πολιτικών και δημοσιογράφων στη βάση 6 κατηγοριών που προέκυψαν:

α. Ισότητα (ορισμός)

β. Ίση – Άνιση μεταχείριση αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ

γ. Αίτια χαμηλού ποσοστού γυναικών στα ΜΜΕ και στην πολιτική

δ. Θεματολογία

ε. Διάκριση αντρών – γυναικών στα ΜΜΕ

στ. Τρόποι αντιμετώπισης μειωμένης παρουσίας γυναικών στα ΜΜΕ και στην πολιτική

Στη συνέχεια αφού έγινε η καταγραφή των δεδομένων σύμφωνα με τις πιο πάνω κατηγορίες, τα δεδομένα έτυχαν συγκριτικής ανάλυσης, ούτως ώστε να προκύψουν δεδομένα για τις εξής ομάδες:

- α. Άντρες – Γυναίκες πολιτικοί
- β. Άντρες – Γυναίκες δημοσιογράφοι
- γ. Άντρες πολιτικοί – Άντρες δημοσιογράφοι
- δ. Γυναίκες πολιτικοί – Γυναίκες δημοσιογράφοι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των εκπομπών, των δελτίων ειδήσεων και των συνεντεύξεων.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

1. Ποσοτική Παρουσία των Δύο Φύλων

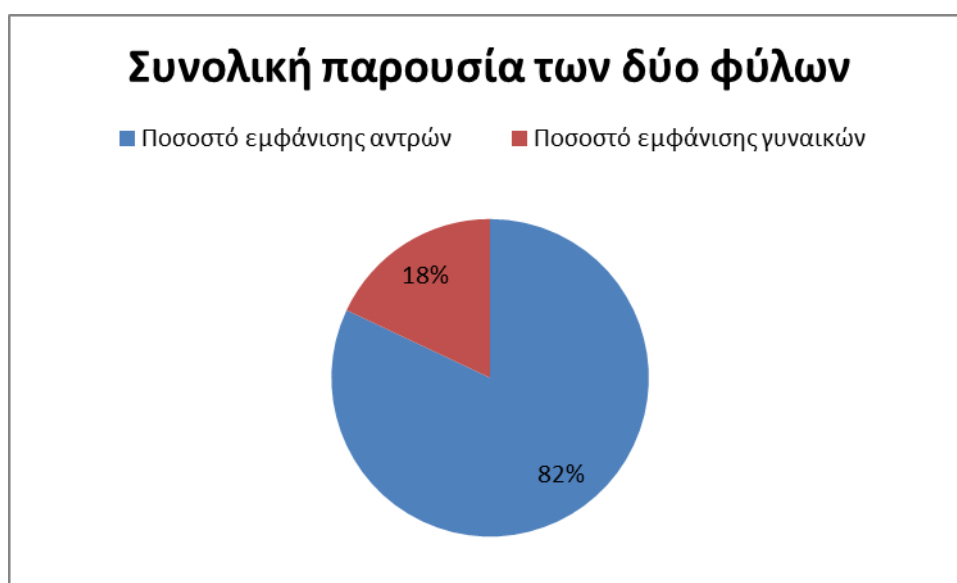
(α) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στις εκπομπές

Σύμφωνα με τον Πίνακα 3 και το Διάγραμμα 1 που ακολουθούν, τη συγκεκριμένη περίοδο η εμφάνιση των γυναικών στην τηλεόραση είναι πολύ μικρή σε σχέση με την εμφάνιση των αντρών. Το ποσοστό εμφάνισης των αντρών φτάνει το 82%, ενώ των γυναικών μόλις το 18%. Αναλυτικότερα, στο σύνολο των 584 εκπομπών που καταχωρήθηκαν για αυτήν την περίοδο εμφανίζονται 363 γυναίκες, αριθμός πολύ μικρός σε σύγκριση με αυτόν των αντρών (1659).

Πίνακας 3

Συνολική Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Σύνολο Εκπομπών	Άντρες	Γυναίκες	Ποσοστό εμφάνισης αντρών	Ποσοστό εμφάνισης γυναικών
584	1659	363	82%	18%

Διάγραμμα 1. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

(β) Ποσοτική παρουσία γυναικών πολιτικών στις εκπομπές ανά κανάλι

Αναφορικά με την παρουσία αντρών και γυναικών πολιτικών σε κάθε κανάλι, οι αριθμοί καταδεικνύουν το πολύ χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε διάφορες εκπομπές των καναλιών που εκπέμπουν σε παγκύπρια εμβέλεια. Τα ποσοστά εμφάνισης γυναικών πολιτικών είναι παρόμοια για όλα τα κανάλια. Συγκεκριμένα, πλησιάζουν το 30%, εκτός στην περίπτωση των καναλιών (CAPITAL, EXTRA, PLUS) που το ποσοστό αγγίζει το 36%.

Πίνακας 4

Παρουσία Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές ανά Κανάλι

Κανάλι	Εκπομπές	Αριθμός που Γυναίκες	Εκπομπών Συμμετέχουν	Ποσοστά Εμφάνισης Γυναικών
PIK	208	58		27,88%
SIGMA	191	57		29,84%
ANT1	80	25		31,25%
MEGA	80	23		28,75%
CAPITAL, EXTRA, PLUS	25	9		36%

(γ) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων ανά είδος εκπομπής

Οι εκπομπές που καταχωρήθηκαν κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το περιεχόμενό τους σε Βουλευτικές, Κοινωνικές, Ευρωπαϊκές, Καθημερινές πρωινές/μεσημβρινές και Πολιτικές Εκπομπές. Στις Βουλευτικές εκπομπές περιλαμβάνονται εκπομπές που σε αυτές συμμετέχουν υποψήφιοι βουλευτές που παρουσιάζουν τις θέσεις τους και καταθέτουν τις απόψεις τους σε θέματα επικαιρότητας, αλλά και εκπομπές που προβλήθηκαν την ημέρα των βουλευτικών εκλογών. Στις Κοινωνικές Εκπομπές, περιέχονται αυτές που προβάλλονται μετά το μεσημέρι και οι πολιτικοί καλεσμένοι σχολιάζουν κοινωνικά θέματα ή είναι οι κύριοι καλεσμένοι της εκπομπής που δίνουν συνέντευξη στην παρουσιάστρια/παρουσιαστή. Οι Ευρωπαϊκές εκπομπές που προβάλλονται πιο αργαία, συμμετέχουν Ευρωβουλευτές που αναλύουν θέματα ευρωπαϊκής πολιτικής. Όσον αφορά στις Καθημερινές πρωινές και μεσημβρινές, σε αυτές ανήκουν οι εκπομπές που μεταδίδονται καθημερινά πρωί ή μεσημέρι και επικεντρώνονται στην παρουσίαση και τον σχολιασμό των γεγονότων της επικαιρότητας και των θεμάτων που προκύπτουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις προς το τέλος αυτών των εκπομπών καλεσμένοι είναι και υποψήφιοι βουλευτές που σχολιάζουν την επικαιρότητα και παρουσιάζουν τις θέσεις των κομμάτων που εκπροσωπούν. Τέλος, στις Πολιτικές εκπομπές που στην πλειοψηφία τους μεταδίδονται το βράδυ, μια φορά τη βδομάδα, συμμετέχουν πολιτικοί που σχολιάζουν συγκεκριμένα θέματα πολιτικής, όπως το κυπριακό, την οικονομία, αποφάσεις της Βουλής.

Είναι εμφανές από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 5), ότι το ποσοστό εμφάνισης των γυναικών πολιτικών στις προαναφερθείσες κατηγορίες εκπομπών είναι πολύ μικρό σε σχέση με το ποσοστό

των αντρών πολιτικών. Το ποσοστό εμφάνισης γυναικών πολιτικών κυμαίνεται περίπου μεταξύ 15 – 30 %, με το μεγαλύτερο ποσοστό (29%) να παρουσιάζεται στις κοινωνικές εκπομπές. Αξιοσημείωτη, όμως, η μικρή παρουσία γυναικών σε πολιτικές εκπομπές (8%).

Πίνακας 5

Συνολική Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών ανά Είδος Εκπομπής

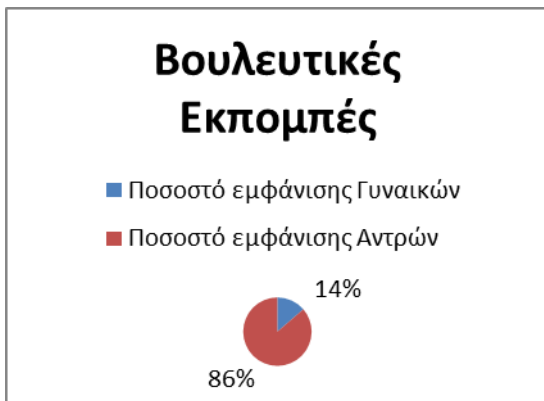
Είδος Εκπομπής	Αριθμός Εκπομπών	Συχνότητα Εμφάνισης Αντρών	Συχνότητα Εμφάνισης Γυναικών	Ποσοστό Εμφάνισης Αντρών	Ποσοστό Εμφάνισης Γυναικών
Βουλευτικές	69	240	38	86%	14%
Κοινωνικές	68	72	29	71%	29%
Ευρωπαϊκές	34	64	23	74%	26%
Καθημερινές	328	1082	256	81%	19%
πρωινές/μεσημβρινές					
Πολιτικές	85	201	17	92%	8%

γ1. Βουλευτικές Εκπομπές

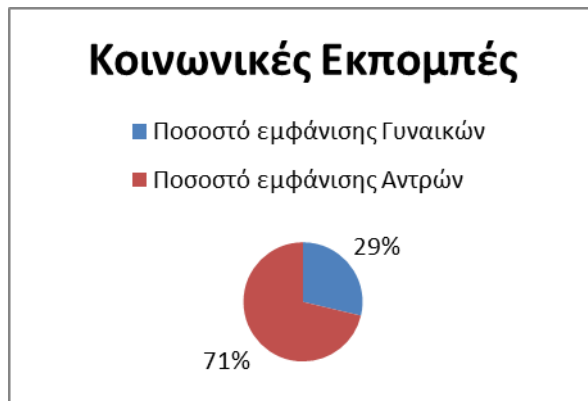
Στην προεκλογική περίοδο που εξετάζεται (Ιανουάριος 2011 – Μάιος 2011) προβλήθηκαν στην τηλεόραση 69 Βουλευτικές εκπομπές, στις οποίες εμφανίστηκαν 240 άντρες και 38 γυναίκες. Μεταφράζοντας αυτούς τους αριθμούς σε ποσοστά εμφάνισης αντρών και γυναικών πολιτικών είναι 86% και 14%, αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες Βουλευτικές εκπομπές προβλήθηκαν στο κανάλι ΡΙΚ. Συγκεκριμένα, στις 23 εκπομπές εμφανίστηκαν 58 άντρες και 15 γυναίκες βουλευτές ή υποψήφιος βουλευτές.

γ2. Κοινωνικές Εκπομπές

Όσον αφορά τις Κοινωνικές εκπομπές, η διαφορά στα ποσοστά συμμετοχής των δύο φύλων είναι μικρότερη συγκριτικά με την προηγούμενη κατηγορία, 71% ποσοστό αντρών, ενώ 29% ποσοστό γυναικών. Σημαντική παρατήρηση είναι ότι το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών σε αυτήν την κατηγορία εκπομπών είναι μεγαλύτερο σε σχέση με το ποσοστό συμμετοχής τους στις Βουλευτικές εκπομπές.

Διάγραμμα 2. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Βουλευτικές Εκπομπές

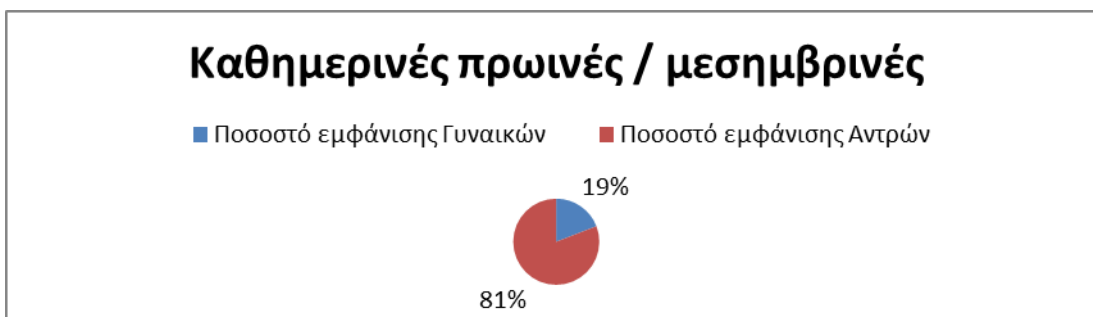
Διάγραμμα 3. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Κοινωνικές Εκπομπές

γ3. Ευρωπαϊκές Εκπομπές

Σε αυτήν την κατηγορία η διαφορά των ποσοστών εμφάνισης των δυο φύλων είναι μικρότερη. Το ποσοστό των αντρών είναι 74% και των γυναικών είναι 26%.

γ4. Καθημερινές Πρωινές/Μεσημβρινές Εκπομπές

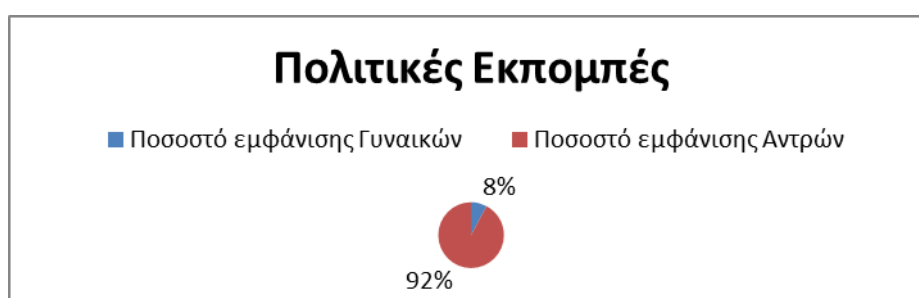
Αναντίλεκτα η διαφορά των ποσοστών και για αυτήν την κατηγορία είναι μεγάλη, το ποσοστό συμμετοχής των αντρών πολιτικών φτάνει το 81% και των γυναικών πολιτικών το 19%. Αναλυτικότερα, στις 328 εκπομπές που καταχωρήθηκαν εμφανίζονται 1082 άντρες και 256 γυναίκες. Προβληματισμός εγείρεται από το γεγονός ότι στην εκπομπή «Πρωτοσέλιδο» το ποσοστό εμφάνισης των αντρών είναι 92% και των γυναικών μόνο 8%, δηλαδή συνολικά σε 77 εκπομπές εμφανίζονται 16 γυναίκες και 196 άντρες πολιτικοί. Ενώ στην εκπομπή «Μέρα Μεσημέρι» η διαφορά των ποσοστών είναι μικρότερη, 55% το ποσοστό των αντρών και 45% το ποσοστό των γυναικών.

Διάγραμμα 4. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Καθημερινές Πρωινές/Μεσημβρινές Εκπομπές

γ5. Πολιτικές Εκπομπές

Σε αυτήν την κατηγορία είναι έκδηλο ότι οι άντρες καλούνται να συμμετάσχουν σε πολιτικές εκπομπές σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τις γυναίκες. Το ποσοστό συμμετοχής των αντρών φθάνει στο 92%, ενώ το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών μόλις το 8%. Ενδεικτικά, να αναφερθεί ότι για την πολιτική εκπομπή «Προεκτάσεις» που προβάλλεται εβδομαδιαία, καταγράφηκαν 13 εκπομπές που συμμετείχαν συνολικά 32 άντρες και μόνο μια γυναίκα. Παράλληλα, για την εκπομπή «Ενώπιον του λαού» καταγράφηκαν 10 εκπομπές που συνολικά συμμετείχαν 14 άντρες, αλλά καμία γυναίκα πολιτικός. Ακόμη, σε 15 εκπομπές «MEGA Θέμα» το ποσοστό συμμετοχής των αντρών ήταν 86% και των γυναικών 14%, δηλαδή συνολικά 38 άντρες και 6 γυναίκες.

Διάγραμμα 5. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στις Πολιτικές Εκπομπές

2. Ανάλυση Περιεχομένου

(α) Χρόνος – Εκπομπές

Στις 60 συνολικά εκπομπές που καταγράφηκαν συμμετείχαν συνολικά 234 ομιλητές. Από αυτούς οι 132 (ποσοστό 56%) ήταν άνδρες και οι 102 (44%) ήταν γυναίκες. Συνεπώς, η συμμετοχή των γυναικών υπολείπεται από το 50%, το ποσοστό που θα εξέφραζε την απόλυτη ισοτιμία, κατά 6%, και αντίστοιχα οι άνδρες υπερέχουν κατά 6%, ώστε η τελική μεταξύ τους διαφορά αγγίζει το 12%.

Ο συνολικός χρόνος ομιλίας των προσκεκλημένων, ανδρών και γυναικών, στις 60 εκπομπές ανέρχεται σε 32 ώρες και 59 λεπτά (ή 1.979 λεπτά). Ο συνολικός αυτός χρόνος (στον οποίο δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος που κατανάλωσαν οι οικοδεσπότες δημοσιογράφοι) επιμερίσθηκε ανάμεσα στα δύο φύλα ως εξής: 19 ώρες και 43 λεπτά για τους άνδρες (1.183 λεπτά) και 13 ώρες και 16 λεπτά για τις γυναίκες (796 λεπτά). Ο συνολικός «γυναικείος» χρόνος, συνεπώς, υπολείπεται του συνολικού ανδρικού κατά 6 ώρες και 27 λεπτά (387 λεπτά). Μεταφραζόμενο σε ποσοστά, οι άνδρες κατέλαβαν το 58% του συνολικού χρόνου ενώ οι γυναίκες το 42%. Η μεταξύ τους διαφορά 16%.

Από τη γενική εικόνα, δηλαδή, συνάγεται πως οι γυναίκες είναι λιγότερες και μιλούν λιγότερο. Υποεκπροσωπούνται τόσο αριθμητικά όσο και χρονικά. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα εάν η χρονική υστέρηση των γυναικών οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στον μικρότερο αριθμό τους. Ή αλλιώς, τίθεται το ερώτημα πως διαμορφώνεται η σχέση αν εξουδετερώσουμε την αριθμητική διαφορά. Αν διαιρέσουμε το συνολικό χρόνο των γυναικών με το συνολικό αριθμό τους, διαπιστώνουμε ότι

η μέση χρονική διάρκεια που αντιστοιχεί σε κάθε γυναίκα είναι 7,8 λεπτά. Η αντίστοιχη των ανδρών 8,9 λεπτά. Άρα, παρότι η διαφορά δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική, η χρονική υστέρηση των γυναικών αναμφίβολα δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο μικρότερο αριθμό τους.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στις 6 από τις 60 εκπομπές συμμετείχαν αποκλειστικά γυναίκες. Καθώς οι 6 αυτές εκπομπές δεν προσφέρονται για συγκριτική ανάλυση, θα αφαιρεθούν στη συνέχεια, ώστε να γίνουν περισσότερο ορατές ορισμένες επιμέρους πτυχές που σχετίζονται με την κατανομή του τηλεοπτικού χρόνου ανάμεσα στα δύο φύλα.

Οι 54 εκπομπές, στις οποίες συμμετέχουν άτομα και των δύο φύλων, μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες:

- Εκπομπές στις οποίες οι γυναίκες ομιλήτριες είναι περισσότερες από τους άνδρες.
- Εκπομπές στις οποίες οι άνδρες ομιλητές είναι περισσότεροι από τις γυναίκες.
- Εκπομπές στις οποίες ο συνολικός αριθμός ομιλητών μοιράζεται ισότιμα ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες.

Διαπιστώνουμε ότι οι γυναίκες ομιλήτριες είναι περισσότερες από τους άνδρες συναδέλφους τους σε 10 από τις 54 εκπομπές, ενώ οι άνδρες ομιλητές σε 35 από τις 54. Στις υπόλοιπες 9 εκπομπές η σύνθεση των ομιλητών είναι, με κριτήριο το φύλο, ισότιμη.

Εξετάζοντας τώρα τη σχέση ανάμεσα στο φύλο των ομιλητών και τον τηλεοπτικό χρόνο σε κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες εκπομπών, προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

- Οι γυναίκες ομιλήτριες υπερέχουν αριθμητικά των ανδρών σε 10 από τις 54 εκπομπές που καταγράφηκαν, δηλαδή στο 1/6 του συνόλου των εκπομπών. Στο σύνολο σχεδόν αυτών των 10 εκπομπών (επακριβώς: στις 9 από τις 10) οι γυναίκες υπερτερούν χρονικά των ανδρών, εφόσον μιλούν κατά μέσο όρο 13 λεπτά ανά εκπομπή ($x = 13'$) περισσότερο από τους άνδρες.
- Οι άνδρες ομιλητές υπερέχουν αριθμητικά στις 35 από τις 54 εκπομπές που καταγράφηκαν. Υπερτερούν επίσης χρονικά και στις 35 εκπομπές: Καλύπτουν κατά μέσο όρο 16 λεπτά και 8 δευτερόλεπτα ανά εκπομπή περισσότερο από τις γυναίκες ($x = 16' : 08''$).
- Άνδρες και γυναίκες ομιλητές προβάλλονται σε ίδια ποσοστά σε 9 από τις 54 εκπομπές. Σε αυτές τις 9, οι γυναίκες ομιλήτριες υπερτερούν χρονικά στις 3, ενώ οι άνδρες στις υπόλοιπες 6. Στις 3 εκπομπές που οι γυναίκες υπερτερούν χρονικά, διατηρούν το λόγο κατά μέσο όρο 4 λεπτά και 44 δευτερόλεπτα ($x = 4' : 44''$) περισσότερο από τους άνδρες σε κάθε εκπομπή. Αντίστοιχα στις 6 εκπομπές που υπερέχουν χρονικά οι άνδρες, διατηρούν το λόγο κατά μέσο όρο 7 λεπτά και 1 δευτερόλεπτο ($x = 7' : 01''$).

Συμπερασματικά, η αριθμητική υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στην πλειονότητα των εκπομπών, δεν αποτελεί την αποκλειστική αιτία για τη χρονική υπο-εκπροσώπηση τους. Οι άντρες τείνουν να καλύπτουν με τις παρεμβάσεις τους περισσότερο τηλεοπτικό χρόνο από τις γυναίκες

ακόμη και όταν η συμμετοχή των δύο φύλων είναι, από αριθμητική άποψη, ισότιμη. Αυτό αναδύεται από την σύγκριση των ευρημάτων των δύο πρώτων κατηγοριών: Στις εκπομπές που οι γυναίκες υπερέχουν αριθμητικά μιλάνε περισσότερο από τους άνδρες κατά μέσο όρο 13 λεπτά· όταν υπερέχουν αριθμητικά οι άνδρες 16 λεπτά. Διακρίνεται, όμως, περισσότερο στην τρίτη κατηγορία εκπομπών, στις οποίες άντρες και γυναίκες συμμετέχουν ισότιμα αριθμητικά, αλλά εμφανώς ανισότιμα χρονικά.

(β) Θέμα – Εκπομπές

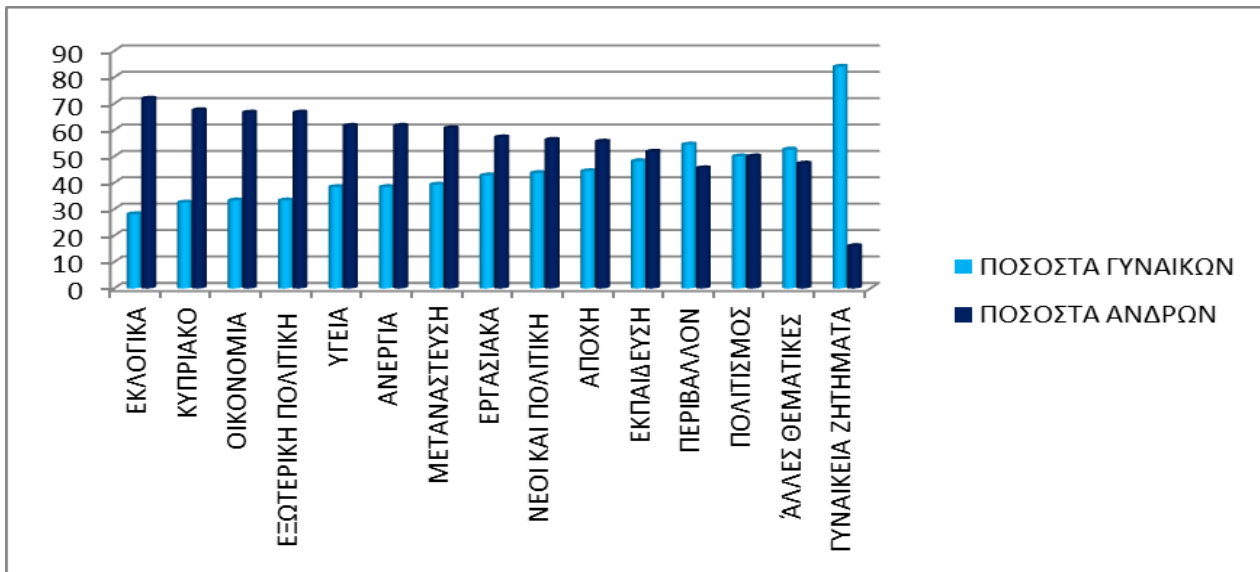
Οι 60 συνολικά τηλεοπτικές εκπομπές ταξινομήθηκαν σε 15 θεματικές κατηγορίες.

Στον Πίνακα 6, αποτυπώνεται η ποσοστιαία αναλογία ανάμεσα σε γυναίκες προσκεκλημένες και άνδρες προσκεκλημένους ανά θεματική κατηγορία. Στο Διάγραμμα 6, η ίδια αναλογία αποτυπώνεται ως ιστόγραμμα, ώστε να αναδειχθεί περισσότερο ανάγλυφα η εξέλιξη των εκατέρωθεν ποσοστών από θεματική σε θεματική.

Πίνακας 6

Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στις Εκπομπές

Θεματικές Κατηγορίες	Ποσοστό Γυναικών (%)	Ποσοστό Αντρών (%)
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	33,3	66,6
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	33,3	66,6
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	39,3	60,7
ΚΥΠΡΙΑΚΟ	32,5	67,5
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	54,5	45,5
ΥΓΕΙΑ	38,4	61,6
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	84	16
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	50	50
ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	43,7	56,3
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	48,2	51,8
ΑΠΟΧΗ	44,4	55,6
ΑΝΕΡΓΙΑ	38,4	61,6
ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ	42,8	57,2
ΕΚΛΟΓΙΚΑ	28,1	71,9
ΑΛΛΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	52,6	47,3

Διάγραμμα 6. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στις Εκπομπές

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 6 και στο Διάγραμμα 6, στις 60 εκπομπές που καταγράφηκαν οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται σε σχέση με τους άνδρες στις 11 από τις 15 θεματικές κατηγορίες, υπερ-εκπροσωπούνται σε 3 θεματικές κατηγορίες και εκπροσωπούνται με ίδια ποσοστά σε μία.

Οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται σε 11 από τις 15 κατηγορίες. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα εμφανίζονται στις κατηγορίες *Οικονομία*, *Εξωτερική Πολιτική*, *Κυπριακό* και *Εκλογικά*. Πρόκειται για τις κατηγορίες που θεωρείται πως ανήκουν στον σκληρό πυρήνα της πολιτικής δράσης και υπ' αυτήν την οπτική κατεξοχήν «ανδρικές». Εδώ η σχέση ανδρών ομιλητών προς γυναίκες ομιλήτριες είναι περίπου 2 προς 1. Ακολούθως η διαφορά βαίνει μειούμενη ακολουθώντας της ακόλουθη σειρά: *Ανεργία*, *Υγεία*, *Μετανάστευση*, *Εργασιακά*, *Νέοι και Πολιτική*, *Αποχή*. Η διαφορά εκμηδενίζεται στην *Εκπαίδευση* και τον *Πολιτισμό*, δύο πτυχές της κοινωνικής ζωής στις οποίες οι γυναίκες παραδοσιακά εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό.

Οι θεματικές κατηγορίες στις οποίες η σχέση αντιστρέφεται, στις οποίες δηλαδή οι γυναίκες ομιλήτριες υπερέρχουν αριθμητικά των ανδρών, είναι οι εξής: *Γυναικεία Ζητήματα*, *Περιβάλλον* και η γενική κατηγορία *Άλλες Θεματικές*.

Στην κατηγορία *Γυναικεία Ζητήματα* εντάχθηκαν θεματικές, όπως η υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική και σε διάφορους οργανισμούς, τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα φύλα και κυρίως με τις γυναίκες, η πορνεία και σωματεμπορία γυναικών, η ψυχική υγεία και ο στιγματισμός των διαζευγμένων γυναικών. Ο αριθμός των εκπομπών που εντάχθηκαν σε αυτή την κατηγορία είναι 11. Μόνο όμως στις 4 από αυτές οι ανωτέρω θεματικές αποτελούσαν ευθύς εξαρχής τα αντικείμενα της συζήτησης. Στις υπόλοιπες 7 τα καταρχήν θέματα ήταν διαφορετικά, αλλά οι γυναίκες που συμμετείχαν έθεσαν προς συζήτηση και αυτές τις πτυχές. Όπως ίσως θα ήταν αναμενόμενο στην κατηγορία αυτή παρατηρείται η μεγαλύτερη απόκλιση στα ποσοστά

ανδρών και γυναικών προσκεκλημένων. Συμμετείχαν 84% γυναίκες έναντι 16% ανδρών. Η μεταξύ τους διαφορά ανέρχεται στο 68%.

Στην κατηγορία *Περιβάλλον* εντάχθηκαν 5 εκπομπές. Στις 2 από αυτές το περιβάλλον αποτελούσε ευθύς εξαρχής το αντικείμενο της συζήτησης. Στις υπόλοιπες 3 τέθηκε ως προβληματική από τις γυναίκες ομιλήτριες κατά τη διάρκεια της εκπομπής. Φαίνεται συνεπώς πως οι γυναίκες θεωρούν το περιβάλλον μία οικεία σε αυτές θεματική. Το ποσοστό των γυναικών ανέρχεται εδώ στο 54,5% έναντι 45,5% των ανδρών. Η μεταξύ τους απόκλιση στο 9%.

Η τελευταία κατηγορία στην οποία φαίνεται το ποσοστό των γυναικών ομιλητριών ήταν μεγαλύτερο από αυτό των ανδρών ήταν η γενική κατηγορία *Άλλες Θεματικές*. Τα ζητήματα που περιλαμβάνονται σε αυτή την κατηγορία δεν παρουσίαζαν κάποια συνάφεια μεταξύ τους. Ήταν απλώς ζητήματα που δεν ήταν δυνατόν να ενταχθούν σε κάποιες από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Με 52,7% οι γυναίκες ομιλήτριες υπερέρχουν εδώ των ανδρών (47,3%) κατά 5,4%.

3. Σημειωτική Ανάλυση

(α) Κινήσεις Σώματος – Εκπομπές

Πίνακας 7

Κινήσεις Σώματος Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Κινήσεις Σώματος	Άντρες		Γυναίκες	
	Συχνότητα (αριθμός εκπομπών)	Ποσοστό (%)	Συχνότητα (αριθμός εκπομπών)	Ποσοστό (%)
χειρονομίες με στυλό	3	2,5%	5	8,3%
κινήσεις του κεφαλιού καθώς κοιτάζει γύρω στο χώρο	6	10%		
άνοιγμα χεριών και γενικότερα έντονη κινησιολογία (σταύρωμα χεριών, έντονη κίνηση)	19	31,6%	21	35%
δημιουργεί γροθιά με τα δάκτυλα	2	3,33%		
χτύπημα χεριού στο τραπέζι	6	10%	5	8,3%
συγκρατημένες κινήσεις	11	18,3%	17	28,3%
κοιτάζουν τις	2	3,33%	2	3,33%

σημειώσεις τους		
χέρια στο στήθος για υπεράσπιση λόγου	2	3,33%
ελαφρύ κούνημα κεφαλιού για κατάφαση	5	8,3%
απαρίθμηση με δάκτυλα	3	5%

Στα πλαίσια της σημειωτικής ανάλυσης της έρευνας καταγράψαμε τις κινήσεις των ανδρών και γυναικών πολιτικών κατά τη διάρκεια των εκπομπών, με σκοπό την ανάδειξη οποιονδήποτε σημειωτικών τρόπων συντείνουν στην προώθηση στερεοτύπων και τρόπων παρουσίασης των γυναικών και ανδρών πολιτικών.

Κατ' αρχάς φαίνεται ότι οι γυναίκες πολιτικοί κάνουν περισσότερες χειρονομίες με το στυλό. Οι άντρες πολιτικοί από την άλλη κάνουν περισσότερες κινήσεις με το κεφάλι, καθώς κουνούν το κεφάλι στον χώρο όταν μιλούν ή όταν μιλά κάποιο άλλο πολιτικό πρόσωπο.

Φαίνεται ότι το ποσοστό των ανδρών πολιτικών 31,6% πλησιάζει το ποσοστό των γυναικών 35% που κάνουν έντονες κινήσεις. Όμως, είναι εμφανές ότι οι γυναίκες εκφράζονται περισσότερο κάνοντας κινήσεις με τα χέρια τους, κουνώντας τα, ανοίγοντάς τα, απαριθμώντας με αυτά, αλλά και φέρνοντάς τα στο στήθος όταν θέλουν να υπερασπιστούν τον λόγο τους. Οι άνδρες πολιτικοί κατά κύριο λόγο αρκούνται σε κινήσεις σταυρώματος και ανοίγματος των χεριών, σε αντίθεση με τις γυναίκες πολιτικούς που φαίνεται ότι χρησιμοποιούν έντονη κινήσιολογία των χεριών, κυρίως για να υποστηρίξουν και να δώσουν έμφαση στα λεγόμενά τους. Εκείνο που κάνουν μόνο οι άνδρες θέλοντας να δείξουν είτε τη δυσαρέσκειά τους για κάτι ή να δώσουν έμφαση σε κάτι είναι η δημιουργία γροθιάς με τα δάκτυλα, κάτι το οποίο οι γυναίκες πολιτικοί δεν κάνουν.

Σε αρκετές περιπτώσεις, επίσης, φαίνεται ότι τόσο οι άνδρες πολιτικοί (6 εκπομπές) όσο και οι γυναίκες πολιτικοί (5 εκπομπές) τείνουν να χτυπούν το χέρι στο τραπέζι, θέλοντας να δώσουν έμφαση σε αυτό που λένε, αλλά και να αναγκάσουν τους συνομιλητές τους να τους δώσουν σημασία. Όμως γενικότερα, παρατηρούμε οι γυναίκες τείνουν να εκφράζονται με πιο συγκρατημένες κινήσεις, όπως αυτό αποδεικνύεται από το ποσοστό συχνότητας στον πιο πάνω πίνακα (28,3% έναντι των αντρών 18,3%). Δηλαδή στις περισσότερες εκπομπές φαίνεται ότι οι γυναίκες κάνουν λιγότερες χειρονομίες από ότι οι άνδρες. Παράλληλα, μόνο οι γυναίκες κουνούν το κεφάλι τους καταφατικά κατά τη διάρκεια του διαλόγου, είτε συμφωνώντας με κάποιον από τους υπόλοιπους συνδιαλεγόμενους είτε επιβεβαιώνοντας τα όσα λέει. Τέλος, και οι άνδρες και οι γυναίκες πολιτικοί συμβουλευόμαστε με το ίδιο ποσοστό συχνότητας τις σημειώσεις τους κατά τη διάρκεια της ομιλίας τους.

(β) Εκφράσεις Προσώπου – Εκπομπές

Πίνακας 8

Εκφράσεις Προσώπου Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στις Εκπομπές

Εκφράσεις Προσώπου	Άντρες		Γυναίκες	
	Συχνότητα (αριθμός εκπομπών)	Ποσοστό (%)	Συχνότητα (αριθμός εκπομπών)	Ποσοστό (%)
ανύψωση φρυδιών για έμφαση λόγου ή συνωφρύωμα	24	40%	17	28,3%
ειρωνικό χαμόγελο	7	11,6%	7	11,6%
μορφασμοί που δείχνουν εκνευρισμό	2	3,33%	4	6,66%
χαμόγελο	1	1,6%	7	11,6%
χαμήλωμα βλέμματος όταν γίνεται αναφορά σε πιο συναισθηματικά θέματα			3	5%
μορφασμοί μετά από αναφορά δημοσιογράφου στο πρόσωπό του/της			2	3,33%
μορφασμοί που δείχνουν απογοήτευση, ανησυχία			6	10%

Όσον αφορά στις εκφράσεις προσώπου παρατηρήθηκε ότι περισσότερο συχνά οι άνδρες πολιτικοί (40%) ανυψώνουν τα φρύδια τους θέλοντας να δώσουν έμφαση στον λόγο τους σε αντίθεση με τις γυναίκες (28,3%), που προβαίνουν στη συγκεκριμένη κίνηση λιγότερο συχνά.

Παράλληλα, είδαμε ότι τόσο οι άνδρες πολιτικοί όσο και οι γυναίκες τείνουν να χαμογελούν ειρωνικά όταν θέλουν να δείξουν τη δυσαρέσκειά τους για κάποιο γεγονός, ενώ οι γυναίκες πολιτικοί τείνουν γενικότερα να χαμογελούν περισσότερο από ότι οι άνδρες πολιτικοί. Επίσης, οι γυναίκες φαίνεται να εκφράζονται περισσότερο με μορφασμούς που υποδεικνύουν εκνευρισμό, απογοήτευση και ανησυχία παρά οι άντρες.

Τέλος, μόνο οι γυναίκες χαμηλώνουν το βλέμμα όταν γίνεται αναφορά σε κάποιο ευαίσθητο ζήτημα και αντιδρούν με μορφασμούς, είτε χαμόγελο, είτε δυσαρέσκεια όταν γίνεται αναφορά στο πρόσωπό τους, από τον/τη δημοσιογράφο.

(γ) Αλληλεπίδραση – Εκπομπές

Πίνακας 9

Αλληλεπίδραση Μεταξύ Άντρα και Γυναίκας Πολιτικού

Αλληλεπίδραση	Συχνότητα (αριθμός εκπομπών)
κάμερα δεν δείχνει γυναίκα όταν μιλά	4
άντρας διακόπτει γυναίκα	9
άντρας διακόπτει γυναίκα χωρίς αντιπαράθεση με επικοινωνιακό διάλογο	4
γυναίκα διακόπτει άντρα	9
γυναίκα διακόπτει άντρα χωρίς αντιπαράθεση με επικοινωνιακό διάλογο	2
άντρας συμφωνεί με άντρα	5
γυναίκα συμφωνεί με γυναίκα	1
άντρας διαφωνεί με άντρα	4
γυναίκα διαφωνεί με γυναίκα	2
γυναίκα συμφωνεί με άντρα	3
άντρας συμφωνεί με γυναίκα	2
γυναίκα διαφωνεί με άντρα	3
άντρας διαφωνεί με γυναίκα	2
άντρας διακόπτει άντρα	4
γυναίκα διακόπτει γυναίκα	1
δημοσιογράφος αφαιρεί απότομα λόγο από γυναίκα και δίνει σε άντρα	8
κομπλιμέντο δημοσιογράφου σε γυναίκα	2

Όσον αφορά στην αλληλεπίδραση καταγράψαμε κάθε φορά πώς αλληλεπιδρούν μεταξύ τους τα διάφορα πρόσωπα σε κάθε εκπομπή, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση μεταξύ άνδρα και γυναίκας πολιτικού. Αφού προσδιορίστηκαν οι βασικότερες αλληλεπιδράσεις, στη συνέχεια καταρτίστηκε ο πιο πάνω πίνακας (Πίνακας 9), ο οποίος υποδεικνύει τις σημαντικότερες αλληλεπιδράσεις των προσώπων, όπως και τη συχνότητα που αυτές εμφανίζονται στις εκπομπές.

Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει είναι ότι μόνο σε τέσσερις εκπομπές φαίνεται ότι η γυναίκα πολιτικός παρόλο που μιλά εντούτοις η κάμερα δεν τη δείχνει (Εκπομπή 1, Πλάνο 5, 1:32:17 και 1:33:25, Εκπομπή 12, πλάνο 13, 1:54:33, Εκπομπή 5, πλάνο 2, 01:52:17-1:56:19, πλάνο 5, 2:03:15, Εκπομπή 30, πλάνο 6, 3:57:49 - 3:59:39). Μάλιστα στην Εκπομπή 1, ενώ μιλά η γυναίκα πολιτικός και η κάμερα δεν εστιάζει πάνω της, στη συνέχεια όταν παίρνουν τον λόγο οι άνδρες πολιτικοί η κάμερα εστιάζει πάνω σε αυτούς.

Ακολούθησαν τα αποτελέσματα σχετικά με το κατά πόσο οι άνδρες πολιτικοί διακόπτουν τις γυναίκες πολιτικούς κατά τη διάρκεια που μιλούν, αλλά και για το αντίθετο. Η συχνότητα με την

οποία γίνεται αυτό στις εκπομπές και στις δύο περιπτώσεις είναι ακριβώς η ίδια. Σε κάποιες εκπομπές μάλιστα, όπου οι άνδρες διακόπτουν γυναίκα πολιτικό, οι γυναίκες φαίνεται να αντιδρούν ενοχλημένες. Πιο συγκεκριμένα παρατηρήθηκε ότι αντέδρασαν σε κάποιες περιπτώσεις με ειρωνικό ύφος, δείχνοντας την έντονη δυσαρέσκειά τους και την ενόχλησή τους για την ξαφνική διακοπή του λόγου τους (Εκπομπή 4α, πλάνο 13, 01:29:54-1:32:12, Εκπομπή 31, πλάνο 6, 4.12.26 - 4.17.21). Σε μία άλλη εκπομπή παρατηρήθηκε ότι ο άνδρας πολιτικός διακόπτοντας την γυναίκα πολιτικό και θέλοντας να εξασφαλίσει την εύνοιά του για αυτήν τη διακοπή την αποκαλεί χαϊδευτικά με το όνομά της, κάνοντας επίκληση έτσι στο συναίσθημα της γυναίκας πολιτικού (Εκπομπή 32, πλάνο 27, 5:10:52-5:11:39). Σε αντίθεση, όταν η γυναίκα διακόπτει τον άντρα δεν είδαμε κάποια ιδιαίτερη αντίδραση από τον άνδρα πολιτικό, παρά μόνο σε κάποιες φορές φαίνεται ότι ο άνδρας πολιτικός αγνοεί παντελώς τη συνομιλήτριά του (Εκπομπή 56, πλάνο 9, 5:46:19- 5:49:59).

Υπάρχουν φυσικά και οι περιπτώσεις όπου παρ' όλη τη διακοπή του λόγου κάποιου πολιτικού προσώπου, δεν δημιουργείται ένταση αλλά αντιθέτως προωθείται ένας εποικοδομητικός διάλογος (Εκπομπή 48, πλάνο 2, 1:26:41-1:29:44, Εκπομπή 50, πλάνο 6, 2:37:25-2:40:05), ενώ μάλιστα υπάρχει και η περίπτωση όπου ένας άντρας πολιτικός υποστηρίζει τα λεγόμενα της γυναίκας πολιτικού παρ' όλο που τον διέκοψε (Εκπομπή 32, πλάνο 27, 5:10:52-5:11:39).

Τα επόμενα αποτελέσματα προέκυψαν με βάση το πόσο συχνά πολιτικοί του ίδιου φύλου συμφωνούν ή διαφωνούν μεταξύ τους, κατά τη διάρκεια της πολιτικής συζήτησης. Οι άντρες φαίνεται να συμφωνούν και να διαφωνούν πιο συχνά από ότι οι γυναίκες πολιτικοί κατά τη διάρκεια της εκπομπής. Ο τρόπος που συμφωνούν ή διαφωνούν μεταξύ τους είναι σχεδόν ο ίδιος, καθώς φαίνεται ότι άτομα του ίδιου φύλου συμφωνούν ή διαφωνούν σε ήπιους τόνους. Επίσης, προσδιορίστηκε το κατά πόσο οι γυναίκες πολιτικοί συμφωνούν ή διαφωνούν με τους άνδρες πολιτικούς και το αντίθετο. Η συχνότητα που παρουσιάζεται η συγκεκριμένη διαπίστωση, φαίνεται ότι είναι η ίδια. Σε μία περίπτωση όταν συμφωνεί η γυναίκα με άντρα πολιτικό σκύβει το κεφάλι και κουνά καταφατικά το κεφάλι (Εκπομπή 2α, πλάνο 13, 1:37:37-1:39:29), ενώ σε μία άλλη όταν συμφωνεί με τον άνδρα πολιτικό δεν τη δείχνει καθόλου η κάμερα (Εκπομπή 12, πλάνο 4, 1:25:45). Μόνο σε κάποιες περιπτώσεις έχουμε έντονη λογομαχία μεταξύ άνδρα και γυναίκας όταν ο ένας διακόπτει τον άλλο (Εκπομπή 25, πλάνο 21: 04:27:15-4:28:28, Εκπομπή 3, πλάνο 23, 02:02:25-2:03:20).

Κάτι άλλο το οποίο αξίζει να αναφερθεί είναι ότι βρήκαμε περισσότερα σημεία στα οποία άνδρας διακόπτει άνδρα, παρά γυναίκα να διακόπτει γυναίκα. Στην περίπτωση των γυναικών, απλώς η μία παρακολουθεί την άλλη όταν την διακόπτει και υπάρχει διαφωνία σε ήπιους τόνους (Εκπομπή 52α, Πλάνο 5, 1:42:15-1:45:08). Στην περίπτωση που άνδρας διακόπτει άνδρα σε δύο περιπτώσεις υπάρχει αντίδραση και έντονη ενόχληση, με αποτέλεσμα να υπάρχει διένεξη (Εκπομπή 4β, πλάνο 3, 01:48:05-1:50:33, Εκπομπή 32, πλάνο 36, 5:28:35-5:29:21).

Τέλος, υπήρξαν κάποια αποτελέσματα σε σχέση με την αντίδραση του δημοσιογράφου κάθε φορά απέναντι στους καλεσμένους στις εκπομπές. Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρούμε ότι ο δημοσιογράφος αφαιρεί απότομα από τη γυναίκα τον λόγο και τον δίνει στον άντρα, ενώ κάτι το

αντίθετο δε συμβαίνει κατά τη διάρκεια των εκπομπών. Τέλος, σε δύο περιπτώσεις ο δημοσιογράφος κάνει ιδιαίτερα κομπλιμέντα στην γυναίκα πολιτικό (Εκπομπή 57, πλάνο 4, 2:24:22 - 2:25:34, Εκπομπή 59, πλάνο 7, 2:34:57-2:35:51).

(δ) Ρόλος δημοσιογράφου – Εκπομπές

Πίνακας 10

Πόσες Φορές Διακόπτει ο/η Δημοσιογράφος τον/την Πολιτικό

Α/Α	Ομιλητές/τριες		Φύλο δημοσιογράφου	Πόσες φορές διέκοψε γυναίκα πολιτικό	Πόσες φορές διέκοψε άντρα πολιτικό
	αρ.αντρών	αρ.γυναικών			
1	4	1	Άντρας	6	14
2	A μέρος: 3	A μέρος:1 B μέρος: 4	Άντρας	Μέρος A: καμία Μέρος B: 11	6
3	2	3	Άντρας	9	10
4	Μέρος A: 2 Μέρος B: 4	Μέρος A: 1 Μέρος B: 1	άντρας	Μέρος A: 9 Μέρος B: 3	Μέρος A: 12 Μέρος B: 7
5	3	2	άντρας	6	6
6	3	1	άνδρες	5	17
7	2	2	άντρας	4	1
8	4	1	άνδρες	6	9
9	1	4	γυναίκα	3	11
10	5	1	άντρας	34	6
11	1	1	άντρας	2	5
12	Μέρος A: 2 Μέρος B: -	Μέρος A: 1 Μέρος B: 1	άντρας άντρας	Μέρος A 4 Μέρος B: 3	Μέρος A :0
13	1	3	άντρας	14	3
14	2	1	άνδρας	2	6
15	2	1	άντρας	7	11
16	3	1	άνδρας	0	1
17	2	2	άντρας	0	2
18	1	2	άντρας	1	4
19	3	1	άνδρα	2	2
20	Μέρος A: 3 Μέρος B: 3	Μέρος A: 1 Μέρος B: 1	άντρας	Μέρος A: 2 Μέρος A: 1	Μέρος A:7 Μέρος B:4
21	Μέρος A: 2 έρο B: -	Μέρος A: 1 Μέρος B: 3	άντρας	Μέρος A: 3 Μέρος B: -	9
22	1	1	άντρας	καμία	2
23	0	1	άντρας γυναίκα	21	

24	2	1	άντρας γυνίκα	33	30
25	3	1	άντρας	12	28
26	1	5	γυναίκα	47	11
27	3	3	γυναίκα	17	22
28	4	2	άντρας	10	34
29	3	1	γυναίκα	15	57
30	4		άνδρας	9	4
31	3	1	γυναίκα	4	21
32	4	2	γυναίκα	15	21
33	3	2	άντρας	32	27
34	0	1	άντρας	14	
35	0	1	γυναίκα	13	0
36		1	γυναίκα	15	35
37	2	1	γυναίκα	17	57
38	0	3	άνδρας + γυναίκα	3	0
39	1	4	γυναίκα	18	4
40	0	1	γυναίκα	2	0
41	3	1	άντρας	3	12
42	0	1	άνδρας	9	
43	2	1	άντρας	4	7
44	3	1	άνδρας	2	5
45	1	2	άντρας	9	3
46	2	1	γυναίκα	20	32
7	2	1	άντρας	10	15
48		1	άνδρας	2	3
49	1	2	άνδρας	13	4
50	1	1	άνδρας	6	6
51	2	1	άντρας	13	28
52	3	3	άντρας	23	20
53	2	1	άνδρας	4	15
54	1	2	άνδρας	8	3
5	4	1	άντρας	7	77
56	36	4	άντρας	32	40
57	5	1	άνδρας	5	10
58	4	1	άνδρας	19	53
59	0	1	άντρας	20	
60		1	άντρας	22	6

Στο σύνολο των 60 εκπομπών, στις οποίες λαμβάνουν μέρος 167 άντρες και 103 γυναίκες, οι δημοσιογράφοι διακόπτουν συνολικά 861 φορές τους άντρες και 732 φορές τις γυναίκες. Πιο αναλυτικά, η γυναίκα δημοσιογράφος διακόπτει τη γυναίκα πολιτικό συνολικά 224 φορές, ενώ διακόπτει τον άντρα πολιτικό 214 φορές. Παράλληλα, ο άντρας δημοσιογράφος διακόπτει τη γυναίκα πολιτικό 510 φορές και τον άντρα πολιτικό 647 φορές.

Όμως δεν μπορούμε να εξετάσουμε κατά πόσον το φύλο του δημοσιογράφου επηρεάζει τη συχνότητα που διακόπτονται οι γυναίκες ή οι άντρες πολιτικοί, καθώς μόνο στις 11 εκπομπές από τις 60 που αναλύθηκαν εμφανίζονται γυναίκες δημοσιογράφοι, ενώ σε 2 εκπομπές εμφανίζονται ένας άντρας και μια γυναίκα δημοσιογράφος, η οποία όμως δεν παίρνει καθόλου τον λόγο.

Πίνακας 11

Για Ποιον Λόγο/Αιτία Διακόπτει ο/η Δημοσιογράφος τον/την Πολιτικό

Φύλο Πολιτικού	Λόγος που διακόπτεται από δημοσιογράφο	Συχνότητα σε εκπομπές
Γυναίκες	Για να συντομεύσουν	28
	Για διευκρινιστικές ερωτήσεις	44
	Για να συμφωνήσει/επιβεβαιώσει τον λόγο τους	19
	Για να δώσει τον λόγο σε άλλον ομιλητή/τρια	8
	Για να ενθαρρύνει να συνεχίσει τον λόγο της	4
	Για να συμπληρώσει	7
	Για να προωθήσει τη συζήτηση	5
	Για να δημιουργήσει κλίμα αντιπαράθεσης	3
	Για σχολιασμό/παρουσίαση δικής τους άποψης	34
	Για ειρωνεία/παρατήρηση	2
	Για να διακόψει (για διαφημίσεις, για να παρουσιάσει αποτελέσματα ερευνών, για να δεχτεί τηλεφωνικές γραμμές, για να δείξει βίντεο, για άλλο λόγο)	12
	Για κολακευτικά σχόλια	2
	Για να πιέσει/να τη «στριμώξει»	4
	Άντρες	Για να συντομεύσουν
Για διευκρινιστικές ερωτήσεις		36
Για να συμφωνήσει/επιβεβαιώσει τον λόγο τους		12
Για να δώσει τον λόγο σε άλλον ομιλητή/τρια		6
Για να ενθαρρύνει να συνεχίσει τον λόγο του		4
Για να συμπληρώσει		10
Για να προωθήσει τη συζήτηση		8
Για να δημιουργήσει κλίμα αντιπαράθεσης		3
Για σχολιασμό/παρουσίαση δικής τους άποψης		27
Για ειρωνεία/παρατήρηση		1
Για υπεράσπιση του λόγου του άντρα		1
Για να κάνει χιούμορ		2
Για να διακόψει (για διαφημίσεις, για να παρουσιάσει αποτελέσματα ερευνών, για να δεχτεί τηλεφωνικές γραμμές, για να δείξει βίντεο, για άλλο λόγο)		11
Για να πιέσει		3

Μέσα από την ανάλυση του ρόλου του δημοσιογράφου προέκυψαν κάποια δεδομένα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ο δημοσιογράφος διακόπτει τις γυναίκες και τους άντρες πολιτικούς. Ο δημοσιογράφος φαίνεται ότι διακόπτει περισσότερο τις γυναίκες πολιτικούς για να θέσει διευκρινιστικές ερωτήσεις, για να σχολιάσει και πολύ λιγότερο για να υποβάλει ουσιαστικά ερωτήματα και να εξελιχθεί η συζήτηση σε γόνιμο διάλογο. Παράλληλα, ο δημοσιογράφος επιβεβαιώνει και συμφωνεί συχνότερα με τον λόγο της γυναίκας πολιτικού, σε ένα ποσοστό 31,6% έναντι του ποσοστού 20% που επιβεβαιώνει τον λόγο των αντρών πολιτικών. Επίσης, προέκυψε το ότι ο/η δημοσιογράφος διακόπτει περισσότερο τους άντρες πολιτικούς για να συμπληρώσει τον λόγο τους και για να προωθήσει τη συζήτηση που διεξάγεται. Επιπρόσθετα, ο/η δημοσιογράφος διακόπτει περισσότερο τις γυναίκες πολιτικούς για να παρέμβει και να σχολιάσει κατά τη διάρκεια της ομιλίας τους, σε ένα ποσοστό 56%, ενώ στους άνδρες παρεμβαίνει για να σχολιάσει μόνο σε ένα ποσοστό 45%. Ειρωνικά σχόλια από μέρους του/της δημοσιογράφου παρατηρήθηκαν κυρίως κατά τη διάρκεια του λόγου των γυναικών. Επίσης, ένα σημαντικό στοιχείο, το οποίο προέκυψε είναι ότι ο/η δημοσιογράφος κάνει χιούμορ μόνο με άνδρες πολιτικούς, ενώ για τις γυναίκες πολιτικούς αναφέρονται σε 2 περιπτώσεις διάφορα κολακευτικά σχόλια.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

1. Ανάλυση λόγου

Μετά από εκτεταμένη ανάλυση των δεδομένων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση λόγου προέκυψαν τα πιο κάτω δεδομένα. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται συγκριτικά τα δεδομένα σχετικά με το είδος ομιλίας και τον τόνο φωνής-ύψος των ανδρών και των γυναικών, τα οποία τεκμηριώνονται μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα της ανάλυσης λόγου.

Ο λόγος των αντρών και των γυναικών πολιτικών κατά γενική ομολογία είναι ευθύς και συνεχής, ενώ κάποιες φορές χαρακτηρίζεται ως αποσπασματικός κυρίως εκείνος των γυναικών. Ο λόγος των αντρών δεν είναι τόσο δομημένος όσο των γυναικών. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι επαναλαμβάνουν πολλά από τα λόγια τους «*αυτό συμβαίνει πάντοτε, και αυτό συνέβαινε πάντοτε και αυτό θα συμβαίνει πάντοτε...*» (εκπομπή 24, πλάνο 1), τοποθετούνται γενικά και αόριστα «*θέλουμε εισηγήσεις, θέλουμε θέσεις, θέλουμε προτάσεις...*» (εκπομπή 19, πλάνο 4), ενώ στις ερωτήσεις του δημοσιογράφου απαντούν με υπεκφυγές και προσπαθούν να στρέψουν τη συζήτηση αλλού, «*δεν μπορούμε τώρα να μπλοκάρουμε κάτι που σχεδιάζεται.. δεν μπορούμε να επεμβαίνουμε σε άλλα μέλη κράτη και να λέμε δεν μπορείς να υλοποιήσεις ένα έργο επειδή υπάρχουν υποψίες... να μείνουμε σταθεροί, να μην στέλλουμε λανθασμένα μηνύματα στους πολίτες*» (εκπομπή 15, πλάνο 3). Παράλληλα, καθώς μιλούν οι άντρες πολιτικοί υποβάλλουν αρκετά ερωτήματα πιθανόν λόγω έλλειψης επιχειρημάτων «*...κι εγώ ρωτώ ποια δικοινοτική ομοσπονδία;*» (εκπομπή 30, πλάνο 15) «*...πού οδηγείται η παιδεία της χώρας μας;*» (εκπομπή 17, πλάνο 3).

Αντίθετα, ο λόγος των γυναικών είναι δομημένος, «*...θα ασχοληθώ με την εκπαίδευση δια μέσω των ΜΜΕ και τη δια βίου μάθηση στα εσπερινά σχολεία*» (εκπομπή 17, πλάνο 2) με πιο σαφείς και

συγκεκριμένες αναφορές, ενώ χαρακτηρίζεται και ενεργητικός καθώς χρησιμοποιούνται πειστικά επιχειρήματα «...πρέπει να δημιουργηθούν θέσεις με προοπτικές για τη νεολαία, σε καινοτομία, σε ενέργεια...» (εκπομπή 19, πλάνο 5), απτά παραδείγματα από την καθημερινότητα, μιλούν σε πρώτο πρόσωπο πληθυντικού, «να εξηγήσουμε ότι για μας δεν είναι καινούριο το θέμα... συζητήσαμε το πρόβλημα, δώσαμε κάποιες λύσεις» (εκπομπή 18, πλάνο 3).

Οι άντρες για να στηρίξουν τον λόγο τους και να γίνουν πιο πειστικοί, επικαλούνται λόγια και πράξεις πολιτικών προσώπων «...κάποτε ο Γάλλος υπουργός εξωτερικών επισκέφτηκε τον Έλληνα ομόλογο του και είπε...» (εκπομπή 17, πλάνο 5), στατιστικά δεδομένα και πορίσματα ερευνών. Οι άνδρες πολιτικοί επικαλούνται ακόμη πρόσωπα των οποίων οι λόγοι τους είναι καθολικά αποδεχτοί «...η παιδεία και ο πολιτισμός είναι έννοιες αναντίρρητες και όπως έλεγε και ο Σωκράτης...» (εκπομπή 27, πλάνο 12) στοιχείο το οποίο συναντάμε και στον λόγο των γυναικών «...επιτρέψτε μου καταρχάς να αρχίσω ρήση του Περικλή <μάλλον γαρ...> δηλαδή περισσότερο να φοβούμαι τα δικά μας σφάλματα ....» (εκπομπή 22, πλάνο 2). Ακόμη ένα κοινό στοιχείο, το οποίο παρουσιάζεται τόσο στον λόγο των αντρών όσο και των γυναικών είναι η τάση να αρσενικοποιούν τα ουσιαστικά «...να διοριστούν γυμναστές στα δημοτικά σχολεία» (εκπομπή 20, πλάνο 5) «το δικό μου μήνυμα απευθύνεται προς όλο τον κυπριακό λαό, προς όλους τους συμπατριώτες μας και τους καλώ να ψηφίσουν...» (εκπομπή 21, πλάνο 8).

Οι γυναίκες επικαλούνται σε μεγάλο βαθμό την επαγγελματική τους εμπειρία και προσωπικά βιώματα «...εγώ ως πολιτική προϊσταμένη του Τμήματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων...», (εκπομπή 25, πλάνο 9), «...εγώ συμμετέχω στο Συμβούλιο Παιδείας» (εκπομπή 17, πλάνο 6), «...θέλω να αναφέρω ένα περιστατικό το οποίο έζησα σε ένα χωριό...», (εκπομπή 38, πλάνο 10). Συνάμα φαίνεται ότι χρησιμοποιούν εκτεταμένα τις λέξεις *πολίτης, λαός, ανθρώπινα δικαιώματα* «...ο πολίτης νιώθει, αφορά τα δικαιώματα των ασθενών γιατί ο καθένας μας μπορεί να βρεθεί σε αυτή τη θέση...» (εκπομπή 18, πλάνο 6), «Αυτό που ο πολίτης χρειάζεται είναι εργασία, χρειάζεται να ζει σε συνθήκες σιγουριάς και ασφάλειας» (εκπομπή 31, πλάνο 16). Όσον αφορά στη χρήση εκφραστικών μέσων χρησιμοποιούνται εξίσου και από τους άντρες πολιτικούς και από τις γυναίκες πολιτικούς μεταφορές, παρομοιώσεις, υπερβολές. Όμως οι άντρες χρησιμοποιούν περισσότερο την κυπριακή διάλεκτο για να εκφραστούν «...εν θεωρώ ότι έχει χαθεί ο κόσμος που λέμε... μη θεωρούμε ότι είναι ένα φρούτο ώριμο...» (εκπομπή 21, πλάνο 7) ενώ οι γυναίκες χρησιμοποιούν περισσότερο την κοινή ελληνική.

Αναλύοντας τον τόνο και το ύφος ομιλίας των αντρών και γυναικών πολιτικών παρατηρήθηκε αρχικά ότι οι άντρες πολιτικοί χρησιμοποιούν περισσότερο από τις γυναίκες πολιτικούς τον κανονιστικό λόγο «..όταν λείπει η κοινή στόχευση και επιδίωξη δε μπορούμε απλώς να βγαίνουμε και να μιλάμε σε συλ ότι χρειάζεται η ενότητα..» (εκπομπή 14, πλάνο 5), «...χρειάζεται ένα πολίτη με κρίση...» (εκπομπή 17, πλάνο 1) και την ειρωνεία «...καλάν είναι καλύτερος ο στρατηγικός...;» (εκπομπή 12, πλάνο 11), «θέλω να χειροκροτήσω τους πολιτικούς» (εκπομπή 21, πλάνο 4).

Οι γυναίκες γενικότερα χρησιμοποιούν έναν πιο συναισθηματικό λόγο «...ζούμε σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα για 36 χρόνια. Αυτό έχει επισκιάσει τα πάντα...» (εκπομπή 33, πλάνο 7), «ανησυχία μου για το μέλλον αυτού του τόπου» (εκπομπή 22, πλάνο 4), «...οι άνθρωποι αυτοί πρέπει να πούμε ότι ζουν σε ένα πολύ ψυχοφθόρο εργατικό περιβάλλον, δεν μπορεί να νιώθουν

συνέχεια την ανασφάλεια αυτή οι άνθρωποι που εργάζονται τόσα χρόνια στις κυπριακές αερογραμμές να νομίζουν από μέρα σε μέρα θα κλείσουν...» (εκπομπή 12, πλάνο 5).

Οι άντρες σε αντίθεση γίνονται περισσότερο συναισθηματικοί όταν απουσιάζουν τα επιχειρήματα «...δε θα αναλύσω το τι σημαίνει για μια Κύπρο μοιρασμένη να μπει ο όποιος στρατηγικός επενδυτής...» (εκπομπή 12, πλάνο 11) και όταν δεν μπορούν να στηρίξουν τον λόγο τους αλλιώς. Ο λόγος τους επίσης είναι περισσότερο επιθετικός «...παρά να είμαστε απ' έξω και να ρίχνουμε πέτρες και να λέμε ότι είμαστε αντιπολίτευση...» (εκπομπή 20, πλάνο 6), ενώ χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα και εκνευρισμό όταν υπερασπίζονται το κόμμα τους, όταν επηρεάζονται από διάφορα σχόλια και όταν διακόπτονται. Επίσης, το ύφος των ανδρών πολιτικών είναι ιδιαίτερα έντονο, στομφώδες, επιθετικό και ανταγωνιστικό «...για προεκλογικές σκοπιμότητες κάποιοι προσπαθούν να θολώσουν τα νερά, είμαι σίγουρος πως ο κυπριακός λαός ξέρει...» (εκπομπή 14, πλάνο 8) καθώς τείνουν να μιλούν με περισσή βεβαιότητα, άνεση και αδιαλλαξία «...εμείς αγωνιζόμαστε για να σήμερα καλύτερο από το χθες και για ένα αύριο καλύτερο από το σήμερα πρέπει να γίνει ορθός σχεδιασμός της πόλης μας...» (πλάνο 6, εκπομπή 15), «είναι λάθος!» (εκπομπή 30, πλάνο 23).

Σε αντίθεση, οι γυναίκες είναι πιο διαλλακτικές και πιο ψύχραιμες «...όποιος είναι στην πολιτική μπορεί να κάνει και κάποιο λάθος, άνθρωποι είμαστε. Αν κάνω κάτι για το οποίο πρέπει να απολογηθώ θα έχω την τόλμη να απολογηθώ...» (εκπομπή 42, πλάνο 9) και υψώνουν τον τόνο της φωνής τους μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις «...όταν είπα με μέτρο και σύνεση αυτό έπραξα, είναι δημοκρατικό δικαίωμα του καθενός, να εκφράζει τις απόψεις του και τις απόψεις του κόμματός του, αυτές είναι οι δικές μου και του κόμματός μου...» (εκπομπή 21, πλάνο 5).

Καταλήγοντας, διαφάνηκε μέσα από τις αναλύσεις ότι οι γυναίκες επικαλούνται σε μεγάλο βαθμό το φύλο τους για να κερδίσουν την εύνοια των συνομιλητών τους και του κοινού «...η γυναίκα με την ευαισθησία και την ανθεκτικότητα που έχει λόγω χαρακτήρα, μπορεί να είναι περισσότερο αποτελεσματική και να έχει αμεσότητα στο να μεταδώσει αυτά που θέλει να πει και να πράξει ταυτόχρονα και έργο...» (εκπομπή 21, πλάνο 5). Παράλληλα, όμως, με την αναφορά στο φύλο τους προσδιορίζουν τις διακρίσεις που γίνονται μεταξύ γυναικών και αντρών πολιτικών αναπαράγοντας με αυτόν τον τρόπο φυλετικά στερεότυπα που αφορούν τις γυναίκες στην πολιτική και γενικότερα στην κοινωνική ζωή «Αγώνας δύσκολος, αρένα λεόντων, αξίζει τον κόπο, είμαστε γυναίκες, οι γυναίκες στην Κύπρο δεν έχουν την ίδια θέση με τους άντρες, είτε είναι είτε δεν είναι άμεσα πολιτικοποιημένα άτομα. Έχουμε να διανύσουμε μεγάλο δρόμο. Είναι πάρα πολύ δύσκολος ο αγώνας για τις γυναίκες να πείσουμε την ανδροκρατούμενη κοινωνία μας ότι μπορούμε...» (εκπομπή 33, πλάνο 4), «...η Κύπρια γυναίκα πρέπει να παραδεχτούμε όλοι ότι είναι η κρυφή ανάπτυξη του τόπου μας, δυστυχώς όμως νιώθει την ανισότητα και νιώθει απροστάτευτη απέναντι στις προκλήσεις της εποχής...» (εκπομπή 21, πλάνο 2).

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΛΤΙΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

1. Ποσοτική Παρουσία των Δύο Φύλων

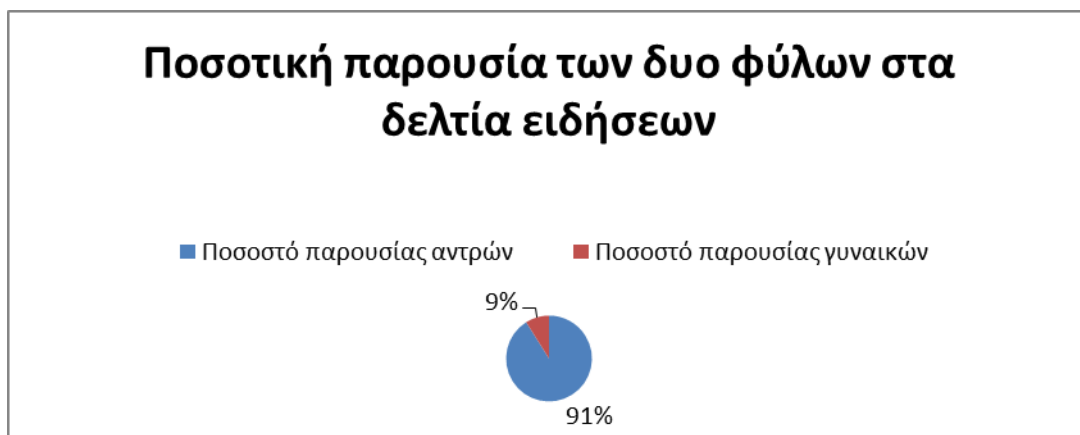
(α) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων

Αναφορικά με την παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων, συγκεντρώθηκαν για τη συγκεκριμένη περίοδο 329 δελτία. Συνολικά παρουσιάζονται 3460 άντρες και 339 γυναίκες. Μεταφράζοντας αυτούς τους αριθμούς σε ποσοστά, η συμμετοχή των αντρών φθάνει το 91.08% και των γυναικών μόνο στο 8.92%. Είναι προφανές ότι ο αριθμός των αντρών πολιτικών είναι πολύ μεγαλύτερος σε σχέση με αυτόν των γυναικών.

Πίνακας 12

Παρουσία Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Κανάλι

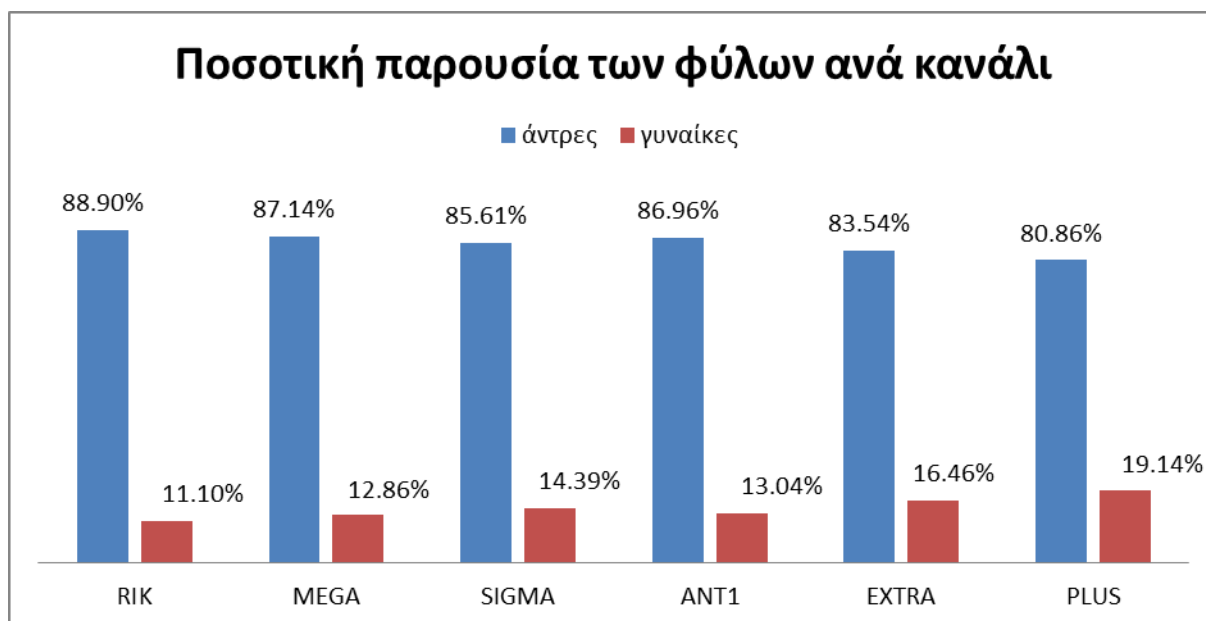
Σύνολο Δελτίων Προεκλογικής Περιόδου	Σύνολο Αντρών που Παρουσιάζονται	Σύνολο Γυναικών που Παρουσιάζονται	Ποσοστό που Παρουσίας Αντρών	Ποσοστό που Παρουσίας των Γυναικών
329	3460	339	91.08%	8.92%

Διάγραμμα 7. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

(β) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων ανά κανάλι

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 8, τα ποσοστά εμφάνισης αντρών και γυναικών πολιτικών κυμαίνονται περίπου στο ίδιο επίπεδο για όλα τα κανάλια. Ειδικότερα, το ποσοστό των αντρών είναι περίπου 85%, ενώ των γυναικών περίπου 15%. Στο κανάλι PLUS φαίνεται να παρουσιάζονται περισσότερες γυναίκες σε σχέση με τα υπόλοιπα κανάλια, με ποσοστό 19.14%.

Διάγραμμα 8. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Κανάλι

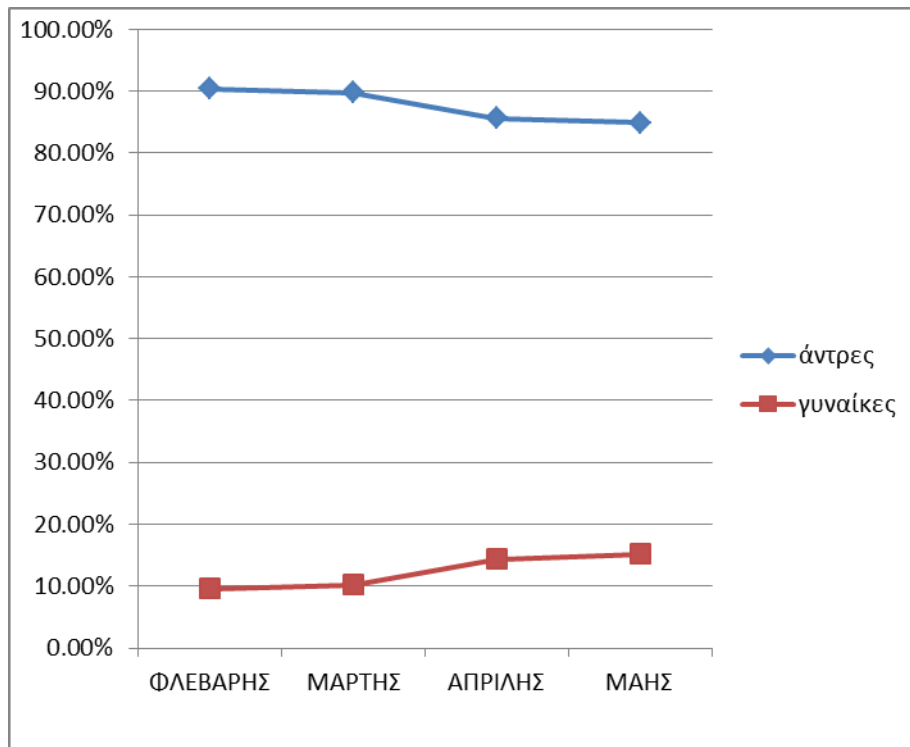
(γ) Ποσοτική παρουσία των δύο φύλων στα δελτία ειδήσεων ανά μήνα

Στον Πίνακα 13, παρατίθεται η ποσοτική παρουσία αντρών και γυναικών πολιτικών στα δελτία ειδήσεων ανά μήνα. Προχωρώντας από τον μήνα Φεβρουάριο μέχρι και τον Μάιο, το ποσοστό των αντρών πολιτικών μειώνεται σταδιακά από το 90% περίπου στο 84%, ενώ παράλληλα το ποσοστό των γυναικών αυξάνεται σταδιακά. Η μεγαλύτερη αύξηση των ποσοστών των γυναικών παρατηρείται μεταξύ των μηνών Μάρτιο και Απρίλιο (βλ. Διάγραμμα 9).

Πίνακας 13

Παρουσία Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Μήνα

Μήνες	Σύνολο Δελτίων	Σύνολο Παρουσίας Αντρών	Σύνολο Παρουσίας Γυναικών	Ποσοστό Παρουσίας Αντρών	Ποσοστό Παρουσίας Γυναικών
Φεβρουάριος	21	310	33	90.38%	9.62%
Μάρτιος	16	254	29	89.75%	10.25%
Απρίλιος	65	674	113	85.64%	14.36%
Μάιος	61	6391	114	84.16%	15.4%

Διάγραμμα 9. Ποσοστά Εμφάνισης Αντρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων ανά Μήνα

2. Ανάλυση Περιεχομένου

(α) Χρόνος – Δελτία Ειδήσεων

Στα 120 δελτία ειδήσεων, τα οποία καταγράφηκαν, οι άνδρες υπερέχουν των γυναικών τόσο σε αριθμό ομιλητών όσο και σε χρόνο ομιλίας. Συγκεκριμένα: Το σύνολο των ανδρών ομιλητών ανέρχεται σε 334, ενώ των γυναικών σε 195. Άρα, η μεταξύ τους διαφορά ανέρχεται σε 139 άτομα. Ο συνολικός χρόνος ομιλίας των ανδρών ανέρχεται σε 1 ώρα και 42 λεπτά (102')· των γυναικών σε 1 ώρα και 15 λεπτά (75'). Άρα, στο σύνολο των 120 ειδησεογραφικών δελτίων, διατέθηκαν στους άνδρες συνολικά 27 λεπτά περισσότερος χρόνο ομιλίας από ότι τις γυναίκες.

Ωστόσο, ο μέσος όρος ομιλίας του κάθε άντρα ομιλητή ανέρχεται στα 18,3 δευτερόλεπτα ($x = 18,3''$), ενώ της κάθε γυναίκας ομιλήτριας στα 23 δευτερόλεπτα ($x = 23''$). Έτσι, ενώ πράγματι ο συνολικός χρόνος που καλύπτουν στα ειδησεογραφικά δελτία οι άνδρες ομιλητές είναι σημαντικά μεγαλύτερος (κατά 27 λεπτά στο σύνολο των 120 δελτίων), ο χρόνος που κατά μέσο όρο καλύπτει κάθε άνδρας ομιλητής δεν διαφέρει σημαντικά από το χρόνο που καλύπτει κάθε γυναίκα ομιλήτρια. Μάλιστα ο γυναικείος χρόνος ανά άτομο υπερέχει, αν και ελάχιστα του ανδρικού (23'' η κάθε γυναίκα έναντι 18'' του κάθε άνδρα) – η διαφορά περιορίζεται περισσότερο (20'' / 18''), αν η σύγκριση περιοριστεί στα 87 «μεικτά» δελτία (όσα δηλαδή περιλαμβάνουν άνδρες και γυναίκες ομιλητές ταυτόχρονα).

Πρέπει να σημειωθεί ότι από τα 120 συνολικά ειδησεογραφικά δελτία, στα 32 εμφανίζονται μόνο γυναίκες, σε 1 μόνο άνδρες, ενώ στα υπόλοιπα 87 ομιλητές και των δύο φύλων. Καθώς τα 87

«μεικτά» δελτία προσφέρονται περισσότερο για συγκριτική ανάλυση, θα περιοριστούμε στη συνέχεια μόνο σε αυτά, ώστε να γίνουν περισσότερο ορατές ορισμένες επιμέρους πτυχές που σχετίζονται με την κατανομή του τηλεοπτικού χρόνου ανάμεσα στα δύο φύλα.

Τα 87 Δελτία, στα οποία συμμετέχουν άτομα και των δύο φύλων, μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες:

- Δελτία στα οποία οι γυναίκες ομιλήτριες είναι περισσότερες από τους άνδρες.
- Δελτία στα οποία οι άνδρες ομιλητές είναι περισσότεροι από τις γυναίκες.
- Δελτία στα οποία ο συνολικός αριθμός ομιλητών μοιράζεται ισότιμα ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες.

Εξετάζοντας τώρα τη σχέση ανάμεσα στο φύλο των ομιλητών και τον τηλεοπτικό χρόνο σε κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες εκπομπών, προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

- Οι γυναίκες ομιλήτριες υπερτερούν αριθμητικά των ανδρών σε 9 από τα 87 «μεικτά» δελτία ειδήσεων. Στο σύνολο των δελτίων αυτών οι γυναίκες υπερτερούν χρονικά των ανδρών, εφόσον μιλούν κατά μέσο όρο 28 δευτερόλεπτα ανά εκπομπή ($x = 28''$) περισσότερο από τους άνδρες.
- Οι άνδρες ομιλητές υπερτερούν αριθμητικά των γυναικών στα 59 από τα 87 δελτία ειδήσεων που καταγράφηκαν. Υπερτερούν επίσης χρονικά στα 57 από τα 59 δελτία: Καλύπτουν κατά μέσο όρο 59 δευτερόλεπτα ανά δελτίο περισσότερο από τις γυναίκες ($x = 59''$).
- Άνδρες και γυναίκες ομιλητές προβάλλονται σε ίδια ποσοστά σε 20 από τα 87 ειδησεογραφικά δελτία. Στα 12 από αυτά, οι άνδρες υπερτερούν χρονικά, διατηρώντας ωστόσο ένα μάλλον μικρό προβάδισμα: 14 δευτερόλεπτα ανά δελτίο ($x = 14''$). Οι γυναίκες σε 6 από τα 20 με ελαφρά μεγαλύτερο προβάδισμα: 17, 8 δευτερόλεπτα ($x = 17,8''$) ανά δελτίο. Τέλος, άνδρες και γυναίκες προβάλλονται ισότιμα στα 2 από τις 20 δελτία.

Συμπερασματικά, στα 120 συνολικά ειδησεογραφικά δελτία που καταγράφηκαν η αριθμητική υπο-εκπροσώπηση των γυναικών είναι πρόδηλη και εξαιρετικά σημαντική. Η τάση αυτή μεγεθύνεται όταν περιοριστούμε στα 87 δελτία στα οποία εμφανίζονται ταυτόχρονα άνδρες και γυναίκες ομιλητές. Τα ειδησεογραφικά επιτελεία τείνουν να παρουσιάζουν διπλάσιους σχεδόν άνδρες απ' ότι γυναίκες. Τούτο ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι άνδρες που ασχολούνται με τη δημόσια ζωή στην Κύπρο είναι σημαντικά περισσότεροι από τις γυναίκες.

Η εξίσου σημαντική χρονική υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στα δελτία οφείλεται κυρίως σε αυτή ακριβώς την αριθμητική τους υπο-εκπροσώπηση. Ο συνολικός γυναικείος χρόνος είναι πράγματι πολύ μικρότερος από τον ανδρικό. Σε αντίθεση, όμως, με ότι παρατηρήθηκε στην περίπτωση των εκπομπών λόγου, στα ειδησεογραφικά δελτία ο χρόνος που αναλογεί σε κάθε γυναίκα ξεχωριστά είναι περίπου ίσος με τον χρόνο που αναλογεί σε κάθε άνδρα ξεχωριστά. Αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι στα δελτία ειδήσεων τον χρόνο ομιλίας κάθε ομιλητή ή

ομιλήτριας τον αποφασίζει συνήθως το ειδησεογραφικό επιτελείο. Αντιθέτως στις εκπομπές λόγου η δυνατότητα του οικοδεσπότη δημοσιογράφου να επιμερίζει τον χρόνο ισότιμα περιορίζεται σημαντικά, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα του μοντάζ.

(β) Θέμα – Δελτία Ειδήσεων

Τα 120 συνολικά Δελτία Ειδήσεων ταξινομήθηκαν σε 15 θεματικές κατηγορίες.

Στον Πίνακα 14, αποτυπώνεται η ποσοστιαία αναλογία ανάμεσα σε γυναίκες ομιλήτριες και άνδρες ομιλητές ανά θεματική κατηγορία. Στο Διάγραμμα 10, η ίδια αναλογία αποτυπώνεται ως ιστόγραμμα, ώστε να αναδειχθεί περισσότερο ανάγλυφα η εξέλιξη των εκατέρωθεν ποσοστών από θεματική σε θεματική.

Στα 120 Δελτία Ειδήσεων που καταγράφηκαν οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται σε σχέση με τους άνδρες στις 10 από τις 15 θεματικές κατηγορίες, υπερ-εκπροσωπούνται στις 4 από αυτές και σε μία συμμετέχουν ισόποσα.

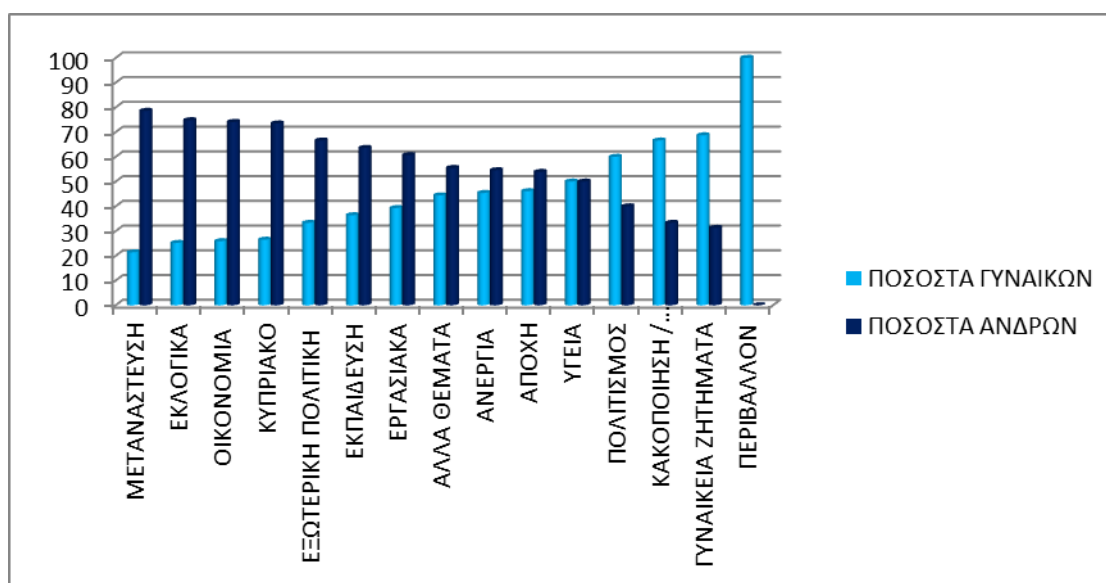
Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα εμφανίζονται στις κατηγορίες *Οικονομία, Εξωτερική Πολιτική, Μετανάστευση, Κυπριακό και Εκλογικά*. Να σημειωθεί ότι το *Κυπριακό* διαχωρίστηκε από τα υπόλοιπα ζητήματα *Εξωτερικής Πολιτικής* διότι αποτελεί ένα φλέγον ζήτημα που καλύπτει από μόνο του μεγάλο μέρος του δημόσιου λόγου. Στις ανωτέρω κατηγορίες οι άνδρες εκπροσωπούνται με ποσοστό μεγαλύτερο από 65% και οι γυναίκες αντίστοιχα με ποσοστό μικρότερο από 35%. Τα στοιχεία, δηλαδή, επιβεβαιώνουν τις τάσεις που είχαν παρατηρηθεί στην περίπτωση των *Τηλεοπτικών Εκπομπών*. Στα ζητήματα «σκληρής» πολιτικής η σχέση των ανδρών ομιλητών προς τις γυναίκες ομιλήτριες είναι περίπου 2 προς 1. Στις υπόλοιπες κατηγορίες η διαφορά βαίνει μειούμενη ως εξής: *Εκπαίδευση, Εργασιακά, Ανεργία, Αποχή*. Από αυτές ίσως μόνο στην Εκπαίδευση θα υποθέταμε μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών. Η υπόθεση αυτή επιβεβαιώθηκε στην περίπτωση των *Τηλεοπτικών Εκπομπών* αλλά όχι εδώ.

Η διαφορά εκμηδενίζεται στην *Υγεία*, ενώ οι θεματικές κατηγορίες στις οποίες η σχέση αντιστρέφεται, στις οποίες δηλαδή οι γυναίκες ομιλήτριες υπερέχουν αριθμητικά των ανδρών, είναι οι ακόλουθες τέσσερις: *Περιβάλλον, Γυναικεία Ζητήματα, πολιτισμός και κακοποίηση/δικαιώματα παιδιών*.

Πίνακας 14

Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στα Δελτία Ειδήσεων

Θεματικές Κατηγορίες	Ποσοστό Γυναικών (%)	Ποσοστό Αντρών (%)
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	25,9	74,1
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	33,3	66,6
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	21,4	78,6
ΚΥΠΡΙΑΚΟ	26,5	73,5
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	36,4	63,6
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	100	0
ΥΓΕΙΑ	50	50
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	68,7	31,3
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	60	40
ΑΠΟΧΗ	46,1	53,9
ΑΝΕΡΓΙΑ	45,4	54,6
ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ	39,3	60,7
ΕΚΛΟΓΙΚΑ	25,2	74,8
ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ	66,6	33,3
ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ	44,4	55,5

Διάγραμμα 10. Ποσοστά Αντρών και Γυναικών ανά Θεματική Κατηγορία στα Δελτία Ειδήσεων

Η τάση που καταγράφηκε στις εκπομπές, όπου οι γυναίκες ομιλήτριες συμμετείχαν στη θεματική *Περιβάλλον* με υψηλά ποσοστά (συχνά μάλιστα έθεταν οι ίδιες το ζήτημα, ενώ δεν υπήρχε στην ατζέντα), όχι μόνο επιβεβαιώνεται, αλλά εντείνεται εδώ. Στην κατηγορία *Περιβάλλον* η εκπροσώπηση των ανδρών είναι μηδενική. Των γυναικών αντιστοικτικά στο 100%.

Ακολουθεί, η συζήτηση για τα ζητήματα που αφορούν αποκλειστικά τις γυναίκες. Σε αυτή τη θεματική περιλαμβάνονται ζητήματα, όπως εκμετάλλευση των γυναικών έναντι των ανδρών στην αγορά εργασίας, ενδοοικογενειακή βία, το ζήτημα της υπο-εκπροσώπησης των γυναικών στις εκλογές και κακοποίηση γυναικών. Σε αυτή την κατηγορία, οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών με ποσοστό 68,7% έναντι 31,3%. Η μεταξύ τους διαφορά ανέρχεται στο 37,4%.

Η κατηγορία *Κακοποίηση/Δικαιώματα παιδιών*, είναι μια κατηγορία που δεν εμφανιζόταν στις *Τηλεοπτικές Εκπομπές*, αλλά αναδείχθηκε στα *Δελτία Ειδήσεων*. Εντάχθηκαν σε αυτή ζητήματα, όπως η βία ενάντια στα παιδιά, η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, αλλά και η εμπορία βρεφών. Σε αυτή την κατηγορία, οι γυναίκες εμφανίζονται με ποσοστό 66,6% έναντι 33,3% των ανδρών. Διαφορά 33,3% υπέρ των γυναικών. Όση δηλαδή ήταν η διαφορά υπέρ των ανδρών στα ζητήματα «σκληρής» πολιτικής. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαιώνει στο πεδίο του δημόσιου λόγου τον παραδοσιακό χωρισμό σε ζητήματα που άπτονται της δημόσιας σφαίρας (η οποία ανήκει προνομιακά στους άνδρες) και ζητήματα που άπτονται της ιδιωτικής σφαίρας (όπου οι γυναίκες έχουν παραδοσιακά το προβάδισμα).

Τέταρτη κατηγορία στην οποία οι γυναίκες υπερέχουν είναι ο *Πολιτισμός*. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται θεματικές, όπως πολιτιστικές μουσικές και αντιρατσιστικές εκδηλώσεις, ανεγέρσεις και εγκαίνια πολιτιστικών κέντρων. Η τάση που ήθελε τις γυναίκες να συμμετέχουν ενεργά σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις είχε εντοπισθεί και στην περίπτωση των *Τηλεοπτικών Εκπομπών*. Εκεί οι γυναίκες κατείχαν ίδιο ποσοστό με τους άνδρες. Εδώ παίρνουν το προβάδισμα με 60% έναντι 40%. Διαφορά 20%.

3. Σημειωτική Ανάλυση

(α) Κινήσεις Σώματος – Δελτία Ειδήσεων

Πίνακας 15

Κινήσεις Σώματος Ανδρών και Γυναϊκών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

Κινήσεις Σώματος	Άντρες		Γυναίκες	
	Συχνότητα (αριθμός δελτίων)	Ποσοστό (%)	Συχνότητα (αριθμός δελτίων)	Ποσοστό (%)
έντονες κινήσεις - άνοιγμα χεριών	17	14,16%	12	10%
κούνημα κεφαλιού - κυρίως για επιβεβαίωση λόγου	8	6,66%	24	20%
κούνημα κεφαλιού - λόγω διαβάσματος σημειώσεων	24	20%	37	30,8%
συγκρατημένες χειρονομίες	22	18,3%	13	10,8%

Κατά τη σημειωτική ανάλυση, έγινε ανάλυση των κινήσεων του σώματος που παρατηρήσαμε στα δελτία ειδήσεων. Παρατηρήσαμε και εδώ όπως και στις εκπομπές ότι οι άνδρες τείνουν να κάνουν πιο έντονες κινήσεις σε αρκετά δελτία ειδήσεων (17) παρά οι γυναίκες. Κυρίως ανοίγουν τα χέρια τους όταν θέλουν να δώσουν έμφαση στα λεγόμενά τους. Οι γυναίκες όμως κουνούν περισσότερο το κεφάλι κυρίως για επιβεβαιωτικούς σκοπούς (6,66%), αλλά και επειδή τείνουν να διαβάζουν από τις σημειώσεις που έχουν μπροστά τους, σε αντίθεση με τους άντρες, που το κάνουν σε μικρότερη συχνότητα. Τέλος, παρά το ότι οι άντρες φαίνεται να κάνουν σε μεγάλη συχνότητα έντονες κινήσεις, σε περίπου αντίστοιχη συχνότητα τείνουν να έχουν πιο συγκρατημένες κινήσεις από ότι οι γυναίκες.

(β) Εκφράσεις Προσώπου – Δελτία Ειδήσεων

Πίνακας 16

Εκφράσεις Προσώπου Ανδρών και Γυναικών Πολιτικών στα Δελτία Ειδήσεων

Εκφράσεις Προσώπου	Άντρες		Γυναίκες	
	Συχνότητα (αριθμός δελτίων)	Ποσοστό (%)	Συχνότητα (αριθμός δελτίων)	Ποσοστό (%)
ανασήκωμα φρυδιών	34	28,3%	48	40%
χαμόγελο	1	0,83%	5	4,16%
γούρλωμα ματιών			4	3,33%

Όσον αφορά στις εκφράσεις προσώπου στα δελτία ειδήσεων, οι γυναίκες ανασηκώνουν περισσότερο από τους άνδρες τα φρύδια τους με σκοπό να επιβεβαιώσουν και να δώσουν έμφαση στα λόγια τους. Παράλληλα, οι γυναίκες χαμογελούν περισσότερο από τους άνδρες, ενώ τέλος τείνουν να γουρλώνουν τα μάτια τους και πάλι για να δώσουν έμφαση σε κάτι που λένε.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

1. Ανάλυση Περιεχομένου Συνεντεύξεων Πολιτικών

(α) Ύπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Άντρες και γυναίκες πολιτικοί συμφωνούν πως έχουν γίνει βήματα προόδου στο πεδίο της ισότητας των φύλων, παρόλο που υπάρχει ακόμα δρόμος να διανυθεί για την καθολική εφαρμογή της ισότητας των φύλων στην Κύπρο (Σ2_ΝΛ, Σ3_ΖΕ, Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ10_ΒΛ, Σ11_ΤΛ, Σ12_ΞΡ, Σ13_ΒΡ, Σ16_ΔΟ, Σ19_ΣΝ, Σ21_ΤΗ). «Είμαστε όμως αρκετά μακριά από την ισότητα ή καλύτερα από την ισοτιμία», όπως τονίζει γυναίκα πολιτικός (Σ11_ΤΛ γρ. 44-45). Εν τούτοις, ένας άντρας πολιτικός αναφέρει ότι υπάρχει ισότητα σε μεγάλο βαθμό (Σ15).

Οι γυναίκες πολιτικοί για να απαντήσουν κατά πόσο υπάρχει ισότητα των φύλων στην Κύπρο υποστηρίζουν την ύπαρξη ισότητας των φύλων μόνο σε θεσμικό επίπεδο (Σ2_ΝΛ, Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ, Σ19_ΣΝ).

«Ε εάν θα δούμε αν υπάρχει νομοθετική κατοχύρωση της ισότητας υπάρχει, εδώ και πάρα πολλά χρόνια και λόγω της ένταξης μας στην ευρωπαϊκή ένωση αλλά από πριν έγιναν σημαντικά βήματα για να κατοχυρωθεί η ισότητα.» (Σ5_ΟΛ γρ. 42-45)

Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται στις απόψεις των αντρών πολιτικών, οι οποίοι αναφέρουν ότι θεσμικά πλαισιώνεται η ισότητα των φύλων (Σ6_ΛΦ, Σ18_ΔΠ, Σ20_ΕΤ), παρόλο που χρειάζεται περαιτέρω ενδυνάμωση σε επίπεδο εφαρμογής της νομοθεσίας (Σ18_ΔΠ). Σημαντική είναι και η αναφορά «ότι εν έτη 2014 υπάρχει ανάγκη να υπάρχει επιτροπή για την ισότητα, αυτό από μόνο του καταδεικνύει ότι εντοπίζεται πρόβλημα» (Σ9_ΔΔ γρ. 40-43).

Οι γυναίκες πολιτικοί αναφέρονται σε διακρίσεις που βιώνουν κυρίως στον εργασιακό τομέα, σε θέματα προαγωγών, ανέλιξης και μισθοδοσίας (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ21_ΤΗ), διότι υπάρχει ακόμη η «γυάλινη οροφή» (Σ4_ΤΛ γρ. 45), η οποία περιορίζει την ανέλιξη των γυναικών. Η άποψη αυτή των γυναικών βρίσκει σύμφωνο και έναν άντρα πολιτικό (Σ9_ΔΔ), σε αντίθεση με την άποψη ενός συναδέλφου του που υποστηρίζει ότι έχει αυξηθεί το ποσοστό των γυναικών σε θέσεις στρατηγικής σημασίας (Σ3_ΖΕ). Οι γυναίκες πολιτικοί, επισημαίνουν ακόμη ότι έχει διαπιστωθεί από ευρωπαϊκές έρευνες ότι η Κύπρος βρίσκεται σε χαμηλότερα επίπεδα στη συμμετοχή γυναικών στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων (Σ1_ΖΙ, Σ13_ΒΡ), αλλά και σε θέματα ισότητας των φύλων (Σ11_ΤΛ).

«Σε πρόσφατη ευρωπαϊκή έρευνα για την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες, η Κύπρος λαμβάνει μόλις 42 από τις 54 μονάδες που είναι ο μέσος όρος των κρατών μελών της Ε.Ε. Γενική δηλαδή εικόνα κάτω του μετρίου. Είναι κοινή διαπίστωση ότι η χώρα μας κατατάσσεται στις χαμηλότερες θέσεις στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά ζητήματα εκπροσώπησης των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.» (Σ1_ΖΙ γρ. 45-53)

Σύμφωνα με τις απόψεις των συνεντευξιζόμενων γυναικών πολιτικών, η ανδροκρατούμενη κοινωνία της Κύπρου δεν δίνει τις ίδιες ευκαιρίες στις γυναίκες για πρόσβαση στην κοινωνική,

πολιτική και οικονομική ζωή (Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ, Σ11_ΤΛ, Σ17_ΚΔ), επειδή η επικρατούσα αντίληψη για τη φύση της γυναίκας υποδεικνύει τη θέση της στο σπίτι (Σ8_ΤΝ). Αυτή η αντίληψη επιβεβαιώνεται μέσα από τα λεγόμενα άντρα πολιτικού (Σ6_ΛΦ γρ. 59-61), που υποστηρίζει ότι «η γυναίκα έχει ενδεχομένως κάποια μειονεκτήματα συγκριτικά με αυτά του ανδρός, εγκυμοσύνες ή μητρική ιδιότητα». Παράλληλα, αυτή η αντίληψη ενισχύεται και από τα λεγόμενα άλλου άντρα πολιτικού, ο οποίος ισχυρίζεται ότι μέσω της ρατσιστικής κοινωνίας αναπαράγεται η ιδέα που θέλει «τη γυναίκα ως ένα ελαφρύ πρότυπο» (Σ9_ΔΔ γρ. 263-264).

Πίνακας 17

Υπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
ισότητα σε θεσμικό επίπεδο	Σ6,Σ9,Σ18,Σ20	IV	Σ2,Σ5,Σ8,Σ19	IV
απαιτούνται ακόμα πολλές προσπάθειες για την καθολική εφαρμογή	Σ3,Σ10,Σ11,Σ12,Σ16	V	Σ2,Σ4,Σ5,Σ11,Σ13,Σ19,Σ21	VII
επικράτηση στερεοτύπων	Σ6,Σ9	II	Σ5,Σ8,Σ11,Σ17	IV
γυάλινη οροφή στον τομέα της εργασίας	Σ9	I	Σ1,Σ4, Σ5,Σ11,Σ13,Σ21	VI
ύπαρξη ισότητας	Σ3,Σ15	II		0

(β) Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Οι συμμετέχοντες ορίζουν ποικιλοτρόπως την ισότητα των φύλων. Αναλυτικότερα, ορίζεται η ισότητα ως η παροχή ίσων ευκαιριών για δραστηριοποίηση σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (Σ1_ΖΙ, Σ2_ΝΛ, Σ6_ΛΦ, Σ10_ΒΛ, Σ12_ΞΡ, Σ13_ΒΡ, Σ17_ΚΡ, Σ18_ΔΠ). Επίσης, ορίζεται ως τα ίσα δικαιώματα (Σ7_ΒΛ, Σ12_ΞΡ, Σ18_ΔΠ), οι ίσες δυνατότητες (Σ12_ΞΡ), η ισότητα ρόλων (Σ12_ΞΡ), η ισότητα αρμοδιοτήτων (Σ12_ΞΡ, Σ21_ΤΗ), η ίση μεταχείριση (Σ4_ΤΛ, Σ19_ΣΝ, Σ21_ΤΗ), η ίση αμοιβή (Σ17_ΚΡ, Σ18_ΔΠ, Σ21_ΤΗ), η ισότητα στην πρόσβαση στην εργασία και ανέλιξη (Σ1_ΖΙ, Σ9_ΔΔ, Σ21_ΤΗ), η ίση εκπροσώπηση (Σ13_ΒΡ, Σ14_ΒΛ, Σ16_ΔΟ) και η αποδοχή της διαφορετικότητας (Σ2_ΝΛ, Σ3_ΖΕ, Σ15_ΒΓ). Χαρακτηριστικά άντρας πολιτικός αναφέρει ότι ισότητα είναι το «να μην λάβεις υπόψη το φύλο οποιουδήποτε ανθρώπου, όταν θα έχεις μαζί του οποιαδήποτε συνδιαλλαγή ή διαβούλευση ή συζήτηση» (Σ15_ΒΓ γρ. 47-49). Τέλος, η ισότητα είναι

η «ισότιμη συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής ζωής» (Σ10_ΒΛ γρ. 45-46) και η «ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες ανεξαιρέτα τις εθνικές πολιτικές» (Σ18_ΔΠ γρ. 67-68).

Πίνακας 18

Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
παροχή ίσων ευκαιριών για δραστηριοποίηση σε όλους τους τομείς της κοινωνίας	Σ6,Σ10,Σ12,Σ18	IV	Σ1, Σ2,Σ13,Σ17	IV
ίσα δικαιώματα-ίση μεταχείριση	Σ3,Σ15,Σ7, Σ12, Σ18	V	Σ2,Σ14, Σ17, Σ21	IV
ίση εκπροσώπηση	Σ16	I	Σ13, 14	II
ισότητα στην εργασία	Σ9, Σ12,Σ18	III	Σ1, Σ17, Σ21	III

(γ) Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Πολιτικών Στα ΜΜΕ

Διερευνώντας τα αίτια του χαμηλού ποσοστού εμφάνισης των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ προέκυψαν οι εξής παράγοντες σύμφωνα με τους/τις συνεντευξιαζόμενους/ες:

γ1. *Λιγότερες γυναίκες στην πολιτική*

Ένα πρώτο αίτιο, το οποίο προκύπτει από τα λεγόμενα τόσο των γυναικών όσο και των αντρών πολιτικών είναι η μειωμένη παρουσία των γυναικών στην πολιτική (Σ1_ΖΙ, Σ4_ΤΛ, Σ6_ΛΦ, Σ7_ΒΛ, Σ9_ΔΔ, Σ10_ΒΛ, Σ11_ΤΛ, Σ12_ΞΡ, Σ14_ΒΛ, Σ16_ΔΟ, Σ17_ΚΡ, Σ18_ΔΠ, Σ19_ΣΝ, Σ20_ΕΤ, Σ21_ΤΗ), όπως αυτό αντικατοπτρίζεται στον αριθμό των γυναικών τόσο στα ψηφοδέλτια (Σ8_ΤΝ) όσο και στο Κοινοβούλιο (Σ4_ΤΛ, Σ15_ΒΓ).

«Εν πάση περίπτωση ο αριθμός των γυναικών είναι περιορισμένος, είναι περιορισμένη συμμετοχή και κατ' επέκταση αυτό επεκτείνεται και στην παρουσίασή τους στα τηλεοπτικά μέσα ή γενικά στα ΜΜΕ [...]» (Σ9_ΔΔ γρ. 106-109)

γ2. *Τακτική των ΜΜΕ*

Ακόμα ένας παράγοντας ο οποίος συμβάλλει στο χαμηλό ποσοστό γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν τα ίδια τα ΜΜΕ (Σ4_ΤΛ). Μέσω της τακτικής που ακολουθούν τα ΜΜΕ ή οι δημοσιογράφοι και οι καναλάρχες (Σ17_ΚΡ) παραγκωνίζονται οι γυναίκες, καθώς

θεωρούνται είτε ανίκανες για συζήτηση (Σ8_ΤΝ) είτε ως προϊόν που δεν «πουλά» (Σ14_ΒΛ). Επιπλέον, μέσα από τη φράση «άντρας κερνά άντρας πίνει» (Σ14_ΒΛ γρ. 224-225) τονίζεται ότι οι άντρες καναλάρχες ή δημοσιογράφοι επιλέγουν «υψηλόβαθμα στελέχη των κομμάτων όπου συνήθως είναι άντρες» (Σ17_ΚΡ γρ. 83-84) για συμμετοχή στις εκπομπές ή στα δελτία ειδήσεων. Αξιοσημείωτη είναι και η αναφορά γυναίκας πολιτικού πως τα «ιδιωτικά κανάλια έχουν τις λευκές, μαύρες και γκρίζες λίστες» καλεσμένων (Σ5_ΟΛ γρ. 294-295). Φαίνεται, λοιπόν, ότι «το κατεστημένο επικοινωνιακό σύστημα θρέφει μια πιο υποτονική παρουσία των γυναικών στα ΜΜΕ» (Σ1_ΖΙ γρ. 206-207).

Παρόμοιες θέσεις παίρνουν και άντρες πολιτικοί, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι είναι θέμα προκατάληψης των ΜΜΕ και συγκεκριμένα των καναλαρχών έναντι των γυναικών, αφού οι αρχηγοί των κομμάτων που παίρνουν το μεγαλύτερο ποσοστό δημοσιότητας είναι άντρες (Σ16_ΔΟ).

«Όταν κανένας αρχηγός πολιτικού κόμματος είναι γυναίκα και οι αρχηγοί ξέρετε παίρνουν το μεγαλύτερο ποσοστό της δημοσιότητας και της παρουσίας στα ΜΜΕ, όταν ένα μικρό ποσοστό γυναικών μόνο μια στους δώδεκα υπουργούς είναι γυναίκα, παρόλο το ποσοστό των γυναικών βουλευτών.» (Σ16_ΔΟ γρ. 76-81)

Παράλληλα εκφράζεται η ανησυχία σχετικά με το εάν «υπάρχουν ειδικές σχέσεις κάποιων αντρών πολιτικών με ΜΜΕ και επιζητούν τούτην τη συχνή παρουσία τους στα μέσα» (Σ9_ΔΔ γρ. 194-196). Τέλος, όπως αναφέρει ένας πολιτικός υπάρχει η αντίληψη πως οι άντρες είναι πιο αξιόπιστοι από τις γυναίκες πολιτικούς για παροχή αναγκαίας πληροφόρησης και ανάπτυξης διαλόγου (Σ18_ΔΠ).

γ3. Τακτική των κομμάτων

Οι γυναίκες πολιτικοί θεωρούν πάρα πολύ σημαντικό παράγοντα για τη μειωμένη παρουσία τους στα ΜΜΕ την τακτική που ακολουθούν τα κόμματα, τα οποία δεν δίνουν ευκαιρίες στις γυναίκες να εμφανίζονται στα ΜΜΕ. Υποστηρίζουν ότι το πρόβλημα ξεκινά από τις ίδιες τις κομματικές δομές και τη νοοτροπία των κομμάτων (Σ19_ΣΝ) που κατά βάση φτιάχτηκαν γύρω από το ανδρικό αρσενικό πρότυπο, το οποίο καλλιεργείται μέσα από τις αντιλήψεις του κόσμου (Σ5_ΟΛ), για αυτό και τα κόμματα επιλέγουν πιο πολύ άντρες πολιτικούς (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ). Σύμφωνα με μια γυναίκα πολιτικό, αυτή η διάκριση αποδεικνύεται από το γεγονός ότι «πριν τις εκλογές πάντα είναι άντρες που εκπροσωπούνται ακόμα κι αν είναι γυναίκες που μπορεί να εκλέγονται πρώτες ή τρίτες στη λίστα» (Σ5_ΟΛ γρ. 99-102). Υποστηρίζουν, λοιπόν, ότι υπάρχει μια προκατάληψη των κομμάτων απέναντι στις γυναίκες (Σ4_ΤΛ), καθώς συνεχίζουν οι ηγετικές φυσιογνωμίες των κομμάτων να είναι άντρες (Σ14_ΒΛ) και να μην προωθούνται καθόλου οι γυναίκες πολιτικοί (Σ21_ΤΗ).

«Εε γιατί όπως είπα προηγουμένως άντρας κερνά άντρας πίνει, μοιράζουν την τράπουλα, τα χαρτιά μεταξύ τους. Διότι και στα κόμματα οι ηγετικές φυσιογνωμίες, οι ηγέτες είναι άντρες. Άρα προτιμούν και προωθούν τους άντρες. Άτε λεν να βάλουμε τζιαι καμιά γυναίκα για [τα μάτια του κόσμου ουσιαστικά] να για τα μάτια του κόσμου.» (Σ14_ΒΛ γρ. 404-411)

Οι γυναίκες ισχυρίζονται ότι ο χώρος της πολιτικής δεν είναι φιλικός για τις γυναίκες (Σ14_ΒΛ) επισημαίνοντας ότι υπάρχουν και βαθμίδες αποδοχής των γυναικών πολιτικών, σύμφωνα με τις οποίες στην αρχή τις ανέχονται, μετά τις συνηθίζουν και στο τέλος τις αποδέχονται (Σ17_ΚΡ).

«Ναι. Στην αρχή σε ανέχονται, μετά σε συνηθίζουν τζιαι μετά αρχίζουν να σε αποδέχονται. Εν τα τρια στάδια. Τζιαι μιλάω εκ πείρας. Επειδή μιλώ εκ πείρας να συμμετέχει μια γυναίκα στο εθνικό συμβούλιο, αυτά εν τα στάδια. Πρώτα σε ανέχονται, τζιαι μετά σε αποδέχονται. Διότι εν ένα κατεστημένο που έχουν μάθει να λειτουργούν μεταξύ τους με ένα συγκεκριμένο τρόπο.» (Σ17_ΚΡ γρ. 156-162)

Ακόμη, θεωρούν ότι η τακτική αυτή των κομμάτων καθορίζεται από τα διαπλεκόμενα συμφέροντα των καναλαρχών με τους πολιτικούς (Σ5_ΟΛ). Τέλος, θίγεται το ζήτημα της ποσόστωσης, το οποίο εμφανίζεται μόνο στα χαρτιά (Σ21_ΤΗ).

Παρόμοιες αντιλήψεις έχουν και οι άντρες πολιτικοί, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η μειωμένη παρουσία των γυναικών στα ΜΜΕ απορρέει από τη νοοτροπία των κομμάτων (Σ6_ΛΦ) και την πολιτική κουλτούρα (Σ18_ΔΠ), σύμφωνα με την οποία δεν παρέχονται θέσεις σε γυναίκες πολιτικούς (Σ12_ΞΡ). Καθώς, λοιπόν, οι γυναίκες πολιτικοί δεν κατέχουν σημαντικές θέσεις (Σ18_ΔΠ) σε διάφορες επιτροπές στη Βουλή, δεν εμφανίζονται στα ΜΜΕ, αφού καλούνται οι πρώτοι των επιτροπών που είναι άντρες (Σ6_ΛΦ).

γ4. Αντίληψη της κοινωνίας για τους ρόλους των δύο φύλων

Ακόμη μια πτυχή την οποία θίγουν οι γυναίκες πολιτικοί είναι η αντίληψη της κοινωνίας για τους ρόλους των δύο φύλων. Λόγω της «ανδροκρατούμενης νοοτροπίας» (Σ14_ΒΛ γρ. 182, Σ17_ΚΡ) καλλιεργούνται στερεότυπα, τα οποία συνεχίζει να υιοθετεί η κοινωνία που βλέπει με καχυποψία τις γυναίκες που ασχολούνται με την πολιτική (Σ5_ΟΛ, Σ11_ΤΛ, Σ14_ΒΛ, Σ19_ΣΝ). Η κουλτούρα (Σ5_ΟΛ, Σ21_ΤΗ) που καλλιεργείται στην κοινωνία και η παιδεία που λαμβάνει το κοινό (Σ21_ΤΗ), «συντείνει στη μεγάλη εικόνα ότι η γυναίκα είναι κατασκευασμένη για κάτι άλλο και ο άντρας για κάτι άλλο» (Σ5_ΟΛ γρ. 337-339) και έτσι εμποδίζει τους πολίτες να εμπιστεύονται τις γυναίκες και δη τις νεαρές σε ηλικία (Σ5_ΟΛ) στην πολιτική στον ίδιο βαθμό με τους άντρες (Σ8_ΤΝ). Υποστηρίζεται ότι ακόμη και γυναίκες ψηφοφόροι δεν ψηφίζουν γυναίκες (Σ17_ΚΡ) εξαιτίας της νοοτροπίας που καλλιεργείται. Όλα τα πιο πάνω σύμφωνα με μια γυναίκα πολιτικό αποτελούν ένδειξη δημοκρατικού ελλείμματος (Σ14_ΒΛ).

Οι άντρες πολιτικοί με τη σειρά τους υποστηρίζουν ότι η νοοτροπία της κοινωνίας (Σ18_ΔΠ, Σ20_ΕΤ) και τα στερεότυπα φύλου που καλλιεργούνται (Σ10_ΒΛ, Σ18_ΔΠ), καθώς και οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που περιορίζουν τη γυναίκα στις οικιακές δουλειές (Σ7_ΒΛ, Σ9_ΔΔ), αποτελούν παράγοντες μειωμένης παρουσίας των γυναικών στην πολιτική και κατ' επέκταση στα ΜΜΕ. Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή των γυναικών πολιτικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων αποτελεί «αναγνωρισμένο πολιτικό δικαίωμα» (Σ18_ΔΠ γρ.82-83), εντούτοις η κοινωνία αρνείται να στηρίξει και να ενθαρρύνει γυναίκες στην πολιτική (Σ3_ΖΕ, Σ7_ΒΛ).

«Οπότε το ζητούμενο είναι να ενθαρρύνονται και να βοηθούνται οι γυναίκες με την ευκαιρία των κατάλληλων υποδομών να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή, στα κοινά.» (Σ7_ΒΛ γρ. 80-83)

Επιπλέον, τονίζεται από άνδρα πολιτικό ότι η «πολιτική και η πολιτική ανάλυση σε όλα τα ζητήματα είναι ανδρική υπόθεση» (Σ7_ΒΛ γρ. 147-149) ενισχύοντας την πατριαρχική και ανδροκρατούμενη αντίληψη για την κοινωνία (Σ10_ΒΛ, Σ12_ΞΡ, Σ13_ΒΡ), η οποία δεν αναγνωρίζει ως ίσες τις ικανότητες των δύο φύλων στα πολιτικά ζητήματα (Σ10_ΒΛ). Το σημερινό σύστημα χαρακτηρίζεται οπισθοδρομικό, αφού αφαιρεί τη δυνατότητα να ακούγεται η άποψη της γυναίκας (Σ6_ΛΦ). Καταλήγοντας, οι άντρες υποστηρίζουν ότι είναι θέμα παιδείας, κουλτούρας και πολιτισμού (Σ10_ΒΛ) και της αντίληψης ότι η γυναίκα δεν μπορεί να συνδυάσει οικογενειακή και επαγγελματική ζωή (Σ18_ΔΠ).

«Παρατηρείται επίσης το φαινόμενο, οι ίδιες οι γυναίκες παρά το γεγονός ότι μπορεί να κατέχουν ψηλά ακαδημαϊκά προσόντα και να έχουν την αναγκαία επιστημονική κατάρτιση και τεχνογνωσία, να αποφεύγουν συστηματικά ή να μην προτρέπονται να διεκδικήσουν τέτοια αξιώματα, προφανώς είτε γιατί δεν ευνοούνται από την ίδια την κοινωνία λόγω παγιωμένων διακρίσεων στην εργασία και στην επαγγελματική εκπαίδευση είτε γιατί αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συμφιλίωση της οικογενειακής με την επαγγελματική τους ζωή.» (Σ18_ΔΠ γρ.119-128)

Πίνακας 19

Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης των Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
λιγότερες γυναίκες στην πολιτική	Σ6,Σ7,Σ9,Σ10,Σ12,Σ15,Σ16,Σ18, Σ20	ΙΧ	Σ1,Σ4,Σ8,Σ11,Σ14,Σ17, Σ19,Σ21	VIII
τακτική των ΜΜΕ	Σ9,Σ16,Σ18	III	Σ1,Σ4,Σ5,Σ8,Σ14,Σ17	VI
τακτική των κομμάτων	Σ6,12,Σ18	III	Σ4,Σ5,Σ14,Σ17,Σ19,Σ21	VI
αντίληψη της κοινωνίας για τους ρόλους των δυο φύλων	Σ3,Σ6,Σ7,Σ9, Σ10, Σ12,Σ13,Σ18,Σ20	ΙΧ	Σ5,Σ11,Σ14,Σ17,Σ19,Σ21,	VI

(δ) Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Πολιτικών Σε Εκπομπές Που Πραγματεύονται Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής κτλ.

Διερευνώντας τα αίτια του χαμηλού ποσοστού εμφάνισης των γυναικών πολιτικών σε εκπομπές που πραγματεύονται θέματα οικονομίας, πολιτικής κλπ προέκυψαν οι εξής παράγοντες σύμφωνα με τους/τις συνεντευξιαζόμενους/ες:

δ1. Στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας για τη θεματολογία που αναλύουν οι γυναίκες

Σύμφωνα με τις γυναίκες πολιτικούς έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι οι γυναίκες προσεγγίζουν συναισθηματικά διάφορα ζητήματα που συζητούνται σε εκπομπές και ότι μπορούν να ασχολούνται μόνο με θέματα καθημερινότητας (Σ1_ΖΙ), θέματα δηλαδή που παραδοσιακά θεωρούνται ότι ανήκουν στο γυναικείο φύλο (Σ4_ΤΛ, Σ13_ΒΡ). Οι απόψεις αυτές αναφέρεται ότι αντανακλώνται στα ΜΜΕ, που είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας (Σ4).

«Ελάχιστες γυναίκες κρίνονται άξιες να ασχολούνται με το Κυπριακό και με ζητήματα υψηλής πολιτικής, ενώ θεωρείται απόλυτα φυσιολογικό να ασχολούνται με ζητήματα καθημερινότητας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων κα παιδιών.» (Σ1_ΖΙ γρ.198-202)

«Δυστυχώς όταν υπάρχουν εκπομπές που είναι λίγο πιο έτσι χαλαρές, τείνουν να προσκαλούν περισσότερο γυναίκες υποψήφιας ή πολιτικούς, σε αντίθεση με τα πάνελ συζητήσεων που περισσότερο προσκαλούν άντρες πολιτικούς όμως νομίζω ότι υπάρχει υπο-εκπροσώπηση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθαρά αλλά υπάρχει γενικά υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική ζωή τζαι τούτος εν ο καθρέφτης μετά του τι γίνεται στα μέσα.» (Σ4_ΤΛ γρ.121-129)

Εντούτοις, επισημαίνεται από την ίδια πολιτικό ότι είναι λανθασμένη η αντίληψη ότι τα θέματα που αφορούν την οικογένεια, την κοινωνία, την υγεία δεν αφορούν και τους άντρες (Σ4_ΤΛ). Οι ίδιες οι γυναίκες φαίνεται να αποδέχονται την άποψη αυτή καθώς αναφέρεται από γυναίκα πολιτικό ότι «δεν μπορούμε να αρνηθούμε τη γυναικεία μας φύση» (Σ2_ΝΛ γρ. 96). Επιπλέον, σύμφωνα με την άποψη των πολιτικών, οι γυναίκες εμφανίζονται περισσότερο σε εκπομπές κοινωνικού περιεχομένου στις οποίες περιλαμβάνεται η πολιτική μαζί με άλλα κοινωνικά θέματα (Σ5_ΟΛ), καθώς οι γυναίκες δεν θεωρούνται ότι είναι εξειδικευμένες σε θέματα οικονομίας ή πολιτικής ανάλυσης (Σ21_ΤΗ) σε συνδυασμό με την αντίληψη ότι η γνώμη του άνδρα πολιτικού έχει περισσότερο ειδικό βάρος (Σ1_ΖΙ). Έτσι οι άνδρες πολιτικοί θεωρούν υποτιμητικό να ασχολούνται με θέματα που θεωρούνται γυναικεία (Σ19_ΣΝ).

Οι άνδρες πολιτικοί φαίνεται να συμφωνούν με τη στερεοτυπική αντίληψη γύρω από την ευαίσθητη προσέγγιση των ζητημάτων από τις γυναίκες. Θεωρούν ότι υπάρχει μια παγιωμένη αντίληψη στην κοινωνία, ότι οι άντρες ασχολούνται με χρήσιμα θέματα (Σ9_ΔΔ), γιατί ο λόγος τους προσλαμβάνεται ως πιο σοβαρός και αποδεκτός (Σ10_ΒΛ).

δ2. Αντίληψη για την ευαίσθητη πλευρά της γυναίκας

Όπως αναφέρεται από τις γυναίκες πολιτικούς, οι ίδιες επιθυμούν να λαμβάνουν μέρος σε επιτροπές κοινωνικού χαρακτήρα (Σ17_ΚΡ), διότι συνδέονται με τα βιώματα και τις εμπειρίες τους, σε θέματα οικογένειας και νεολαίας (Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ, Σ17_ΚΡ). Η ευαισθησία και ο μητρικός ρόλος (Σ14_ΒΛ) των γυναικών θεωρείται ότι καθιστά πιο ουσιαστική, αποτελεσματική και αποδοτική την ενασχόλησή τους με τέτοιου είδους ζητήματα (Σ8_ΤΝ, Σ19_ΣΝ), αφού οι ίδιες θέλουν να διορθώσουν τα κακώς έχοντα της κοινωνίας που ζουν τα παιδιά τους (Σ14_ΒΛ, Σ17_ΚΡ).

«Κοίταξε τζιαι γιατί τούτα τα θέματα που έχουν να κάμουν με την καθημερινότητα τα κατανοούν τζιαι τα εμπεδώνουν παραπάνω οι γυναίκες γιατί είναι η τριβή τους η καθημερινή τους. Δηλαδή μια γυναίκα μπορεί να καταλάβει πολύ περισσότερο γιατί εν πρέπει να αγοράζει μεταλλαγμένα να ταΐζει τα μωρά της από έναν άντρα ο οποίος εν πάει ποττέ στο σουπερ μάρκετ. Έτσι; Ή εν θα κάτσει να θκιαβάσει την οδηγία του. Εε επίσης οι γυναίκες μπαίνουν πολλά πολύ πιο έντονα στα θέματα της κοινωνικής προσφοράς γιατί ακριβώς έχουν αντίληψη της σημασίας της καθημερινότητας.» (Σ17_ΚΡ γρ.290-300)

Από τη μια οι γυναίκες φαίνεται να μην διεκδικούν την ενασχόληση με άλλα θέματα (Σ21_ΤΗ), ενώ από την άλλη δηλώνουν ικανοποιημένες με την επιλογή της συγκεκριμένης θεματολογίας (Σ4_ΤΛ), αφού θεωρούν ότι είναι αποτελεσματικότερες σε αυτούς τους τομείς (Σ21_ΤΗ).

Ταυτόχρονα, οι άντρες πολιτικοί τονίζουν ότι οι γυναίκες εισπράττουν και αντιλαμβάνονται πολύ καλύτερα τα κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα με τις ευαισθησίες που τις διακρίνουν (Σ3_ΖΕ, Σ9_ΔΔ, Σ15_ΒΓ, Σ18_ΔΠ).

«[...] οι γυναίκες με την ευαισθησία που διαθέτουν με τα ζητήματα που κυρίως τις απασχολούν ακριβώς λόγω των ρόλων που τους έχουν αποδώσει οι άνθρωποι στις μέρες μας να έχουν μια ιδιαίτερη έφεση να ασχοληθούν με κοινωνικά, πολιτιστικά ή άλλου είδους τέτοια ζητήματα που δεν θεωρούνται ότι είναι στην πρώτη γραμμή της πολιτικής αντιπαράθεσης[...]» (Σ9_ΔΔ γρ.218-224)

Οι πολλαπλοί ρόλοι γυναίκας (μητέρα, σύζυγος, εργαζόμενη, άνθρωπος) οδηγούν στο να δοθεί λόγος στις γυναίκες για τέτοια ζητήματα (Σ10_ΒΛ). Επίσης, θεωρούν ότι οι γυναίκες πολιτικοί επιλέγουν να ασχολούνται με θεματικές που δεν είναι του σκληρού πυρήνα των πολιτικών και παράλληλα επισημαίνεται ότι «δεν μπορείς να διακριθείς σαν πολιτικός όταν ασχολείσαι με την ισότητα των φύλων» (Σ6_ΛΦ γρ.361-363).

δ3. Τακτική των ΜΜΕ

Εξετάζοντας την τακτική των ΜΜΕ και πώς αυτή σχετίζεται με τη μειωμένη παρουσία των γυναικών σε εκπομπές που αναλύουν θέματα πολιτικής, οικονομίας, επικαιρότητας κλπ, προέκυψε από τις απόψεις των γυναικών πολιτικών ότι επιλέγονται άντρες στα πιο πάνω θέματα (Σ21_ΤΗ), επειδή επικρατεί η άποψη ότι οι άντρες πολιτικοί ανταποκρίνονται πιο αποτελεσματικά στα θέματα υψηλής πολιτικής (Σ19_ΣΝ). Αντίθετα, η γυναίκα περιορίζεται στα κοινωνικά θέματα

(Σ8_TN) και στις πιο «χαλαρές εκπομπές» (Σ4_ΤΛ). Μία εκ των γυναικών πολιτικών εκφράζει την άποψη ότι είναι «άστοχο να μας καλούν και να είμαστε μόνο γυναίκες να συζητούμε θέματα που θεωρούν ότι αφορούν την κοινωνία» (Σ4_ΤΛ γρ. 566-568).

Οι άντρες αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ υιοθετούν την αντίληψη της κοινωνίας, ότι οι γυναίκες ανταποκρίνονται καλύτερα σε θέματα δευτερεύουσας σημασίας (Σ16_ΔΟ), κοινωνικά θέματα και σε θέματα απογευματινών εκπομπών (Σ9_ΔΔ). Τέλος, αναφέρουν ότι τα ΜΜΕ στα μεγάλα θέματα στοχεύουν στους σπουδαίους ή μεγάλους πολιτικούς (Σ16_ΔΟ).

δ4. Στάση κομμάτων

Οι γυναίκες αναφερόμενες στη στάση των κομμάτων και πώς αυτή επηρεάζει την παρουσία των γυναικών σε εκπομπές που πραγματεύονται θέματα οικονομίας και πολιτικής, αναφέρουν ότι επικρατεί η άποψη ανάμεσα στα κόμματα ότι οι άντρες πολιτικοί μπορούν να επεξεργαστούν και να ασχοληθούν καλύτερα με θέματα υψηλής πολιτικής (Σ19_ΣΝ). Παράλληλα, υποστηρίζουν ότι οι ηγεσίες των κομμάτων θεωρούν ότι τα «soft issues» ταιριάζουν καλύτερα στο γυναικείο πρότυπο (Σ5_ΟΛ γρ. 231), ενώ τα συγκεκριμένα ζητήματα αναφέρουν ότι θεωρούνται δεύτερης διαλογής (Σ19_ΣΝ).

Οι άντρες πολιτικοί εκφέροντας την άποψή τους για το συγκεκριμένο ζήτημα αναφέρουν ότι υπάρχει έλλειψη πολιτικής κουλτούρας (Σ10_ΒΛ), με αποτέλεσμα να γίνεται άνιση κατανομή των Επιτροπών στο Κοινοβούλιο (Σ15_ΒΓ) και οι επιτροπές που πραγματεύονται κοινωνικά ζητήματα να παραχωρούνται σε γυναίκες. Τέλος, στην πυραμίδα των κομμάτων επικεφαλής είναι άντρες (Σ10_ΒΛ) και για αυτό όταν καλούνται οι αρχηγοί των κομμάτων στις εκπομπές, εμφανίζονται κατά κύριο λόγο άντρες.

Πίνακας 20

Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών σε Εκπομπές που Πραγματεύονται Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας	Σ9, Σ10	II	Σ1,Σ2,Σ4,Σ5,Σ13,Σ19,Σ21	VII
αντίληψη για την ευαίσθητη πλευρά της γυναίκας	Σ3,Σ6,Σ9,Σ10,Σ15,Σ18	VI	Σ4,Σ5,Σ8,Σ14,Σ17,Σ19,Σ21	VII
τακτική των ΜΜΕ	Σ9,Σ16	II	Σ4,Σ8,Σ19,Σ21	IV
στάση κομμάτων	Σ10,Σ15,	III	Σ5,Σ19	II

(ε) Διακρίσεις των Φύλων στα ΜΜΕ

Γυναίκες και άντρες πολιτικοί απαντώντας στο ερώτημα για το κατά πόσον υπάρχει διάκριση ανάμεσα στον άντρα και στη γυναίκα πολιτικό στα ΜΜΕ, εκφράζουν δύο απόψεις. Από τη μια υπάρχουν οι γυναίκες (Σ1_ΖΙ, Σ2_ΝΛ, Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ, Σ11_ΤΛ, Σ13_ΒΡ, Σ14_ΒΛ, Σ17_ΚΡ, Σ19_ΣΝ, Σ21_ΤΗ) και οι άντρες πολιτικοί (Σ3_ΖΕ, Σ7_ΒΛ, Σ9_ΔΔ, Σ10_ΒΛ, Σ16_ΔΟ, Σ18_ΔΠ, Σ20_ΕΤ) που συμφωνούν ότι γίνονται διακρίσεις στα ΜΜΕ, ενώ υπάρχει και ένας αριθμός αντρών πολιτικών (Σ3_ΖΕ, Σ6_ΛΦ, Σ12_ΞΡ, Σ15_ΒΓ, Σ18_ΔΠ) που υποστηρίζουν ότι δεν έχουν παρατηρήσει διακρίσεις στα ΜΜΕ.

Αναλυτικότερα, ενισχύοντας την άποψή τους για την μη ύπαρξη οποιασδήποτε διάκρισης, οι άντρες πολιτικοί αναφέρουν ότι υπάρχει ισότιμη παρουσίαση, ανάλυση και τεκμηρίωση θέσεων από τα δύο φύλα (Σ3_ΖΕ, Σ6_ΛΦ, Σ12_ΞΡ, Σ18_ΔΠ). Ένας άντρας πολιτικός σχολιάζει ότι δεν εντοπίζει διαφορετική αντιμετώπιση των δύο φύλων από τον/την δημοσιογράφο λέγοντας «δεν έχω διακρίνει από τη δική μου τουλάχιστον πορεία τόσα χρόνια είτε από ότι βλέπω ή συμμετέχω, οποιαδήποτε γυναίκα πολιτικό σε πάνελ να υστερεί, να αδικείται ή να αγνοείται από δημοσιογράφο» (Σ15_ΒΓ γρ.56-59).

Αναφερόμενοι στην ύπαρξη διάκρισης οι άντρες και γυναίκες πολιτικοί προσδιορίζουν τα παρακάτω είδη διάκρισης:

ε1. Υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ

Οι γυναίκες πολιτικοί θεωρούν ότι «υπάρχει το στοιχείο της υποτίμησης ή αμφισβήτησης της ικανότητας των γυναικών ακόμη και στις περιπτώσεις που παρευρίσκονται σε ένα πάνελ» (Σ19_ΣΝ, γρ.185-187). Συγκεκριμένα η γυναίκα δεν θεωρείται κατάλληλη να συζητήσει επίκαιρο θέμα (Σ1_ΖΙ), ενώ υποστηρίζουν ότι υπάρχει η λανθασμένη αντίληψη ότι μια εκπομπή υστερεί, επειδή υπάρχει γυναίκα στο πάνελ (Σ4_ΤΛ). Ισχυρίζονται ακόμη ότι «η γυναίκα σ' ένα πρόγραμμα τηλεόρασης έχει πολύ περισσότερη κριτική σ' ότι αφορά τον τρόπο που μιλά, τον τρόπο που εκφράζεται, τον τρόπο που ντύνεται, πολύ περισσότερο από ένα μέτριο άντρα πολιτικό» «σαν να περνά από ακτινογραφία» (Σ21_ΤΗ γρ.128-132, 237). Εμμένοντας σε αυτήν την άποψη μια γυναίκα πολιτικός αναφέρει ότι «ο κόπος που κάνεις για να αποδείξεις την εργασία σου και την αξία σου εν παραπάνω που έναν άντρα» (Σ17_ΚΡ γρ. 445-447, Σ8_ΤΝ).

Οι γυναίκες πολιτικοί ενισχύουν τις απόψεις τους για την υποτίμηση που παρατηρείται μέσα από βιώματα και εμπειρίες. Μια γυναίκα πολιτικός θεώρησε ότι βίωσε έλλειψη σεβασμού λόγω του φύλου της, κυρίως όταν δεχόταν σεξιστικά κομπλιμέντα που δεν είχαν καμία θέση στη συζήτηση, κάνοντάς την να αισθανθεί άβολα (Σ5_ΟΛ). Παραθέτοντας μια άλλη γυναίκα πολιτικός την εμπειρία της αναφέρει ότι:

«[...]εγώ το έχω νιώσει αυτό ότι δεν σχολιαζόταν ο λόγος σου, αυτός που έλεγα σ' ένα πρόγραμμα τηλεόρασης αλλά άκουσα τα σχόλια ας πούμε για το χρώμα της μπλούζας μου,

τα σκουλαρίκια που φορούσα, το χτένισμα και δεν ξέρω τι. Αυτά ήταν τα σχόλια που έπαιρνα πίσω και όχι αυτό που έλεγα[...]

 (Σ21_ΤΗ γρ.245-250).

Τέλος, οι άντρες πολιτικοί με τη σειρά τους θεωρούν ότι υπάρχει «κακομεταχείριση της εικόνας της γυναίκας από τα ΜΜΕ» (Σ7_ΒΛ γρ.177-178).

ε2. Μειωμένη παρουσία των γυναικών πολιτικών σε εκπομπές που πραγματεύονται θέματα οικονομίας, κυπριακού και πολιτικής

Οι γυναίκες πολιτικοί υποστηρίζουν ότι υπάρχει διάκριση στο ποιοι καλούνται και ποια θέματα συζητούν (Σ4_ΤΛ, Σ11_ΤΛ, Σ21_ΤΗ) και ότι σπάνια εμφανίζονται γυναίκες σε εκπομπές υψηλής ακροαματικότητας (Σ1_ΖΙ).

«Σπάνια καλούνται γυναίκες σε εκπομπές άμεσης επικαιρότητας, υψηλής ακροαματικότητας και θέασης, και συνήθως οργανώνονται panels μόνο με γυναίκες.» (Σ1_ΖΙ γρ.101-104)

Θεωρούν γενικότερα ότι τα ΜΜΕ προτιμούν και επιλέγουν να προσκαλούν άντρες παρά γυναίκες για να συζητούν για συγκεκριμένα θέματα (Σ2_ΝΛ, Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ13_ΒΡ).

Έχει εκφραστεί, μάλιστα, η άποψη ότι οι γυναίκες καλούνται μόνο μαζί με άλλες γυναίκες σε πάνελ εκπομπών για να αναλύσουν διάφορα θέματα (Σ14_ΒΛ), είτε αν έχουν σχέση με υψηλή πολιτική είτε αν έχουν σχέση με κοινωνικά ζητήματα (Σ13_ΒΡ), στοιχείο το οποίο θεωρούν οι ίδιες υποτιμητικό (Σ11_ΤΛ). Χαρακτηριστική η εμπειρία γυναίκας πολιτικού, η οποία ανέφερε ότι «μπορεί να μου τηλεφωνήσει δημοσιογράφος να μου πει θα έρθεις στην εκπομπή, ξέρεις καμιά άλλη γυναίκα να φέρουμε» (Σ5_ΟΛ γρ. 504-506). «Το ζητούμενο είναι να κληθεί μια γυναίκα πολιτικός να συμμετάσχει» μαζί με άντρες πολιτικούς σε συζητήσεις υψηλής πολιτικής, όπως αναφέρει μια γυναίκα πολιτικός (Σ19_ΣΝ γρ. 75-77).

Οι άντρες πολιτικοί με τη σειρά τους συμφωνούν ότι οι γυναίκες πολιτικοί αποκλείονται από τις συζητήσεις θεμάτων υψηλής πολιτικής (Σ16_ΔΟ) και ότι δεν γίνεται δίκαιη κατανομή της θεματολογίας μεταξύ αντρών και γυναικών πολιτικών (Σ10_ΒΛ). Επιπλέον, ένας άντρας πολιτικός θεωρεί ότι «τα ΜΜΕ συνοδοιπορούν και ανακυκλώνουν αυτήν την κατάσταση, δηλαδή κινούνται πάνω στην ακριτική περιοχή των αντρών» (Σ9_ΔΔ γρ. 177-179).

ε3. Κατανομή του χρόνου

Οι γυναίκες πολιτικοί θεωρούν ότι δεν υπάρχει δίκαιη κατανομή του χρόνου (Σ13_ΒΡ) και ότι παραχωρείται σε αυτές λιγότερος χρόνος για να εκφράσουν την άποψή τους (Σ8_ΤΝ, Σ17_ΚΡ). Μία γυναίκα πολιτικός τονίζει ότι «πρέπει να καταβάλεις ιδιαίτερη προσπάθεια για να κρατήσεις τον χρόνο σου και να ολοκληρώσεις τον λόγο σου χωρίς να σε διακόπτουν» (Σ11_ΤΛ γρ.239-241).

Αυτήν την άποψη τη συμμερίζονται και κάποιοι άντρες πολιτικοί οι οποίοι θεωρούν ότι είναι λιγότερος ο χρόνος που δίνεται στις γυναίκες πολιτικούς (Σ16_ΔΟ), ενώ δίνεται περισσότερος χρόνος σε άντρες πολιτικούς για ανάλυση ίδιου θέματος (Σ20_ΕΤ).

ε4. Συμπεριφορά αντρών πολιτικών απέναντι σε γυναίκες πολιτικούς στα ΜΜΕ

Οι γυναίκες πολιτικοί χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά των αντρών συναδέλφων τους απέναντι στο πρόσωπό τους προσβλητική και υποτιμητική (Σ8_ΤΝ) γεγονός που παραδέχονται οι άντρες (Σ7_ΒΛ, Σ9_ΔΔ, Σ16_ΔΟ). Μάλιστα, αυτή η άποψη ενισχύεται από την εμπειρία γυναίκας πολιτικού η οποία ανέφερε ότι:

«στα πρώτα μου βήματα και στις πρώτες δειλές παρουσίες μου σε συζητήσεις θεωρούμενων θεμάτων υψηλής πολιτικής ήταν έντονη μια εξεζητημένη ευγένεια υπερπροστασίας απέναντί μου γεγονός που σε κάποιο βαθμό εμπειρείχε και το στοιχείο της υποτίμησης» (Σ19_ΣΝ γρ. 218-222).

Άντρας πολιτικός δικαιολογεί αυτή τη συμπεριφορά λέγοντας ότι «δεν είναι υποτίμηση είναι ένας αέρας τον οποίο η ίδια η κοινωνία χρόνια τώρα σου δίνει ότι είσαι ο άντρας υπερέχεις» (Σ9_ΔΔ γρ. 351-352). Ακόμη αναφέρθηκε από γυναίκες πολιτικούς ότι υπάρχουν άνδρες πολιτικοί που έχουν αρνηθεί να πάνε σε πάνελ εκπομπής όταν ήταν γυναίκες (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ), ενώ όταν παρευρέθηκαν σε πάνελ με γυναίκες ανέφεραν σύμφωνα με γυναίκα πολιτικό «στην αρχή, τα χαμηλής νοημοσύνης σχόλια, ότι χαίρονται που είναι ανάμεσα σε γυναίκες» (Σ11_ΤΛ γρ. 244-246).

«Έχει μεγάλη σημασία οι άντρες πολιτικοί να γίνουν και εκείνοι φωνή μέσα σε τούτην την προσπάθεια διότι μόνο έτσι θα περάσουμε τα σωστά μηνύματα. Ε υπάρχουν άντρες πολιτικοί και το έχω ακούσει που έχουν πει ότι αρνήθηκαν να παν σε πάνελ εκπομπής όταν ήταν γυναίκες.» (Σ4_ΤΛ γρ.553-559)

Πίνακας 21

Υπαρξη ή Μη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
ύπαρξη διακρίσεων	Σ7,Σ9,Σ10,Σ16,Σ20	V	Σ1,Σ2,Σ4,Σ5,Σ8,Σ11,Σ13,Σ14,Σ17,Σ19,Σ21	XI
μη ύπαρξη διακρίσεων	Σ3,Σ6,Σ12,Σ15,Σ18	V		0

Πίνακας 22

Είδη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ	Σ7	I	Σ1,Σ4,Σ5,Σ8,Σ17,Σ19,Σ21	VII
απόκλιση των γυναικών από τις πολιτικές συζητήσεις	Σ10,Σ16	II	Σ1,Σ2,Σ4,Σ5,Σ11,Σ13,Σ14,Σ19,Σ21	IX
μη δίκαιη κατανομή του χρόνου	Σ16,Σ20	II	Σ8,Σ11,Σ13,Σ17	IV
προσβλητική συμπεριφορά αντρών	Σ7,Σ9,Σ16	III	Σ4,Σ5,Σ8,Σ11,Σ19	V
διαφορετική συμπεριφορά δημοσιογράφου	Σ6,Σ9,Σ7,Σ16,Σ18	V	Σ1,Σ4,Σ5,Σ8,Σ17,Σ21	VI

(στ) Τρόπος Συμπεριφοράς Δημοσιογράφου Απέναντι σε Γυναίκες Πολιτικούς

Όταν ρωτήθηκαν οι συνεντευξιαζόμενοι για τον ρόλο του δημοσιογράφου, υποστήριξαν ότι ο δημοσιογράφος στο πάνελ έχει την απόλυτη ευθύνη (Σ4_ΤΛ) και θεωρούν ότι οι καλοί δημοσιογράφοι είναι αυτοί που χειρίζονται καλά τους συνομιλητές τους (Σ1_ΖΙ), που κρατούν ισορροπία για επαγγελματισμό (Σ17_ΚΡ). Περαιτέρω είπαν ότι οι δημοσιογράφοι πρέπει να αρκούνται στον συντονισμό του πάνελ (Σ8_ΤΝ), να προσκαλούν και γυναίκες στα πάνελ (Σ13_ΒΡ), να αναδεικνύουν τις θέσεις και τις απόψεις όλων των προσκεκλημένων χωρίς να κάνουν διακρίσεις (Σ12_ΞΡ, Σ20_ΕΤ) σεβόμενοι τη δημοσιογραφική δεοντολογία (Σ10_ΒΛ). Τέλος, μια γυναίκα πολιτικός ανέφερε ότι οι γυναίκες δημοσιογράφοι αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο τους άντρες και τις γυναίκες (Σ5_ΟΛ).

Παράλληλα, τόσο άνδρες όσο και γυναίκες πολιτικοί παραδέχτηκαν ότι παρατηρείται διαφορετική συμπεριφορά του δημοσιογράφου απέναντι στις γυναίκες. Αναλυτικότερα θεωρούν ότι οι δημοσιογράφοι υποτιμούν, ειρωνεύονται και μειώνουν τις καλεσμένες γυναίκες πολιτικούς. Υπήρξαν όμως και αυτοί, οι οποίοι δεν έχουν παρατηρήσει κάτι τέτοιο, θεωρώντας τις αντιπαραθέσεις στις εκπομπές αποτέλεσμα του φορτισμένου πολιτικού κλίματος και όχι του φύλου (Σ4_ΤΛ, Σ6_ΛΦ).

Εμβαθύνοντας περαιτέρω στην ανάλυση της συμπεριφοράς του δημοσιογράφου, άντρες και γυναίκες πολιτικοί αναφέρθηκαν σε χαρακτηριστικά που την προσδιορίζουν προβληματική.

Αρχικά θεωρούν ότι οι δημοσιογράφοι πολλές φορές τείνουν να μειώνουν και να ειρωνεύονται τις γυναίκες πολιτικούς (Σ1_ΖΙ, Σ4_ΤΛ, Σ16_ΔΟ).

«[...] υπάρχουν τζαι μάλιστα ορισμένοι παλιοί δημοσιογράφοι που νομίζουν ότι είναι κοτσιανιασμένοι τα Μέσα Ενημέρωσης σε αυτούς που συμπεριφέρονται πολύ προσβλητικά στες γυναίκες πολιτικούς και το βιώσαμε αυτό πολύ έντονα [...]» (Σ16_ΔΟ γρ. 219-223)

Οι γυναίκες πολιτικοί υποστηρίζουν ότι οι δημοσιογράφοι κρύβονται πίσω από έναν μανδύα ευγενείας και θεωρούν φυσιολογικό και ευγενικό τον τρόπο με τον οποίο τις αντιμετωπίζουν, ενώ αυτές το εκλαμβάνουν ως υποτίμηση (Σ5_ΟΛ). Οι άντρες πολιτικοί θεωρούν ότι οι δημοσιογράφοι απλά ανέχονται τις γυναίκες, γιατί πιστεύουν ότι βρίσκονται εκεί όχι με την αξία τους, αλλά επειδή τις καθόρισε το κόμμα (Σ16_ΔΟ).

Παράλληλα, οι άντρες πολιτικοί πιστεύουν ότι οι δημοσιογράφοι περιμένουν από τη γυναίκα λιγότερα και γι' αυτό ο ρόλος τους είναι βοηθητικός με αποτέλεσμα να τις αντιμετωπίζουν «πιο χαλαρά» (Σ9_ΔΔ) θέτοντάς τους πιο ήπιες ερωτήσεις, αφού τις θεωρούν ανίκανες για πολιτικό διάλογο και συμμετοχή σε συζήτηση σκληρού πολιτικού πυρήνα (Σ16_ΔΟ, Σ18_ΔΠ).

«Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι ενδέχεται να θεωρούν ότι οι γυναίκες δεν είναι ικανές να εμπλακούν σε ουσιαστικό πολιτικό διάλογο.» (Σ18_ΔΠ γρ. 198-201)

Παρόμοια θέση έχουν και οι γυναίκες, οι οποίες θεωρούν ότι ο δημοσιογράφος πιο δύσκολα έρχεται σε αντιπαράθεση με γυναίκα πολιτικό (Σ17_ΚΡ), άλλοτε θέτοντάς της ήπιες και διευκρινιστικές ερωτήσεις (Σ8_ΤΝ, Σ17_ΚΡ) και άλλοτε παραγκωνίζοντάς τις (Σ17_ΚΡ), στηριζόμενος στην προκατάληψη για την ανικανότητα εμπλοκής της σε πολιτική συζήτηση (Σ4_ΤΛ, Σ8_ΤΝ) και επειδή θεωρεί πως η φωνή του άνδρα είναι ισχυρότερη (Σ21_ΤΗ). Παρόμοια θέση για τη στερεοτυπική αντίληψη των δημοσιογράφων προβάλλουν και οι άνδρες πολιτικοί, καθώς θεωρούν ότι οι δημοσιογράφοι δεν αντιμετωπίζουν ισότιμα άνδρες και γυναίκες πολιτικούς, αφού δίνουν περισσότερες ευκαιρίες στους άντρες (Σ7_ΒΛ, Σ16_ΔΟ).

Τέλος, οι γυναίκες πολιτικοί εξέφρασαν την άποψη ότι ο δημοσιογράφος απευθύνεται σε αυτές πρώτα με την ιδιότητα της όμορφης γυναίκας και μετά με την ιδιότητα της πολιτικού (Σ5_ΟΛ, Σ17_ΚΡ). Τη συγκεκριμένη θέση την υποστηρίζει μια γυναίκα πολιτικός λέγοντας ότι «εμένα μου έτυχε να πάω σε εκπομπή και να μου πουν τι κάνει μια όμορφη γυναίκα στην πολιτική» (Σ5_ΟΛ γρ.175-176).

(ζ) Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Οι συνεντευξιαζόμενοι/ες προτείνουν τη λήψη μέτρων από όλους τους φορείς, τους θεσμούς και τους παράγοντες της πολιτειακής και της κοινωνικής συγκρότησης. Αναλυτικότερα, προβλήθηκε ο ρόλος του κάθε φορέα ξεχωριστά, ο οποίος παρατίθεται παρακάτω.

ζ1. Πολιτικά κόμματα

Οι γυναίκες και άντρες πολιτικοί συμφωνούν ότι πρέπει να εκσυγχρονιστούν οι δομές και οι λειτουργίες των κομμάτων, να αναβαθμιστεί η θέση της γυναίκας στα κόμματα και να της δοθεί περισσότερος χώρος και ευκαιρίες ενασχόλησης με όλα τα ζητήματα στη βάση αξιοκρατικών κριτηρίων και όχι του φύλου (Σ7_ΒΛ, Σ8_ΤΝ, Σ19_ΣΝ) εφαρμόζοντας έμπρακτα τις υπάρχουσες νομοθεσίες (Σ13_ΒΡ).

ζ2. Κοινωνία

Μια άλλη πτυχή που παρουσιάζουν οι γυναίκες και οι άντρες πολιτικοί είναι η συμβολή της κοινωνίας στην αλλαγή της υπάρχουσας κουλτούρας και νοοτροπίας (Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ) μέσω του αγώνα ενάντια στην ανδροκρατούμενη προκατάληψη (Σ8_ΤΝ) και μέσω της εξάλειψης στερεοτύπων που επικρατούν ανάμεσα στον πληθυσμό για τον ρόλο της γυναίκας (Σ10_ΒΛ). Μέσω της ενεργής παρέμβασης του πολίτη (Σ4_ΤΛ, Σ13_ΒΡ) πρέπει να ενδυναμωθεί η παρουσία των γυναικών στην πολιτική και οικονομική ζωή (Σ10_ΒΛ, Σ15_ΒΓ, Σ18_ΔΠ), αφού ενισχυθεί η αυτοπεποίθησή της μέσα από την οικογένεια, τα ΜΜΕ και τους ψηφοφόρους (Σ9_ΔΔ, Σ12_ΞΡ). Θεωρούν ότι η κοινωνία πρέπει να αξιοποιεί τους προσοντούχους (Σ1_ΖΙ) και να γίνει βίωμα ότι η γυναίκα δεν διαφέρει από έναν άντρα (Σ9_ΔΔ).

«Εε ο κυριότερος τρόπος είναι να αλλάξουμε τη νοοτροπία του κόσμου, της κοινωνίας γενικότερα. Εκεί θα πρέπει να στοχεύσουμε είναι δύσκολο και αλλάσσει μian νοοτροπία από τη βρεφική ηλικία. Πώς αντιμετωπίζουμε τα ίδια μας τα παιδιά μέσα στο σπίτι, στο σχολείο, ακόμα περισσότερο στην εφηβεία.» (Σ8_ΤΝ γρ. 498-504)

ζ3. Κράτος

Προτείνεται από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να γίνει συνειδητή η έλλειψη δημοκρατίας, αφού δεν εκπροσωπούνται ισάριθμα οι γυναίκες και οι άντρες (Σ4_ΤΛ). Το υπάρχον σύστημα φαίνεται ότι αδυνατεί να υποστηρίξει τη γυναίκα με υποδομές, στοιχείο το οποίο πρέπει να αλλάξει άμεσα ώστε να μπορέσει να συνδυάσει η γυναίκα οικογενειακή, επαγγελματική και πολιτική καριέρα (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ7_ΒΛ, Σ17_ΚΡ). Παράλληλα, πρέπει να εφαρμοστεί έμπρακτα η ποσόστωση (Σ3_ΖΕ, Σ5_ΟΛ, Σ8_ΤΝ, Σ14_ΒΛ) και να ρυθμιστεί η νομοθεσία, ώστε οι γυναίκες να συμμετέχουν ισότιμα σε συμβούλια, Επιτροπές και γενικότερα στην πολιτική (Σ5_ΟΛ, Σ7_ΒΛ, Σ8_ΤΝ). Τέλος, προτείνεται η ενδυνάμωση του Εθνικού Μηχανισμού για τη Γυναίκα (Σ13_ΒΡ), ώστε κράτος και πολιτεία να συγχρονίζονται με όσα συμβαίνουν στην Ευρώπη (Σ19_ΣΝ).

ζ4. Εκπαίδευση

Κυρίως οι γυναίκες εξέφρασαν την άποψη ότι ακόμη ένας παράγοντας για την ενίσχυση της παρουσίας τους στα ΜΜΕ είναι οι αλλαγές στους θεσμούς της εκπαίδευσης και της οικογένειας σε

όλα τα επίπεδα, μέσα από τους οποίους είναι δυνατόν να καταργηθούν τα υπάρχοντα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις για τον ρόλο της γυναίκας (Σ4_ΤΛ, Σ8_ΤΝ, Σ17_ΚΡ).

ζ5. ΜΜΕ

Αρχικά οι γυναίκες πολιτικοί αναφέρουν ότι πρέπει να τους δοθούν περισσότερες ευκαιρίες από τα ΜΜΕ να εκφραστούν και σε θέματα εκτός των κοινωνικών ζητημάτων (Σ8_ΤΝ, Σ21_ΤΗ) στη «βάση αξιοκρατικών κριτηρίων και όχι του φύλου» (Σ4_ΤΛ, Σ19_ΣΝ γρ. 145-146, Σ3_ΖΕ). Με αυτόν τον τρόπο θα αντιμετωπιστεί η «ξύλινη πολιτική», καθώς θα παρουσιάζονται νέα άτομα στα ΜΜΕ (Σ8_ΤΝ, γρ. 267) χωρίς να ανακυκλώνονται τα ίδια άτομα στην κυπριακή τηλεόραση (Σ21_ΤΗ). Έτσι θα είναι πιο εύκολο να τις γνωρίσει και ο/η ψηφοφόρος που θα τις εκλέξει (Σ14_ΒΛ). Επίσης, οι γυναίκες πολιτικοί ζητούν την κατάργηση της τακτικής των ΜΜΕ να καλούν μόνο γυναίκες σε πάνελ (Σ4_ΤΛ).

Ακολούθως, τόσο οι γυναίκες όσο και οι άντρες πολιτικοί προτείνουν την εφαρμογή και τήρηση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας (Σ3_ΖΕ, Σ8_ΤΝ, Σ11_ΤΛ) και την ενδυνάμωση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης (Σ18_ΔΠ). Ακόμη, επισημαίνουν την ανάγκη ενημέρωσης και επιμόρφωσης των λειτουργών του τύπου για θέματα ισοτιμίας των φύλων (Σ6_ΛΦ, Σ11_ΤΛ, Σ18_ΔΠ) μέσω διεθνών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων (Σ5_ΟΛ). Ταυτόχρονα, εισηγούνται οι δημοσιογράφοι να παρακολουθούν εκπομπές τους εκ των υστέρων, ώστε να δουν πώς συμπεριφέρονται στις γυναίκες πολιτικούς και να συνειδητοποιήσουν τα λάθη τους (Σ16_ΔΟ). Τέλος, προτείνεται η αύξηση της γυναικείας συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα των ΜΜΕ (Σ11_ΤΛ).

ζ6. Κινητοποίηση των γυναικών

Αρχικά, οι γυναίκες τονίζουν ότι το δημοκρατικό έλλειμμα πρέπει να γίνει η αιτία να ωθήσει γυναίκες να μπουν στην πολιτική (Σ14_ΒΛ). Οι ίδιες οι γυναίκες θεωρούν ότι πρέπει να διεκδικήσουν πιο μαχητικά ενεργότερη παρουσία στα ΜΜΕ και στην πολιτική γενικότερα (Σ1_ΖΙ, Σ2_ΝΛ, Σ8_ΤΝ, Σ9_ΔΔ, Σ14_ΒΛ).

«Βεβαίως μπορεί να αντιμετωπιστεί, με την ενεργότερη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική. Παντού γύρω μου βλέπω γυναίκες άξιες, με υψηλή νοημοσύνη, μόρφωση, υπευθυνότητα και ικανότητες. Γυναίκες, οι οποίες θα μπορούσαν να προσφέρουν πολλά στο δύσκολο και απαιτητικό πεδίο της πολιτικής. Τους προτείνω να κάνουν το βήμα και να εμπλακούν στα κοινά, έχουν πολλά να δώσουν στον τόπο.» (Σ1_ΖΙ γρ. 272-279)

Όσον αφορά τη θεματολογία που σχολιάζουν οι γυναίκες πολιτικοί, άνδρες και γυναίκες πολιτικοί συμφωνούν ότι δεν πρέπει να περιορίζονται στα κοινωνικά ζητήματα και θέματα ανάλογα με το φύλο τους, αλλά να διεκδικήσουν θέση και στα κυρίαρχα θέματα (Σ6_ΛΦ, Σ9_ΔΔ, Σ14_ΒΛ, Σ20_ΕΤ). Ταυτόχρονα με αυτό, οι ίδιες οι γυναίκες πρέπει να επιδείξουν «γυναικεία αλληλεγγύη»

(Σ14_ΒΛ γρ. 427), συνεργασία και αλληλοκατανόηση (Σ17_ΚΡ), ούτως ώστε να εξαλειφθεί το αίσθημα «ζηλοφθονίας που διακρίνει πολλές γυναίκες» (Σ1_ΖΙ γρ. 281-282).

Τονίζεται ότι η ευαισθησία και η πνευματική καλλιέργεια των γυναικών μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διόρθωση της ανισότητας (Σ9_ΔΔ, Σ14_ΒΛ) κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί και από την ενεργότερη δράση των γυναικείων οργανώσεων και των γυναικών πολιτικών (Σ5_ΟΛ, Σ13_ΒΡ, Σ15_ΒΓ, Σ17_ΚΡ).

ζ7. Από τους ίδιους τους πολιτικούς

Ένα τελευταίο σημείο που εντοπίζουν μόνο οι γυναίκες, είναι η αλλαγή που θα προωθηθεί από τους ίδιους τους άντρες, οι οποίοι πρέπει να ασχοληθούν με κοινωνικά θέματα, όπως επίσης και με θέματα ισότητας, χωρίς να τα θεωρούν στην αποκλειστική σφαίρα των συζητήσεων των γυναικών. (Σ4_ΤΛ, Σ14_ΒΛ).

Πίνακας 23

Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
πολιτικά κόμματα	Σ7	I	Σ8,Σ13,Σ19	III
αλλαγή κουλτούρας και νοοτροπίας	Σ9,Σ10,Σ12,Σ15,Σ18	V	Σ1,Σ4,Σ5,Σ8,Σ13	V
μεταρρυθμίσεις της πολιτείας	Σ3,Σ7	II	Σ4,Σ5,Σ8,Σ13,Σ14,Σ17,Σ19	VII
εκπαίδευση των πολιτών			Σ4,Σ8,Σ17	III
ΜΜΕ	Σ6,Σ3,Σ16,Σ18,Σ20	V	Σ5,Σ4,Σ8,Σ11,Σ14,Σ19,Σ21	VII
κινητοποίηση των γυναικών	Σ6,Σ9,Σ15,Σ20	IV	Σ1,Σ2,Σ5,Σ8,Σ13,Σ14,Σ17	VII
από τους ίδιους τους άντρες πολιτικούς		0	Σ4,Σ14	II

(η) Απόψεις για τον τρόπο συμπεριφοράς των γυναικών στις εκπομπές

Οι γυναίκες πολιτικοί υποστηρίζουν πως οι γυναίκες όταν βρεθούν σε πάνελ εκπομπών όπου παρευρίσκονται και γυναίκες και άντρες πολιτικοί, υιοθετούν ανδρικά χαρακτηριστικά και συμπεριφέρονται σαν άντρες (Σ1_ΖΙ, Σ14_ΒΛ) για «να επιβιώσουν» (Σ17_ΚΡ γρ.255-256). Όμως, μερικές γυναίκες πολιτικοί σχολιάζουν αρνητικά τη συμπεριφορά τους αυτή (Σ4_ΤΛ, Σ21_ΤΗ), επειδή θεωρούν ότι η γυναίκα με αυτόν τον τρόπο χάνει «το παιχνίδι» (Σ4_ΤΛ). Παράλληλα, εκφράζεται η άποψη ότι οι γυναίκες πολιτικοί συζητούν σε πιο ήπιους και ήρεμους τόνους,

προσεγγίζουν τα θέματα με ορθολογισμό και σέβονται την αντίθετη άποψη περισσότερο (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ).

Οι άντρες πολιτικοί χαρακτηρίζουν τις γυναίκες πολιτικούς ως πιο συγκρατημένες, πιο σοβαρές, διακριτικές, με κομψότητα και πιο λογικές στη διεκδίκηση των θέσεών τους (Σ6_ΛΦ, Σ16_ΔΟ). Τονίζεται όμως ότι υπάρχουν και γυναίκες, οι οποίες παρουσιάζονται πιο δυναμικές που αναλαμβάνουν πρωτοβουλία και τα ηνία της συζήτησης (Σ9_ΔΔ) και δεν διστάζουν να λογομαχήσουν (Σ6_ΛΦ).

Πίνακας 24

Απόψεις για τον Τρόπο Συμπεριφοράς των Γυναικών στις Εκπομπές

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
υιοθέτηση αντρικών χαρακτηριστικών	Σ6,Σ9	II	Σ1,Σ4,Σ5,Σ14,Σ17,Σ21	VI
οι γυναίκες συζητούν σε πιο ήπιους τόνους	Σ6,Σ16,Σ9	III	Σ4,Σ5,	II

(θ) Άποψη Τηλεθεατών

Αρχικά άντρες και γυναίκες πολιτικοί συμφωνούν ότι οι τηλεθεατές θα ήθελαν να παρουσιάζονται περισσότερες γυναίκες στα ΜΜΕ (Σ4_ΤΛ, Σ5_ΟΛ, Σ10_ΒΛ, Σ13_ΒΡ), αφού έχουν κουραστεί από την συχνή παρουσία των αντρών (Σ9_ΔΔ, Σ21_ΤΗ). Θεωρούν ότι οι γυναίκες πολιτικοί προσεγγίζουν τα θέματα με πιο ήρεμους τόνους, με ορθολογισμό και χαρακτηρίζουν την εμπλοκή τους στις συζητήσεις ως χρήσιμη και εποικοδομητική (Σ3_ΖΕ, Σ5_ΟΛ, Σ18_ΔΠ).

Γενικότερα οι τηλεθεατές, σύμφωνα με τους πολιτικούς, απαιτούν να παρουσιάζονται άτομα στην τηλεόραση, που να είναι σωστά ενημερωμένα και πληροφορημένα για τα θέματα που συζητούν (Σ4_ΤΛ) και να αναδεικνύουν τα προβλήματα μέσα από σοβαρές συζητήσεις με επιχειρήματα (Σ11_ΤΛ, Σ19_ΣΝ). Οι πολιτικοί υποστηρίζουν ότι παρόλο που είναι δύσκολο να αλλάξουν οι πεποιθήσεις και αντιλήψεις του κόσμου (Σ10_ΒΛ, Σ13_ΒΡ), οι τηλεθεατές αναζητούν τα κατάλληλα άτομα για να τους εκπροσωπούν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το φύλο (Σ8_ΤΝ, Σ13_ΒΡ, Σ15_ΒΓ, Σ20_ΕΤ).

2. Ανάλυση Περιεχομένου Συνεντεύξεων Δημοσιογράφων

(α) Υπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Αρχικά αρκετοί άντρες και γυναίκες δημοσιογράφοι υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει ισότητα των φύλων τόσο σε άλλες χώρες όσο και στην Κύπρο (Σ1_ΤΨ, Σ2_ΒΝ, Σ4_ΡΡ, Σ5_ΖΛ, Σ6_ΛΡ, Σ7_ΔΤ, Σ9_ΝΨ, Σ11_ΞΛ, Σ12_ΖΒ, Σ14_ΛΛ). Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι τα ίσα δικαιώματα και το νομοθετικό πλαίσιο για τα ίσα δικαιώματα υπάρχουν στη θεωρία αλλά ακόμη δεν έχουν τεθεί στην πράξη (Σ5_ΖΛ, Σ12_ΖΒ, Σ14_ΛΛ, Σ17_ΝΘ). Μία εκ των γυναικών δημοσιογράφων τόνισε ότι δεν υπάρχει ισότητα καθώς είναι σε πλεονεκτικότερη θέση οι γυναίκες (Σ17_ΝΘ), ενώ ένας δημοσιογράφος επιβεβαίωσε την άποψή της λέγοντας ότι οι γυναίκες στην Κύπρο είναι «λίγο ανώτερες από τους άντρες» (Σ3_ΡΛ).

Επισημαίνεται από τους δημοσιογράφους ότι η ανισότητα των φύλων παρατηρείται σε όλους τους τομείς της ζωής, στην οικογένεια, ειδικότερα στην εργασία (Σ6_ΛΡ, Σ7_ΔΤ, Σ12_ΖΒ, Σ16_ΨΔ, Σ17_ΝΘ) και στην πολιτική (Σ2_ΒΝ). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται «[...]υπάρχει σαφέστατη διάκριση σε βάρος των γυναικών στον εργασιακό κυρίως τομέα» (Σ6_ΛΡ γρ.40-41) ενώ υπάρχει «[...]εσκεμμένη υποτίμηση του γυναικείου φύλου [...]» (Σ7_ΔΤ γρ.44-45) τόσο στην εργασία όσο και στην οικογένεια (Σ9_ΝΨ).

Η ανισότητα που υπάρχει στην Κύπρο θεωρούν ότι είναι αποτέλεσμα της ενυπάρχουσας νοοτροπίας των ανδρών και γυναικών κυρίως ως προς τις υποχρεώσεις (Σ8_ΤΔ) και της επικράτησης στερεοτύπων στην κοινωνία (Σ2_ΒΝ, Σ9_ΝΨ, Σ12_ΖΒ, Σ13_ΛΛ). Η συγκεκριμένη νοοτροπία όπως και το πατριαρχικό πρότυπο οικογένειας και η δομή της κοινωνίας δεν επιτρέπουν στις γυναίκες να ασχοληθούν με την πολιτική (Σ2_ΒΝ, Σ12_ΖΒ). Όπως αναφέρει άντρας δημοσιογράφος «[...]πιστεύω έσσει ιστορικά κατάλοιπα από τον ρόλο της γυναίκας μέσα στην κυπριακή κοινωνία[...]» (Σ13_ΛΛ γρ.61-63)

Τέλος, υπάρχουν και αυτοί που υποστηρίζουν ότι υπάρχει ισότητα στην Κύπρο σε πολλούς τομείς και ότι έχουν γίνει αρκετά βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά ακόμα σε κάποιες πτυχές υπάρχει δρόμος για την παροχή ισότητας (Σ8_ΤΔ, Σ10_ΞΝ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ).

Πίνακας 25

Υπαρξη Ισότητας των Φύλων στην Κύπρο

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
ανυπαρξία ισότητας	Σ4,Σ6,Σ11	III	Σ1,Σ9, Σ12,Σ14,Σ18	V
ύπαρξη ισότητας	Σ3	I	Σ8	I
ισότητα σε θεσμικό επίπεδο			Σ5,Σ12,Σ14,Σ17	IV
απαιτούνται ακόμα πολλές προσπάθειες για την καθολική	Σ10,Σ15,Σ16	III		0

εφαρμογή				
επικράτηση στερεοτύπων	Σ13	I	Σ2,Σ9,Σ12	III
γυάλινη οροφή στον τομέα της εργασίας	Σ6,Σ7,Σ16	III	Σ12, Σ17	II

(β) Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Η ισότητα των φύλων ορίζεται ως η παροχή ίσων ευκαιριών (Σ1_ΤΨ, Σ4_ΡΡ, Σ6_ΛΡ, Σ10_ΞΝ, Σ16_ΨΔ, Σ18_ΨΝ) και ίσης πρόσβασης σε όλους τους τομείς της ζωής (Σ1_ΤΨ, Σ6_ΛΡ, Σ12_ΖΒ, Σ14_ΛΛ). Πρόκειται παράλληλα για ίσα δικαιώματα αντρών και γυναικών στην εργασία, στην οικογένεια, στις υποχρεώσεις, στα κέντρα λήψης αποφάσεων (Σ2_ΒΝ, Σ7_ΔΤ, Σ8_ΤΔ, Σ10_ΞΝ, Σ11_ΞΛ, Σ14_ΛΛ, Σ15_ΞΛ, Σ18_ΨΝ). Ισότητα εν τέλει είναι η ισοτιμία (Σ3_ΡΛ), δηλαδή να αντιμετωπίζονται άντρες και γυναίκες με τον ίδιο τρόπο, χωρίς να τίθεται θέμα φύλων αλλά θέμα ικανοτήτων (Σ3_ΡΛ, Σ4_ΡΡ, Σ5_ΖΛ, Σ9_ΝΨ, Σ16_ΨΔ, Σ17_ΝΘ).

Πίνακας 26

Ορισμός Ισότητας των Φύλων

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
παροχή ίσων ευκαιριών για δραστηριοποίηση σε όλους τους τομείς της κοινωνίας	Σ4,Σ6,Σ10,Σ16	IV	Σ1,Σ18	II
ίσα δικαιώματα-ίση μεταχείριση – ίσες υποχρεώσεις	Σ3,Σ10,Σ11,Σ13	IV	Σ2,Σ5,Σ8,Σ9,Σ17	V
ίση εκπροσώπηση-ίση πρόσβαση	Σ7,Σ16	II	Σ12,Σ14	II
ισότητα στην εργασία	Σ7,Σ15	II	Σ14,Σ18	II

(γ) Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Πολιτικών Στα ΜΜΕ

Διερευνώντας τα αίτια του χαμηλού ποσοστού εμφάνισης των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ προέκυψαν οι εξής παράγοντες σύμφωνα με τους/τις συνεντευξιαζόμενους δημοσιογράφους:

γ1. Λιγότερες γυναίκες στην πολιτική

Ένα πρώτο αίτιο, το οποίο προκύπτει από τα λεγόμενα των γυναικών δημοσιογράφων είναι η περιορισμένη παρουσία των γυναικών στην πολιτική (Σ1_ΤΨ, Σ8_ΤΔ, Σ9_ΝΨ, Σ14_ΛΛ, Σ17_ΝΘ) με αποτέλεσμα να είναι πολύ λιγότερες οι γυναίκες που βρίσκονται στο υπουργικό συμβούλιο και που κατ' επέκταση εμφανίζονται στα ΜΜΕ (Σ8_ΤΔ, Σ14_ΛΛ).

Ως κυριότερη αιτία της μειωμένης παρουσίας των γυναικών στα ΜΜΕ, οι άντρες δημοσιογράφοι θεωρούν την υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων και στα πολιτικά πόστα. Αναλυτικότερα, υποστηρίζουν ότι οι επιλογές τους για να καλούν γυναίκες στις εκπομπές είναι περιορισμένες, αφού ο αριθμός των γυναικών που δραστηριοποιούνται στην πολιτική είναι πολύ μικρός συγκριτικά με αυτόν των αντρών. (Σ3_ΡΛ, Σ6_ΛΡ, Σ10_ΞΝ, Σ11_ΖΒ, Σ13_ΛΛ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ). Όπως τονίζουν το ζήτημα είναι στο ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική, «[...]επαναλαμβάνω έχουμε πρόβλημα, οι γυναίκες είναι λίγες στην πολιτική και οι άντρες είναι περισσότεροι» (Σ16_ΨΔ γρ.312-313).

γ2. Τακτική των ΜΜΕ

Ακόμα ένας παράγοντας, ο οποίος συμβάλλει στο χαμηλό ποσοστό εμφάνισης των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν τα ίδια τα ΜΜΕ. Σύμφωνα με τις απόψεις των γυναικών δημοσιογράφων στα ΜΜΕ γίνονται διακρίσεις ως προς την παρουσία ανδρών και γυναικών πολιτικών, επειδή τα ΜΜΕ είναι ανδροκρατούμενα (Σ1_ΤΨ). Παράλληλα οι αρχηγοί των κομμάτων που καλούνται κατά κύριο λόγο στα ΜΜΕ είναι άνδρες (Σ9_ΝΨ) με αποτέλεσμα να «[...]δίνεται περισσότερος χώρος, σεβασμός και εκτίμηση σε άντρες πολιτικούς[...]

» (Σ17_ΝΘ γρ.152-154). Γενικότερα, φαίνεται ότι οι άνθρωποι των ΜΜΕ υιοθετούν τις απόψεις της ευρύτερης κοινωνίας» (Σ17_ΝΘ), η οποία δίνει μεγαλύτερη σημασία στη γνώμη των αντρών, ενώ γυναίκες προσκαλούνται μόνο όταν έχουν σημαντικό πόστο (Σ1_ΤΨ).

Οι άντρες δημοσιογράφοι δεν θεωρούν υπεύθυνα τα ΜΜΕ για τη χαμηλή εμφάνιση των γυναικών. Αυτό το τονίζουν λέγοντας «[...]δεν είναι θέμα λανθασμένης αντιμετώπισης από τα ΜΜΕ[...]

» (Σ7_ΔΤ γρ.164-165) και «Αυτό δεν καταδεικνύει σε καμία περίπτωση άνιση μεταχείριση των δυο φύλων από μέρους των σταθμών[...]» (Σ10_69-70). Μόνο δυο άντρες υποστηρίζουν ότι έμμεσα έχουν ευθύνη τα ΜΜΕ αναφέροντας ότι υποσυνείδητα τα ΜΜΕ μπορεί να διαιωνίζουν το πρόβλημα προσκαλώντας συνεχώς άντρες, αλλά αυτό το στηρίζουν στο γεγονός ότι τα ΜΜΕ αντανακλούν την εικόνα της κοινωνίας (Σ4_ΡΡ, Σ13_ΛΛ).

γ3. Τακτική των κομμάτων

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν πάρα πολύ σημαντικό παράγοντα για τη μειωμένη παρουσία των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ την τακτική που ακολουθούν τα κόμματα, τα οποία δεν δίνουν ευκαιρίες στις γυναίκες να εμφανίζονται στα ΜΜΕ. Σύμφωνα με την άποψή τους, η υποεκπροσώπηση των γυναικών πηγάζει από τα ίδια τα κόμματα (Σ12_ZB) και οι ευθύνες επιρρίπτονται σε αυτά, καθώς επιμένουν να αναθέτουν σε άντρες και όχι γυναίκες να μιλήσουν εκ μέρους των κομμάτων (Σ2_BN). Οι γυναίκες τελικά δεν προωθούνται σε μεγάλο βαθμό από τα κόμματα ενώ «[...]στην πλειοψηφία τους δεν κατέχουν ηγετικές θέσεις[...]» (Σ9_ΝΨ γρ.70-71), «[...]δηλαδή είναι πολύ χαμηλό το ποσοστό των γυναικών σε καίριες θέσεις είτε στην πολιτική είτε σε άλλα αξιώματα[...]» (Σ14_ΛΛ 98-99). Τέλος, οι γυναίκες δημοσιογράφοι υποστηρίζουν ότι τα «[...]κόμματα επιλέγουν γυναίκες γλάστρες για να διαβάσουν ανακοινώσεις, γιατί δήθεν γράφουν στο φακό[...]» (Σ2_BN γρ.129-131), ενώ επισημαίνουν ότι δεν μπορούν να υποδείξουν στα κόμματα ποια θα είναι η φωνή που θα τα εκπροσωπήσει (Σ12_ZB).

Την ίδια άποψη συμμερίζονται και οι άντρες δημοσιογράφοι επικρίνοντας την τακτική που ακολουθούν τα κόμματα που επιλέγουν άντρες (Σ6_ΛΡ, Σ10_ΞΝ, Σ13_ΛΛ). Συγκεκριμένα, αναφέρουν «η ρίζα του κακού βρίσκεται στα ίδια τα κόμματα και όχι στα ΜΜΕ» (Σ10_ΞΝ γρ.72-73) και «[...]δεν είναι εύκολο καθώς το κομματικό κατεστημένο ανδροκρατείται[...]» (Σ6_ΛΡ γρ.134-135)

γ4. Αντίληψη της κοινωνίας για τους ρόλους των δύο φύλων

Ακόμη μια πτυχή την οποία θίγουν οι γυναίκες δημοσιογράφοι είναι η αντίληψη της κοινωνίας για τους ρόλους των δύο φύλων. Αρχικά, υποστηρίζουν ότι γίνονται «[...]διακρίσεις υπέρ των ανδρών λόγω της ανδροκρατούμενης κοινωνίας μας» (Σ1_ΤΨ γρ.130-131), η οποία θεωρεί ότι έχει περισσότερη βαρύτητα ο λόγος των αντρών έναντι των γυναικών με αποτέλεσμα να μην εμπιστεύονται τις γυναίκες θεωρώντάς τις λιγότερο ικανές σε σχέση με τους άντρες (Σ8_ΤΔ, Σ18_ΨΝ).

«[...] η εικόνα που έχει η κοινωνία για μια γυναίκα είναι ότι η γυναίκα είναι μια καλή νοικοκυρά, είναι μητέρα γι' αυτό αντιπροσωπεύεται και λιγότερο στα θέματα πολιτικής, ευρωπαϊκά[...]» (Σ17_ΝΘ γρ.116-118).

Διαιώνίζεται, λοιπόν, σύμφωνα με την άποψή τους «[...]η υπολανθάνουσα προκατάληψη, όλων, κομμάτων, παραγωγών, κοινωνίας, που δεν έχουν ταυτίσει τη γυναίκα με αυτό τον ρόλο του πολιτικού[...]» (Σ2_BN γρ.117-119) και ως εκ τούτου «[...]οι Κύπριοι δεν μπορούν να αποδεχτούν ότι η γυναίκα μπορεί να έχει και λόγο και ρόλο στα πολιτικά δρώμενα της Κύπρου» (Σ18_ΨΝ γρ 76-78.). Παρόλο που υπάρχουν γυναίκες που είναι εξειδικευμένες σε διάφορα ζητήματα και μπορούν να ασχοληθούν με αυτά, εντούτοις ο κύπριος δεν τις εμπιστεύεται (Σ2_BN, Σ18_ΨΝ).

Ορισμένοι άντρες δημοσιογράφοι συμφωνούν με την πιο πάνω άποψη και υποστηρίζουν ότι η μειωμένη παρουσία των γυναικών στα ΜΜΕ οφείλεται στις αντιλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία για τους ρόλους των δυο φύλων. (Σ4_PP, Σ13_ΛΛ, Σ16_ΨΔ). Σύμφωνα με αυτούς τα

ΜΜΕ αντανακλούν τις απόψεις της κοινωνίας για τη θέση της γυναίκας και τη συμμετοχή της στην πολιτική. Όπως σχολιάζει ένας δημοσιογράφος «[...]η γυναίκα προσπαθεί να μπει σε αυτόν τον τομέα αλλά το αντρικό κατεστημένο δεν την αφήνει» (Σ16_ΨΔ γρ.297-298).

Πίνακας 27

Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης των Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
λιγότερες γυναίκες στην πολιτική	Σ3,Σ4,Σ6,Σ7,Σ10,Σ11,Σ13,Σ15,Σ16	ΙΧ	Σ1,Σ8,Σ9,Σ14,Σ17	Υ
τακτική των μμε	Σ4,Σ13	ΙΙ	Σ9,Σ14,Σ18	ΙΙΙ
τακτική των κομμάτων	Σ6,Σ10,Σ13	ΙΙΙ	Σ1,Σ2,Σ9,Σ12,Σ14	Υ
αντίληψη της κοινωνίας	Σ4,Σ13,Σ16	ΙΙΙ	Σ1,Σ2,Σ5,Σ9,Σ14,Σ18	ΥΙ

(δ) Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Πολιτικών Σε Εκπομπές Που Πραγματεύονται Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής κτλ.

Διερευνώντας τα αίτια του χαμηλού ποσοστού εμφάνισης των γυναικών πολιτικών σε εκπομπές που πραγματεύονται θέματα οικονομίας, πολιτικής κλπ προέκυψαν οι εξής παράγοντες σύμφωνα με τους/τις συνεντευξιαζόμενους δημοσιογράφους:

δ1. Στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας για τη θεματολογία που αναλύουν οι γυναίκες

Σύμφωνα με τις γυναίκες δημοσιογράφους έχει επικρατήσει η άποψη ότι η γυναίκα πρέπει να ασχολείται με θέματα που είναι κοντά στη δική της φύση όπως είναι τα κοινωνικά προβλήματα, ενώ η πολιτική είναι ανδρική υπόθεση (Σ1_ΤΨ, Σ14_ΛΛ). Σχετικά με αυτό, μια γυναίκα δημοσιογράφος τονίζει ότι πρόκειται για «[...]λανθασμένη αντίληψη ότι κάποια θέματα είναι ανδρικά και κάποια γυναικεία[...]» (Σ1_ΤΨ γρ.100-102). Άλλες γυναίκες δημοσιογράφοι υποστηρίζουν ότι η γυναικεία φύση είναι περισσότερο ευαίσθητη σε κοινωνικά ζητήματα, με αποτέλεσμα να μπορούν να ασχοληθούν εκτεταμένα με ευαίσθητα θέματα σε αντίθεση με τους άντρες που ασχολούνται μόνο με «σοβαρά» ζητήματα, γιατί ίσως ενδόμυχα υποτιμούν αυτά τα θέματα (Σ9_ΝΨ). Έτσι αναφέρεται ότι διαιωνίζονται «[...]αναχρονιστικές νοοτροπίες που θέλουν τις γυναίκες να είναι πιο κατάλληλες σε θέματα που είναι περισσότερο κοινωνικά, ενώ τους άντρες με τα σοβαρά θέματα που απασχολούν τον τόπο[...]» (Σ8_ΤΔ γρ.115-118). Καθώς προδιαγράφεται ο ρόλος της γυναίκας από τη νοοτροπία της κυπριακής κοινωνίας τελικά οι γυναίκες υποτιμούνται,

αφού δεν τους δίνεται η δυνατότητα να ασχοληθούν με άλλα θέματα εκτός από τα κοινωνικά (Σ5_ΖΛ, Σ9_ΝΨ).

Οι άντρες δημοσιογράφοι εκφράζουν την άποψη ότι οι άντρες πολιτικοί μπορούν να ανταπεξέλθουν καλύτερα σε όλα τα θέματα της πολιτικής σε σύγκριση με τις γυναίκες (Σ7_ΔΤ, Σ11_ΞΛ, Σ13_ΛΛ, Σ15_ΞΛ). Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η γνώμη των αντρών παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον στα θέματα που αναζητούν λύση και ότι οι ίδιοι οι άντρες ενδιαφέρονται περισσότερο για τα κατ' εξοχήν πολιτικά θέματα (Σ7_ΔΤ, Σ15_ΞΛ). Ταυτόχρονα, θίγουν το θέμα ικανότητας των δυο φύλων και θεωρούν από τη μια ότι οι άντρες πολιτικοί μπορούν να απαντήσουν σε όλα τα θέματα, ενώ οι γυναίκες πολιτικοί είναι πολύ διστακτικές, καθώς αναφέρουν «Φοβούνται, να μην εκτεθούν εε φοβούνται ότι εν κατέχουν σωστά το θέμα[...]» (Σ11_ΞΛ γρ.99-100) και από την άλλη « [...]για τα γυναικεία ζητήματα θεωρώ ότι είναι πιο αρμόδιες οι γυναίκες να μιλήσουν από ότι ένας άντρας[...]» (Σ13_ΛΛ γρ. 203-204). Ακόμη, υποστηρίζεται από έναν άντρα δημοσιογράφο ότι επιλέγονται εσκεμμένα άντρες στις πολιτικές συζητήσεις για σκοπούς τηλεθέασης λέγοντας

« [...]θέματα οικονομίας, εξωτερικής πολιτικής, κυπριακό εκλογικά πάλι εμπίπτει το θέμα που σας είπα επειδή είναι θέμα hard politics να εμπίπτει έτσι τζιαι το στοιχείο της κοκορομαχίας τζιαι να επιλέγονται περισσότερο άντρες στα τηλεοπτικά πάνελ[...]» (Σ13_ΛΛ γρ.216-220).

δ2. Αντίληψη για την ευαίσθητη πλευρά της γυναίκας

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι αναφέρουν ότι οι γυναίκες «εκ φύσεως» είναι πιο ευαίσθητες σε κοινωνικά ζητήματα για αυτό και επιλέγονται να συμμετέχουν σε κοινωνικές εκπομπές (Σ8_ΤΔ, Σ14_ΛΛ, Σ18_ΨΝ).

Την ίδια άποψη ενστερνίζονται και οι άντρες δημοσιογράφοι που θεωρούν ότι οι γυναίκες εκ φύσεως είναι πιο ευαίσθητες και για αυτό διαλέγονται να σχολιάζουν περισσότερο τα κοινωνικά θέματα (Σ10_ΞΝ, Σ11_ΞΛ, Σ13_ΛΛ). Όπως υποστηρίζουν οι άντρες δημοσιογράφοι, οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη ευαισθησία από τους άντρες λόγω της μητρότητας. Ενδεικτικά, άντρας δημοσιογράφος αναφέρει:

« [...]πιο ευαίσθητη σε θέματα κοινωνικά μια γυναίκα κατά την άποψή μου, διότι εκ φύσεως ο άντρας θεωρείται ο σκληρός της υπόθεσης και η γυναίκα ως η πιο ευαίσθητη. Άρα όταν έχει και την ταμπέλα της μάνας θεωρώ φυσιολογικό το να συμμετέχει περισσότερο η γυναίκα στις κοινωνικές εκπομπές[...]» (Σ13_ΛΛ γρ.159-163).

δ3. Στάση κομμάτων

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι αναφερόμενες στη στάση των κομμάτων και πώς αυτή επηρεάζει την παρουσία των γυναικών σε εκπομπές που πραγματεύονται θέματα οικονομίας και πολιτικής, αναφέρουν ότι τα ίδια τα κόμματα τοποθετούν τις γυναίκες σε θέσεις που πραγματεύονται

ζητήματα πιο κοινωνικά (Σ12_ZB, Σ14_ΛΛ). Γενικότερα, θεωρούν ότι η θεματολογία που αναλύουν οι γυναίκες αποτελεί ακόμα ταμπό εντός των κομμάτων (Σ2_BN). Εξάλλου τα ίδια τα κόμματα όταν ζητηθεί από το κανάλι εκπρόσωπος για θέματα οικονομίας και πολιτικής στέλνουν άντρες, ενώ για θέματα κοινωνικά στέλνουν γυναίκες (Σ12_ZB).

Ορισμένοι άντρες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι η τακτική που ακολουθούν τα κόμματα επηρεάζει την παρουσία των γυναικών στις εκπομπές που πραγματεύονται θέματα πολιτικής και οικονομίας. (Σ6_ΛΡ, Σ7_ΔΤ, Σ10_ΞΝ). Όπως υποστηρίζουν τα κόμματα αναθέτουν τα θέματα που καλούνται να συζητήσουν οι γυναίκες και τονίζουν λέγοντας «*Τα ίδια τα κόμματα έχουν χωρίσει αυτούς τους τομείς, στις εσωτερικές δικές τους επιτροπές και στη Βουλή, σε ανδροκρατούμενους[...]*» (Σ7_ΔΤ γρ.118-119).

δ4 . Επιλογή των ιδίων των γυναικών

Οι άντρες δημοσιογράφοι καταλογίζουν ευθύνη στις ίδιες τις γυναίκες πολιτικούς και υποστηρίζουν ότι είναι δική τους επιλογή να ασχολούνται με τα κοινωνικά θέματα περισσότερο (Σ3_ΡΛ, Σ6_ΛΠ, Σ7_ΔΤ, Σ10_ΞΝ, Σ11_ΞΛ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ). Χαρακτηριστικά άντρας δημοσιογράφος αναφέρει «*αφού οι γυναίκες επιθυμούν να συζητούν θέματα πιο εύκολα με λιγότερες παγίδες και με λιγότερο πολιτικό κόστος*» (Σ3_ΡΛ). Ταυτόχρονα, θεωρούν ότι οι γυναίκες επιλέγουν τα θέματα που είναι κοντά στα επαγγέλματά τους και τις θέσεις που κατέχουν, αφού οι περισσότερες γυναίκες είναι ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι, γι' αυτό και ασχολούνται με αυτά τα θέματα (Σ16_ΨΔ). Προσθέτουν ακόμη ότι οι γυναίκες εμφανίζονται στις διάφορες εκπομπές ανάλογα με τις επιλογές τους και ότι αρνιούνται να συμμετέχουν σε πολιτικές συζητήσεις ενώ προτιμούν να συμμετέχουν σε εκπομπές που συμμετέχουν μόνο γυναίκες (Σ3_ΡΛ, Σ6_ΛΡ, Σ11_ΞΛ, Σ15_ΞΛ).

Μόνο μια γυναίκα συμφωνεί με την άποψη ότι είναι επιλογή των ιδίων των γυναικών να ασχολούνται περισσότερο με κοινωνικά ζητήματα (Σ14_ΛΛ).

Πίνακας 28

Αίτια Χαμηλού Ποσοστού Εμφάνισης Γυναικών Σε Εκπομπές Που Πραγματεύονται Θέματα Οικονομίας, Πολιτικής

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
Σtereοτυπική αντίληψη της κοινωνίας	Σ7,Σ11,Σ13,Σ15	IV	Σ1,Σ2,Σ8,Σ9,Σ12,Σ17,Σ18	VII
Αντίληψη για την ευαίσθητη πλευρά της γυναίκας	Σ10,Σ11,Σ13	III	Σ1,Σ8,Σ9,Σ14,Σ18	V
Επιλογή των ιδίων	Σ3,Σ6,Σ7,Σ10,Σ11,Σ15,Σ16	VII	Σ14	I
Στάση κομμάτων	Σ6,Σ7,Σ10	III	Σ2,Σ12,Σ14	III

(ε) Διακρίσεις των Φύλων στα ΜΜΕ

Γυναίκες και άντρες δημοσιογράφοι απαντώντας στο ερώτημα για το κατά πόσον υπάρχει διάκριση ανάμεσα στον άντρα και στη γυναίκα πολιτικό στα ΜΜΕ, εκφράζουν δύο απόψεις. Από τη μια υπάρχουν οι γυναίκες (Σ2_ΒΝ, Σ5_ΖΛ, Σ9_ΝΨ, Σ17_ΝΘ, Σ18_ΨΝ) και οι άντρες δημοσιογράφοι (Σ3_ΡΛ, Σ4_ΡΡ, Σ6_ΛΡ, Σ11_ΞΛ, Σ13_ΛΛ) που συμφωνούν ότι γίνονται διακρίσεις στα ΜΜΕ και οι γυναίκες δεν τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης στις τηλεοπτικές εκπομπές. Από την άλλη υπάρχει και ένας αριθμός αντρών δημοσιογράφων (Σ7_ΔΤ, Σ10_ΞΝ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ) και γυναικών (Σ1_ΤΨ, Σ8_ΤΔ, Σ12_ΖΒ, Σ14_ΛΛ) που υποστηρίζουν ότι δεν γίνονται διακρίσεις και η γυναίκα πολιτικός τυγχάνει ίσης μεταχείρισης ή δεν έχουν παρατηρήσει διακρίσεις στα ΜΜΕ.

Πίνακας 29

Υπαρξη ή Μη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
ύπαρξη διακρίσεων	Σ3,Σ4,Σ6,Σ11,Σ13	V	Σ2,Σ5,Σ9,Σ17,18	V
μη ύπαρξη διακρίσεων	Σ7,Σ10,Σ15,Σ16	IV	Σ1,Σ8,Σ12,Σ14	IV

Αναφερόμενοι στην ύπαρξη διάκρισης οι άντρες και γυναίκες δημοσιογράφοι προσδιορίζουν τα παρακάτω είδη διάκρισης:

ε1. Υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι η γυναίκα πολιτικός δεν τυγχάνει ίσης μεταχείρισης στις τηλεοπτικές εκπομπές (Σ2_ΒΝ). Παράλληλα, η υποτίμηση των γυναικών πολιτικών από τα ΜΜΕ φαίνεται και από το γεγονός ότι πολλές φορές στα πάνελ παρουσιάζονται μόνο γυναίκες και κυρίως για να συζητήσουν για θέματα ισότητας των φύλων (Σ2_ΒΝ, Σ14_ΛΛ). Γενικότερα, όσον αφορά στην «[...]άρθρωση πολιτικού λόγου φαίνεται ότι δεν προτιμούνται γυναίκες[...]» (Σ18_ΨΝ γρ.89-90) να συζητήσουν για πολιτικά θέματα καθώς υπάρχει η αντίληψη ότι «[...]από τη φύση τους οι άντρες έχουν πιο επιθετικό και λιτό λόγο, βοηθώντας έτσι τη συζήτηση και τον δημοσιογράφο[...]» (Σ9_ΝΨ γρ.186-188). Έχει ειπωθεί μάλιστα και η άποψη ότι «[...]όταν η γυναίκα είναι ευπαρουσίαστη, είναι όμορφη υπάρχει μια έτσι μια αμφισβήτηση θα έλεγα των θέσεών της[...]» (Σ17_ΝΘ γρ.81-83) και ότι γίνονται κυρίως σχόλια για την εμφάνισή της και όχι για το περιεχόμενο των δηλώσεών της (Σ17_ΝΘ). Τέλος, αναφέρθηκε ότι γενικότερα στις εκπομπές καλούνται γυναίκες μόνο για να μην υπάρξει αντίδραση ότι δεν καλούνται γυναίκες πολιτικοί (Σ17_ΝΘ).

Οι άντρες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι οι διακρίσεις που γίνονται δε γίνονται βάσει του φύλου αλλά βάσει ικανοτήτων (Σ3_ΡΛ) και ότι η μεταχείριση των γυναικών πολιτικών εξαρτάται από τον/την δημοσιογράφο και τον/την πολιτικό (Σ4_ΡΡ). Αναφέρουν «[...]διακρίσεις γίνονται,

αναλόγως επάρκειας, ολοκληρωμένης προσωπικότητας και βαθμού κομματικής υποτέλειας ή πολιτικο-ιδεολογικής στράτευσης της/του δημοσιογράφου[...]]» (Σ4_ΡΡ γρ.126-129). Ενώ υπάρχουν και αυτοί που δηλώνουν ότι δεν ισχύει η διαφορετική αντιμετώπιση από μέρος των δημοσιογράφων (Σ10_ΞΝ, Σ16_ΨΔ) και τονίζουν λέγοντας «Απόλυτα, δεν υπάρχει διάκριση τουλάχιστο στα δικά μου, στο δικό μας χώρο[...]]» (Σ15_ΞΛ γρ. 54-55) και «[...]η ελευθερία του λόγου δεν μετριέται με το φύλο[...]]» (Σ10_ΞΝ γρ.53-54).

Οι άντρες δημοσιογράφοι δε σχολιάζουν σε βάθος την υποτίμηση ως είδος διάκρισης και αναφέρονται μόνο σε ευνοϊκή μεταχείριση των γυναικών στις εκπομπές (Σ3_ΡΛ) και έμμεση υποτίμηση όταν δεν υποβάλλουν σε αυτές ουσιαστικά ερωτήματα, γιατί δεν μπορούν να τα απαντήσουν (Σ7_ΔΤ). Επίσης, όταν συνάδελφοί τους αντιμετωπίζουν τη γυναίκα ως μη σοβαρή «[...]τζιαι φτάνουμε σ' ένα σημείο πολλές φορές την αντιμετωπίζει ως μη σοβαρή[...]]» (Σ16_ΨΔ γρ.253-254)

ε2. Κατανομή του χρόνου

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι «ο χρόνος που δίνεται σε μια γυναίκα πολιτικό στις τηλεοπτικές συζητήσεις στα ΜΜΕ είναι λιγότερος λόγω του ότι είναι πολύ μικρότερο το ποσοστό εκπροσώπησης των γυναικών στην πολιτική ζωή» (Σ17_ΝΘ γρ.69-72).

Μόνο ένας άντρας δημοσιογράφος σχολιάζει τον χρόνο που δίνεται στις γυναίκες πολιτικούς λέγοντας :

«Ενώ στις γυναίκες είναι και αυτό το επίπεδο συζήτησης ίσως των πολιτικών λόγων να έχουμε περισσότερη τροφή για συζήτηση ενώ στα κοινωνικά θέματα αντιλαμβάνεστε τι συζήτηση να κάμεις για ένα κοινωνικό θέμα ενώ για ένα πολιτικό έχεις περισσότερη δυνατότητα για μεγαλύτερη συζήτηση» (Σ11_ΞΛ γρ.262-267).

ε3. Συμπεριφορά αντρών πολιτικών απέναντι σε γυναίκες πολιτικούς στα ΜΜΕ

Άντρες και γυναίκες δημοσιογράφοι αναφέρονται στη συμπεριφορά των αντρών πολιτικών απέναντι στις γυναίκες. Άντρας δημοσιογράφος σχολιάζει ότι άντρας πολιτικός δεν έχει μάθει να αντιμετωπίζει ισότιμα τη γυναίκα και χαρακτηριστικά λέει:

«[...]Αυτό το έχουμε παρακολουθήσει πάμπολλες φορές ε όταν μια γυναίκα μιλά με έντονο τρόπο για ένα ζήτημα το οποίο αφορά την κοινωνία ευρύτερα εε βλέπουμε πολλές φορές τον άντρα πολιτικό να έχει μια τάση ειρωνείας στο σχολιασμό[...]]» (Σ13_ΛΛ γρ.278-281)

Οι γυναίκες συμμερίζονται την ίδια άποψη λέγοντας:

«[...]υπήρχε μια πολύ αρνητική αντιμετώπιση της εν λόγω Υπουργού από τους άντρες συναδέλφους όχι τόσο για το τι έκανε όσο το ότι ήταν γυναίκα και είχε αυτή την θέση[...]]» (Σ17_ΝΘ γρ.203-205).

Ταυτόχρονα ότι άντρες πολιτικοί επιτίθενται στις γυναίκες πολιτικούς:

«[...]έχω παρατηρήσει όχι από δημοσιογράφο αλλά από τους συναδέλφους της να προσπαθούν να της επιτεθούν σε πιο προσωπικό επίπεδο θεωρώντας ότι ίσως είναι πιο ευάλωτη και ναι σε εκείνη την περίπτωση ο δημοσιογράφος τον έχω δει να παρεμβαίνει προς υποστήριξη του φύλου της και όχι των θέσεων» (Σ12_ZB γρ. 231-236).

Πίνακας 30

Είδη Διακρίσεων των Φύλων στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ	Σ3,Σ7	II	Σ5,Σ9,Σ14,Σ17,Σ18	II
διαφορετική συμπεριφορά δημοσιογράφου	Σ3,Σ7,Σ11,Σ13	IIII	Σ5, Σ14	I
προσβλητική συμπεριφορά αντρών πολιτικών απέναντι στις γυναίκες πολιτικούς	Σ13,Σ16	II	Σ12,Σ17	II

(στ) Τρόπος Συμπεριφοράς Δημοσιογράφου Απέναντι σε Γυναίκες Πολιτικούς

Όταν ρωτήθηκαν οι συνεντευξιαζόμενοι για τον ρόλο του δημοσιογράφου, ανέφεραν ότι παρατηρείται διαφορετική συμπεριφορά του δημοσιογράφου απέναντι στις γυναίκες. Αρχικά, οι γυναίκες δημοσιογράφοι ανέφεραν ότι οι άντρες δημοσιογράφοι πολλές φορές υποτιμούν υποσυνείδητα τις γυναίκες (Σ5_ZΛ, Σ14_ΛΛ), διότι θεωρούν ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν είναι εξειδικευμένες σε θέματα οικονομίας και πολιτικής (Σ17_ΝΘ). Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια μιας γυναίκας δημοσιογράφου σύμφωνα με την οποία:

«[...]έχουμε άντρες συναδέλφους οι οποίοι είναι ρατσιστές σε επίπεδο φύλων, υποτιμούν τις γυναίκες, θα κοροϊδεύουν τη γυναίκα πολιτικό όσο και αν αξίζει, ακόμα και αν αξίζει δεν θα τις δώσουν την ίδια ευκαιρία[...]» (Σ5_ZΛ γρ.444-447).

Υπάρχει όμως και η αντίληψη ότι γυναίκες δημοσιογράφοι υποτιμούν γυναίκες πολιτικούς (Σ5_ZΛ), ενώ υπάρχει και η αντίθετη άποψη ότι οι γυναίκες δημοσιογράφοι δεν υποτιμούν τις

γυναίκες πολιτικούς (Σ14_ΛΛ). Μια γυναίκα δημοσιογράφος ανέφερε ότι όταν οι δημοσιογράφοι έχουν δύο πολιτικούς απέναντί τους

«[...]έναν άντρα και μια γυναίκα το πιθανότερο είναι ότι θα χαρούν με τον νέο πολιτικό και θα του πουν μπράβο και θα κοιτάξουν υποτιμητικά τη γυναίκα και θα πουν «τι γυρεύει τούτη δαμέ τωρά[...]» (Σ5_ΖΛ γρ.448-450).

Επίσης, έγινε αναφορά στα σχόλια που γίνονται από τους τεχνικούς πίσω από τις κάμερες, που σύμφωνα με τις γυναίκες δημοσιογράφους όταν βρίσκεται μια ωραία γυναίκα στο πάνελ γίνονται υποτιμητικά και σεξιστικά σχόλια για την εμφάνισή της, ενώ όταν είναι γυναίκα τεχνικός η προβολή είναι διαφορετική (Σ5_ΖΛ).

Την άποψη αυτή μοιράζεται και ένας άντρας δημοσιογράφος που παραδέχεται ότι υπάρχει μια σεξιστική προσέγγιση των παρουσιαστών απέναντι στις γυναίκες και χαρακτηριστικά αναφέρει *«[...]υπάρχει και μια κακή συμπεριφορά μερικές φορές στην γυναίκα υπό μορφή σεξισμού μέσα από ένα ... εγκέφαλο ο οποίος έχει έλλειψη κουλτούρας [...]» (Σ16_ΨΔ γρ.326-330)* Ο ίδιος συνεχίζει λέγοντας ότι οι δημοσιογράφοι δεν είναι μορφωμένοι σε επίπεδο κουλτούρας και γνώσης για να μπορούν να δείξουν τη γυναικεία παρουσία ή να σταματήσουν την προσπάθεια άλλων ατόμων να θίξουν τις γυναίκες. (Σ16_ΨΔ)

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι καθώς η κοινωνία υποτιμά τις γυναίκες πολιτικούς αντίστοιχα και οι άντρες δημοσιογράφοι υποτιμούν τις γυναίκες πολιτικούς (Σ5_ΖΛ). Η ποιότητα λόγου επίσης που χρησιμοποιεί μια γυναίκα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για το πώς θα την αντιμετωπίσουν οι δημοσιογράφοι (Σ5_ΖΛ), ενώ πολλές φορές θεωρούν ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν έχουν εξειδίκευση στα θέματα που καλούνται να αναλύσουν (Σ17_ΝΘ).

Οι άντρες δημοσιογράφοι, όσον αφορά το δικό τους ρόλο σε μια εκπομπή, δεν το σχολιάζουν αναλυτικά. Περιορίζονται στο να αναφερθούν ότι αντιμετωπίζουν ισότιμα τους άντρες και γυναίκες πολιτικούς (Σ13_ΛΛ) και ότι επιλέγουν εκείνον που έχει καλύτερη γνώση του θέματος ανεξαρτήτως φύλου (Σ11_ΞΛ). Σε ορισμένες περιπτώσεις διαφοροποιείται η συμπεριφορά τους όταν στις εκπομπές συμμετέχουν γυναίκες και αντιμετωπίζουν τις γυναίκες πιο ευνοϊκά (Σ3_ΡΛ, Σ7_ΔΤ, Σ11_ΞΛ). Άντρας δημοσιογράφος αναφέρει ότι είναι πιο προσεχτικός και όχι τόσο έντονος όσο με έναν άντρα όταν απευθύνεται σε γυναίκα, ενώ υπήρχε περίπτωση που είχε προσπαθήσει να μην εκθέσει τις γυναίκες που δεν κατείχαν το θέμα (Σ11_ΞΛ). Στο ερώτημα που αφορούσε την μη υποβολή ουσιαστικών ερωτημάτων στις γυναίκες οι άντρες δημοσιογράφοι παραδέχονται το εξής *«[...]δεν τους γίνονται ισότιμες, ισάξιες ερωτήσεις θα έλεγε κάποιος όπως γίνονται σ' έναν άντρα[...]» (Σ16_ΨΔ γρ.251-253)*, αλλά θεωρούν ως αιτία την ανικανότητα των γυναικών να απαντούν: *«[...]η μη υποβολή ουσιαστικών ερωτήσεων μπορεί να είναι αποτέλεσμα του ότι δεν μπορούν να υπάρξουν ουσιαστικές απαντήσεις[...]» (Σ7_158-150).*

ζ) Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Οι συνεντευξιαζόμενοι/ες προτείνουν τη λήψη μέτρων από όλους τους φορείς, τους θεσμούς και τους παράγοντες της πολιτειακής και της κοινωνικής συγκρότησης. Αναλυτικότερα, προβλήθηκε ο ρόλος του κάθε φορέα ξεχωριστά, ο οποίος παρατίθεται παρακάτω.

ζ1. Πολιτικά κόμματα

Αρχικά επισημαίνεται από τις γυναίκες δημοσιογράφους ότι τα ίδια τα κόμματα πρέπει να αποβάλουν τις προκαταλήψεις τους για τις γυναίκες (Σ2_ΒΝ) και να στηρίξουν εξίσου τις γυναίκες με τους άντρες (Σ9_ΝΨ). Εναπόκειται έτσι στα κόμματα να επιφέρουν τις μεγάλες αλλαγές (Σ17_ΝΘ).

Οι άντρες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι τα κόμματα μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του ζητήματος (Σ10_ΞΝ, Σ13_ΛΛ, Σ15_ΞΛ). Όπως αναφέρουν, τα κόμματα μπορούν να σταματήσουν τη μειωμένη παρουσία των γυναικών και τα ίδια τα κόμματα πρέπει να δώσουν χώρο στις γυναίκες στα ψηφοδέλτια (Σ13_ΡΛ). Έτσι όσο αυξάνεται ο αριθμός των γυναικών θα αυξάνεται και η παρουσία τους (Σ15_ΞΛ).

ζ2. Κοινωνία – Κράτος – Μεταρρυθμίσεις

Ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος σύμφωνα με τις απόψεις των γυναικών είναι η ίδια η κοινωνία, η οποία πρέπει να προσφέρει τις κατάλληλες υποδομές για την αλλαγή (Σ5_ΖΛ). Πρέπει η ίδια η κοινωνία «[...]να παρέχει στις γυναίκες ίσες ευκαιρίες ώστε να μπορούν να ασχοληθούν περισσότερο με την καριέρα τους» (Σ8_ΤΔ γρ. 160-163), όπως για παράδειγμα μέσα από την «[...]ίση κατανομή των οικογενειακών υποχρεώσεων» (Σ8_ΤΔ γρ. 169-170). «[...]Αν γυναίκα και άντρας είχαν τις ίδιες ευθύνες μέσα σε ένα σπίτι τότε μάλλον οι γυναίκες θα κατείχαν περισσότερες θέσεις στα κέντρα λήψης αποφάσεων [...]» (Σ14_ΛΛ γρ. 259-263) προσθέτει γυναίκα δημοσιογράφος. Η ισότητα θα έρθει σύμφωνα με τις απόψεις των γυναικών δημοσιογράφων μέσα από τη δραστηριότητα και αυτό δουλεύεται σε βάθος χρόνου από την οικογένεια και το σχολείο, ούτως ώστε να αλλάξουν οι αντιλήψεις της κοινωνίας (Σ2_ΒΝ, Σ5_ΖΛ, Σ18_ΨΝ). Εκφράζεται παράλληλα από τις γυναίκες και η άποψη ότι το ίδιο το κράτος μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος μέσα από διάφορα προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Σ17_ΝΘ).

ζ3. ΜΜΕ

Οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι τα ΜΜΕ πρέπει να προωθήσουν τις γυναίκες (Σ1_ΤΨ), αλλά αυτό πιστεύουν ότι μπορεί να γίνει κυρίως από εκπομπές που προάγουν την ισότητα, επειδή σε ειδησεογραφικό επίπεδο δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί η μειωμένη παρουσία των γυναικών διότι απλώς μεταφέρουν γνώμες (Σ12_ΖΒ).

Μόνο ένας άντρας αναφέρει ότι αλλαγές σε πρακτικό επίπεδο στη διοίκηση των μέσων ενημέρωσης και επιμόρφωση των δημοσιογράφων μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του ζητήματος (Σ16_ΨΔ)

ζ4. Κινητοποίηση των γυναικών

Ένας τελευταίος τρόπος αντιμετώπισης που αναφέρεται από τις συνεντευξιαζόμενες είναι από πλευράς των ίδιων των γυναικών «[...]να διεκδικήσουν ίση μεταχείριση και προβολή[...]» (Σ8_ΤΔ γρ. 155-156), να απαιτήσουν να συμμετέχουν και να ασχοληθούν αποφασιστικά με την πολιτική (Σ1_ΤΨ, Σ9_ΝΨ) ούτως ώστε να αποδείξουν ότι είναι εξίσου ικανές με τους άντρες (Σ8_ΤΔ). Οι ίδιες οι γυναίκες πρέπει «[...]να παλέψουν γιατί τίποτα δεν θα τους χαριστεί» (Σ1_ΤΨ γρ.143-144) και οι ίδιες να προωθήσουν γυναίκες (Σ1_ΤΨ). Πρέπει να επιμείνουν στον αγώνα τους γιατί «[...]η γυναίκα πρέπει να αποδείξει διπλά και τριπλά το ότι έχει ικανότητες για να βρίσκεται σε μια θέση[...]» (Σ17_ΝΘ γρ.74-76).

Οι άντρες δημοσιογράφοι καταλογίζουν ευθύνη στις ίδιες τις γυναίκες και υποστηρίζουν ότι πρέπει να γίνουν πιο διεκδικητικές και μαχητικές (Σ6_ΛΡ, Σ7_ΔΤ, Σ10_ΞΝ, Σ11_ΞΛ, Σ13_ΛΛ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ). Όπως αναφέρουν εναπόκειται στις ίδιες τις γυναίκες να μπουν στην πολιτική και κομματική «μάχη» και να τολμήσουν να διεκδικήσουν μεγαλύτερη συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα (Σ6_ΛΡ, Σ10_ΞΝ, Σ15_ΞΛ). Θεωρούν ότι μόνο η κατάληψη περισσότερων σημαντικών θέσεων στην πολιτική ζωή από γυναίκες, θα αυξήσει τα ποσοστά εκπροσώπησής τους και στα τηλεοπτικά πάνελ (Σ7_ΔΤ). Ενδεικτικά, αναφέρουν «[...]να βγουν οι ίδιες έξω, να διεκδικήσουν, να μιλήσουν, να φωνάξουν, να φέρουν στοιχεία να καταθέσουν, να ξεφύγουν που τον καναπέ, που το σπίτι και που την κουζίνα τζιαι να διεκδικήσουν θέματα, πράγματα[...]» (Σ11_ΞΛ γρ.299-205). Ακόμη, προσθέτουν ότι οι ίδιες οι γυναίκες δεν διεκδικούν, γιατί φοβούνται να συγκρουστούν με τις ηγεσίες των κομμάτων (Σ13_ΛΛ) και τις καλούν να διεκδικήσουν συμμετοχή και σε άλλες επιτροπές εκτός των κοινωνικών (Σ11_ΞΛ).

Πίνακας 31

Τρόποι Αντιμετώπισης Μειωμένης Παρουσίας Γυναικών Πολιτικών στα ΜΜΕ

Κατηγορίες	Άντρες	Συχνότητα	Γυναίκες	Συχνότητα
πολιτικά κόμματα	Σ10,Σ13,Σ15	III	Σ2, Σ5, Σ9, Σ17	III
αλλαγή αντιλήψεων της κοινωνίας	Σ13	I	Σ2, Σ5,Σ7,Σ8,Σ18	V
κινητοποίηση των γυναικών	Σ6,Σ7,Σ10,Σ11,Σ13,Σ15,Σ16	VIII	Σ1,Σ8,Σ9	III
εκπαίδευση των πολιτών		0	Σ5,Σ17	II
ΜΜΕ	Σ16	I	Σ1,Σ5,Σ12	III
μεταρρυθμίσεις πολιτείας		0	Σ5,Σ8,Σ17	I

(η) Άποψη Τηλεθεατών

Όσον αφορά την άποψη των τηλεθεατών για την προβολή των γυναικών, άντρες δημοσιογράφοι αναφέρουν ότι οι τηλεθεατές θα ήθελαν περισσότερες γυναίκες στα πάνελ (Σ6_ΛΡ, Σ7_ΔΤ, Σ10_ΞΝ, Σ13_ΛΛ, Σ15_ΞΛ, Σ16_ΨΔ). Όπως αναφέρουν, οι Κύπριοι τηλεθεατές θα ήθελαν να βλέπουν περισσότερες γυναίκες στην πολιτική και συνάμα στην ανάλυση της πολιτικής ζωής (Σ10_ΞΝ, Σ13_ΛΛ). Ακόμη, προσθέτουν ότι οι τηλεθεατές επιθυμούν περισσότερες γυναίκες στην πολιτική, αφού ο λόγος τους είναι πιο συγκαταβατικός και χαρακτηρίζεται από ευφράδεια (Σ16_ΨΔ).

Για αυτό το θέμα, οι γυναίκες δημοσιογράφοι σχολιάζουν ότι οι τηλεθεατές προτιμούν τους άντρες στις πολιτικές εκπομπές (Σ9_ΝΨ). Επίσης, γυναίκα δημοσιογράφος αναφέρει:

«[...]Θεωρώ ότι οι πολίτες έχουν κουραστεί με τις αναλύσεις γενικότερα είτε αυτές προέρχονται από άντρες είτε από γυναίκες. Εκείνο που θέλουν είναι τόσο τους άντρες τόσο και τις γυναίκες να αναλύουν, να μιλούν περισσότερο και να πράττουν περισσότερο» (Σ12_ZB γρ. 143-147)

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

1. Ανάλυση Λόγου Συνεντεύξεων Αντρών και Γυναικών Πολιτικών και Δημοσιογράφων

Αναλύοντας τον λόγο των γυναικών και αντρών πολιτικών, προέκυψαν 6 κατηγορίες για τις οποίες εκφέρουν την άποψή τους. Οι πιο κάτω κατηγορίες παρουσιάζονται και στους δύο πίνακες (Πίνακας 32 και Πίνακας 33) που ακολουθούν με χαρακτηριστικά παραδείγματα από τον λόγο των πολιτικών και των δημοσιογράφων.

(α) Ισότητα (Ορισμός)

Στον λόγο των γυναικών και αντρών πολιτικών ενώσω εκφέρουν την άποψή τους για την ισότητα φαίνεται να ενυπάρχει αντίφαση, καθώς ενώ αναφέρουν ότι υπάρχει σε αρκετά μεγάλο βαθμό ισότητα στην Κύπρο, εντούτοις πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για να επιτευχθεί στο αναμενόμενο. Παράλληλα, εκφράζονται με απολυτότητα όταν αναφέρονται στον ορισμό της ισότητας, δείχνοντας έτσι σιγουριά για τα λεγόμενά τους. Οι γυναίκες πολιτικοί όμως, φαίνεται να τοποθετούνται στο συγκεκριμένο θέμα κρίνοντας με βάση τις δικές τους απόψεις, ενώ στον λόγο των αντρών πολιτικών λανθάνουν στερεότυπα σχετικά με την κοινωνική θέση της γυναίκας και τις υποχρεώσεις της.

Γυναίκες και άντρες δημοσιογράφοι εκφράζονται με απόλυτο λόγο όταν αναφέρονται στο κατά πόσον υπάρχει ισότητα στην Κύπρο, λέγοντας ότι η θέση της γυναίκας στην Κύπρο είναι υποβαθμισμένη. Παράλληλα, στα λόγια των γυναικών δημοσιογράφων υπάρχει αντίφαση, καθώς αναφέρεται ότι υπάρχει σε αρκετούς τομείς ισότητα, αλλά υπάρχουν ακόμη και ανισότητες. Τέλος, οι άντρες δημοσιογράφοι ενοχοποιούν τις γυναίκες πολιτικούς, για το γεγονός ότι οι ίδιες δε διεκδικούν την ισότητα.

(β) Ίση-άνιση μεταχείριση αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ

Όταν οι συνεντευξιαζόμενοι/ες ρωτήθηκαν για το κατά πόσον υπάρχει ίση ή άνιση μεταχείριση τόσο άντρες και γυναίκες πολιτικοί απάντησαν με απόλυτο λόγο. Οι μεν γυναίκες απαντώντας αρνητικά, ενώ κάποιοι από τους άντρες ανέφεραν ότι είναι ίση η μεταχείριση. Παράλληλα, χρησιμοποιούν τόσο οι γυναίκες όσο και οι άντρες προσωπικά βιώματα για να ενισχύσουν την προηγούμενη θετική και αρνητική αντίδραση στο κατά πόσο είναι ίση ή άνιση η μεταχείριση γυναικών και αντρών πολιτικών στα ΜΜΕ. Από τις γυναίκες ταυτόχρονα εκφράζεται προβληματισμός, ενώ οι άντρες πολιτικοί εκφράζουν άγνοια και δεν αποδέχονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Γυναίκες και άντρες δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν κατηγορικό λόγο για να αναφέρουν ότι ο χώρος της πολιτικής είναι ανδροκρατούμενος και ότι οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι επιδιώκουν τις αψιμαχίες μεταξύ των καλεσμένων για να ανεβάσουν την τηλεθέαση. Ο λόγος τους είναι απόλυτος λέγοντας πως δεν παρατηρούν ίση μεταχείριση των πολιτικών στα ΜΜΕ, ενώ υπάρχουν και αυτοί, οι οποίοι απορρίπτουν τα πορίσματα της έρευνας, καθώς θεωρούν ότι άντρες και γυναίκες

πολιτικοί τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Οι γυναίκες δημοσιογράφοι μάλιστα τείνουν να ειρωνεύονται σχετικά με το ζήτημα της άνισης μεταχείρισης των πολιτικών.

(γ) Αίτια χαμηλού ποσοστού γυναικών στην πολιτική και στα ΜΜΕ

Γυναίκες και άντρες πολιτικοί κατηγορούν την κοινωνία και τις κομματικές δομές ως τους κύριους ανασταλτικούς παράγοντες για την παρουσία γυναικών στην πολιτική και στα ΜΜΕ. Παράλληλα, ο λόγος των γυναικών πολιτικών είναι κοφτός και απόλυτος, συμφωνούν με τα πορίσματα της έρευνας, επιβεβαιώνουν τη μειωμένη παρουσία των γυναικών στην πολιτική και στα ΜΜΕ και ειρωνεύονται τα κανάλια για την πολιτική του αποκλεισμού των γυναικών που ακολουθούν. Οι άντρες πολιτικοί εκφράζουν προβληματισμό σχετικά με το ζήτημα, ενοχοποιούν τις ίδιες τις γυναίκες πολιτικούς ότι δεν καταφέρνουν να παγιωθούν στην πολιτική σφαίρα, ενώ φαίνεται ότι στον λόγο τους λανθάνουν στερεότυπα σχετικά με τις ευθύνες που έχει μια γυναίκα, οι οποίες δεν την αφήνουν να λειτουργήσει σαν πολιτικό πρόσωπο.

Γυναίκες και άντρες δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν κατηγορικό λόγο για να εκφραστούν για το συγκεκριμένο ζήτημα, στηλιτεύοντας την ανδροκρατούμενη πολιτική των κομμάτων, αλλά και τις προκαταλήψεις που επικρατούν σχετικά με τη μη ταύτιση της γυναίκας με την πολιτική. Παράλληλα, λανθάνουν στερεότυπα στον λόγο τους, ενώ ενοχοποιούν τη γυναίκα ότι οι ίδιες δεν διεκδικούν δυναμικά την παρουσία τους στην πολιτική πολεμώντας την παρούσα ανδροκρατία. Τέλος, οι γυναίκες δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν πιο απόλυτο λόγο.

(δ) Θεματολογία

Στον λόγο των αντρών και γυναικών πολιτικών λανθάνουν στερεότυπα, καθώς θεωρούν ότι η θεματολογία που αναλύεται από τις γυναίκες πολιτικούς αρμόζει περισσότερο σε αυτές λόγω των κοινωνικών ρόλων που επιτελούν στην καθημερινότητά τους. Ταυτόχρονα, οι γυναίκες πολιτικοί ενοχοποιούν τη γυναίκα, γιατί δεν διεκδικεί πιο δυναμικά άλλη θεματολογία εκτός της κοινωνικής, ενώ ο λόγος τους είναι κατηγορικός καθώς θεωρούν ότι υπάρχει μια ανδρική διαπλοκή γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα. Οι άντρες πολιτικοί με τη σειρά τους εκφράζουν κάποιους προβληματισμούς για το συγκεκριμένο θέμα.

Στον λόγο των ανδρών και γυναικών δημοσιογράφων φαίνεται να λανθάνουν στερεότυπα, καθώς αναφέρονται στη μεγαλύτερη ευαισθησία των γυναικών, η οποία δικαιολογεί σύμφωνα με αυτούς την ενασχόλησή τους με κοινωνικά θέματα περισσότερο. Ο λόγος τους επίσης είναι κατηγορικός, καθώς θεωρούν υπεύθυνη την κοινωνία και τα κόμματα για τον διαχωρισμό των θεμάτων και την άνιση κατανομή τους στα δύο φύλα. Τέλος, οι άντρες δημοσιογράφοι ενοχοποιούν την ίδια τη γυναίκα καθώς θεωρούν ότι οι ίδια επιλέγει να ασχοληθεί με πιο κοινωνικά θέματα αφού αυτά γνωρίζει καλύτερα.

(ε) Διάκριση αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ

Ο λόγος των αντρών και γυναικών πολιτικών είναι κατηγορικός, ενώ παρουσιάζουν και προσωπικά βιώματα για να ενισχύσουν τα λεγόμενά τους σχετικά με το κατά πόσον υπάρχει διάκριση στα ΜΜΕ. Παράλληλα, κάποιιοι από αυτούς τείνουν να απορρίπτουν τα πορίσματα της έρευνας, παρουσιάζοντας το ότι δε δίνουν αρκετό χρόνο στις γυναίκες να μιλήσουν ως θετικό στοιχείο. Επίσης, κάποιιοι δηλώνουν άγνοια για την ύπαρξη διάκρισης στα ΜΜΕ, ενώ τέλος οι γυναίκες πολιτικοί χρησιμοποιούν τον ειρωνικό λόγο για να δείξου την δυσφορία τους απέναντι στη διάκριση που τυγχάνουν στα ΜΜΕ.

Οι δημοσιογράφοι φαίνεται να ενοχοποιούν την γυναίκα, καθώς αναφέρουν ότι οι ίδιες οι γυναίκες πρέπει να στοχεύουν στην άνοδο των γυναικών. Επιπρόσθετα, παρουσιάζουν προσωπικά βιώματα οι μεν γυναίκες δημοσιογράφοι για να αναφερθούν σε διακρίσεις στα ΜΜΕ, οι δε άντρες δημοσιογράφοι για να επισημάνουν ότι από την πείρα τους δεν έχουν βιώσει διακρίσεις. Τέλος και οι μεν και οι δε τείνουν να απορρίπτουν τα πορίσματα της έρευνας, καθώς θεωρούν ότι ο δημοσιογράφος δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ.

(στ) Τρόποι αντιμετώπισης μειωμένης παρουσίας γυναικών στην πολιτική και στα ΜΜΕ

Στα λεγόμενα και των αντρών και των γυναικών πολιτικών λανθάνουν στερεότυπα, καθώς θεωρούν ότι ο χώρος της πολιτικής είναι αρκετά δύσκολος χώρος για τις γυναίκες και ότι δε διακρίνονται οι πολιτικοί στον πολιτικό στίβο όταν ασχολούνται με θέματα κοινωνικά. Επίσης, ο λόγος τους είναι επιτακτικός, καθώς προτείνουν τι πρέπει να γίνει για να βελτιωθεί η κατάσταση. Ο λόγος των γυναικών πολιτικών είναι κατηγορικός εφόσον κατηγορούν τα κόμματα για τη μειωμένη παρουσία των γυναικών στα ΜΜΕ, ενώ ενοχοποιούν και τις ίδιες τις γυναίκες καθώς θεωρούν ότι ευθύνονται και αυτές, επειδή προτιμούν να ασχολούνται περισσότερο με τα κοινωνικά. Οι άντρες πολιτικοί με τη σειρά τους χρησιμοποιούν ειρωνικό λόγο για να πουν ότι οι ίδιες οι γυναίκες επιλέγουν τις θεματικές με τις οποίες ασχολούνται. Υπάρχει, επίσης, επιφυλακτικότητα στα λεγόμενά τους καθώς μιλούν με υποθετικό λόγο.

Ο λόγος και των αντρών και γυναικών δημοσιογράφων είναι επιτακτικός, καθώς θεωρούν ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές για να διαφοροποιηθεί η κατάσταση στην πολιτική και στα ΜΜΕ. Επίσης, λανθάνουν στερεότυπα στα λόγια τους, διότι θεωρούν ότι μόνο με εκπομπές που έχουν θέμα την ισότητα μπορεί να προαχθεί η αλλαγή στην πολιτική και στα ΜΜΕ και ότι είναι πολύ δύσκολο να διαφοροποιηθεί και να αλλάξει η ανδροκρατούμενη πολιτική στα κόμματα. Ενοχοποιούν, παράλληλα, τη γυναίκα καθώς θεωρούν ότι δεν είναι αρκετές οι γυναίκες που ασχολούνται με την πολιτική και ότι οι ίδιες πρέπει να απαιτήσουν συμμετοχή στην πολιτική ζωή. Οι γυναίκες δημοσιογράφοι κατηγορούν τα κόμματα για την διαιώνιση αυτού του προβλήματος, ενώ ειρωνεύονται και την κοινωνία η οποία δεν αλλάζει.

Πίνακας 32

Ανάλυση Λόγου Συνεντεύξεων Πολιτικών

ΙΣΟΤΗΤΑ (ΟΡΙΣΜΟΣ)	
Γυναίκες Πολιτικοί	Άντρες Πολιτικοί
ΑΝΤΙΦΑΣΗ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] χωρίς διάκριση ότι είσαι γυναίκα με αποδοχή διαφορετικότητας [...]» (Σ2_ΝΛ)	«[...]τα δεδομένα στην Κύπρο έχουν αλλάξει. Ωστόσο υπάρχουν ακόμα πολλά που πρέπει να γίνουν προς αυτή την κατεύθυνση.» (Σ3_ΡΝ)
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
Ίσα δικαιώματα, ίσες υποχρεώσεις, ίσες προσβάσεις, ίσες επιλογές, ίση κατανομή βαρών, ίδια αμοιβή για την ίδια εργασία. Ισοτιμία.	«Ισότητα σημαίνει, ισότητα δικαιωμάτων, ισότητα ευκαιριών, ισότητα δυνατοτήτων, ισότητα ρόλων, ισότητα αρμοδιοτήτων.» (Σ12_ΞΡ)
ΚΡΙΝΕΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΑ [ΣΗΜΕΙΟ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ]	ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΣΗΜΕΙΟ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ]
«Και τέλος θεωρώ πλήρως άτοπο να αναγάγουμε το θέμα της θέσης της γυναίκας σε υπόθεση.» (Σ1_ΖΙ)	«[...]η γυναίκα έχει ενδεχομένως κάποια μειονεκτήματα συγκριτικά με αυτά του αντρός, εγκυμοσύνες ή μητρική ιδιότητα κλπ κλπ, ε... όμως πέρα αυτού υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις να εφαρμόζεται η ισότητα στην Κύπρο.» (Σ6_ΛΦ) «Η γυναίκα έχει να αντιπαλέψει διπλά δεσμά. Έχει να διαψεύσει τις κοινωνικές διακρίσεις σε βάρος της, να αντιμετωπίσει κάθε μορφής βία σε βάρος της παρουσίας της, της εικόνας της, του φύλου της, να ισορροπήσει ανάμεσα στην οικογενειακή, επαγγελματική και κοινωνική ζωή.» (Σ7_ΒΛ)
ΙΣΗ-ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Όχι δεν έχει ίση μεταχείριση.» (Σ2_ΝΛ) «Σε καμία περίπτωση.» (Σ5_ΟΛ) «Σίγουρα όχι.» (Σ21_ΤΗ)	«Και με το περισσότερο νομίζω.» (Σ6_ΛΦ)
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΒΙΩΜΑΤΑ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...]ο παρουσιαστής που θα ξεκινήσει την έναρξη του λέγοντας έχουμε ωραίες παρουσίες σήμερα στο στούντιο (με θυμό).» (Σ5_ΟΛ)	«Δεν έχω διακρίνει από την δική μου τουλάχιστον πορεία τόσα χρόνια είτε από ότι βλέπω ή συμμετέχω, οποιαδήποτε γυναίκα πολιτικό σε πάνελ να υστερεί, να αδικείται ή να αγνοείται από δημοσιογράφο.»

	(Σ15_ΒΓ)
ΕΚΦΡΑΖΕΤΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ [ΣΗΜΕΙΟ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ]	ΑΓΝΟΙΑ [ΣΗΜΕΙΟ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ]
« [...] εδώ είναι ακόμα ένα μεγάλο θέμα η προκατάληψη και το πώς εκπροσωπείται η γυναίκα στα ΜΜΕ.» (Σ14_ΒΛ)	«Δεν πιστεύω ότι υπάρχει κανάλι που να μη θέλει να καλεί γυναίκες ένεκα του ότι είναι γυναίκες.» (Σ6_ΛΦ)
	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΔΕΚΤΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ [ΣΗΜΕΙΟ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ]
	«Πιστεύω πως δεν γίνεται διάκριση στις τηλεοπτικές εκπομπές.» (Σ20_ΕΤ)
ΑΙΤΙΑ ΧΑΜΗΛΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] αντίληψη του κόσμου ότι ο λόγος του άνδρα πολιτικού έχει περισσότερο ειδικό βάρος και είναι πιο "νομιμοποιημένος". Μέγα λάθος κατά τη γνώμη μου.» (Σ1_ΖΙ) « [...] πρόβλημα ξεκινά από πολύ πιο βαθιά μέσα στις ίδιες τις κομματικές δομές που κατά βάση φτιάχτηκαν γύρω από το ανδρικό αρσενικό πρότυπο [...]» (Σ5_ΟΛ)	«Δεν έχει καλλιεργηθεί στην κοινωνία η κουλτούρα, ααα... ότι οι γυναίκες είναι τουλάχιστον, να μην πω ότι είναι πιο ικανές, είναι τουλάχιστον το ίδιο ικανές εεε, να συμμετέχουν και να έχουν καθοριστικό ρόλο σε... στα πολιτικά ζητήματα, στις ηγετικές θέσεις, και τούτο εδώ έχει να κάνει με την κουλτούρα, με την εκπαίδευση, την επιμόρφωση, την καλλιέργεια της κοινωνίας, αα... από πολύ νωρίς.» (Σ10_ΒΛ)
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΣΑ]	ΕΚΦΡΑΖΕΤΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ [ΣΑ]
«Οι τηλεοπτικοί σταθμοί δεν ζητούν την άποψη των γυναικών [...]» (Σ2_ΝΛ)	«Είναι η κοινωνία των πολιτών που αρνείται να στηρίξει τις γυναίκες υποψηφίους ή είναι οι ίδιες οι γυναίκες που εξαιτίας του δύσκολου καθημερινού έργου και του ρόλου τους επιλέγουν να αφοσιωθούν σε άλλα καθήκοντα;» (Σ3_ΖΕ)
ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ [ΣΑ]	ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΣΑ]
« [...] αλλά όντως το 2011 εε ήταν σχεδόν αφανής η γυναίκα στις τηλεοράσεις.» (Σ8_ΤΝ)	«[...] γιατί έχει την ευθύνη της οικογένειας, των παιδιών, του σπιτιού και ενδεχομένως της εργασίας και τα φορτώνεται όλα αυτά η γυναίκα με αποτέλεσμα να μην έχει τον χρόνο, την πολυτέλεια του χρόνου για να μπει στο πρότζεκτ που λέγεται πολιτική.» (Σ15_ΒΓ)
ΕΙΡΩΝΕΙΑ [ΣΑ]	ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΣΑ]
«Κατά την αντίληψη των καναλαρχών δεν γράφει δεν πούλα όταν παρουσιάζεται σε αυτές τους ακριβούς τηλεοπτικούς χρόνος [...]» (Σ14_ΒΛ)	«[...]λίγες είναι οι γυναικείες παρουσίες που με το δυναμισμό τους έχουν καταφέρει να παγιωθούν να γίνουν αποδεκτές για να μπορούν να σχολιάζουν, να ασχολούνται είτε με τα κομματικά πράγματα είτε με τις, με τα εκλογικά είτε με τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης [...]» (Σ9_ΔΔ)
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	
ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	

« [...] τούτα τα θέματα που έχουν να κάμουν με την καθημερινότητα τα κατανοούν τζιαι τα εμπεδώνουν παραπάνω οι γυναίκες γιατί είναι η τριβή τους η καθημερινή τους.» (Σ17_ΚΡ) «Εμ ίσως γιατί οι γυναίκες που είναι στην πολιτική δεν είναι εξειδικευμένες στους τομείς όπως είναι η οικονομία όπως είναι η πολιτική, όπως είναι η ανάλυση μιας δημοσκόπησης κλπ.» (Σ21_ΤΗ)	«[...] γυναίκες λόγω και των πολλαπλών ρόλων που καλούνται να επιτελέσουν με την ιδιότητα της μητέρας, της συζύγου, της εργαζόμενης, του ανθρώπου, των ευαισθησιών που διακρίνονται οι γυναίκες εε... φυσιολογικά διαμορφώνονται ε... διαμορφώνεται και μια θεματολογία η οποία προκρίνει την παρουσία και να δοθεί λόγος στις γυναίκες γύρω από αυτά τα ζητήματα.» (Σ10_ΒΛ)
ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΣΑ]	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ [ΣΑ]
«Ίσως οι ίδιες δεν διεκδικούν στο ίδιο το κόμμα να εμφανιστούν σε μια τέτοια εκπομπή.» (Σ21_ΤΗ) «Βεβαίως, για να είμαι δίκαιη πολλές φορές οι γυναίκες δεν τα πάνε πολύ καλά σε συζητήσεις υψηλής πολιτικής.» (Σ1_ΖΙ)	«Γιατί αυτά να πρέπει να απασχολούν μόνο τις γυναίκες; Και όχι και τους άντρες και γιατί να μην απασχολούν τις γυναίκες οι πολιτικές της Τρόικα που /;/ είναι κατεξοχήν πολιτικό σοβαρό θέμα ε αφού όλα αυτά ούτως η άλλως επηρεάζουν την πολιτική τους και κοινωνική τους κατάσταση σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι τους άντρες πολιτικούς έχουμε δει.» (Σ9_ΔΔ)
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΣΑ]	
«[...] υπάρχει τζιαι μια αντρική διαπλοκή η οποία επεκτείνεται πέραν του πολιτικού κόσμου, [...]θα διαπιστώσει ότι για κάποιο λόγο εντός αυτής της διαπλοκής και της υπερβολής κάποιων προσώπων θα εντοπίσει ότι υπάρχει φύλο σε αυτή και ότι δυστυχώς είναι το αντρικό.» (Σ5_ΟΛ)	
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΤΡΩΝ – ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Υπάρχει δηλαδή το στοιχείο της υποτίμησης ή αμφισβήτησης της ικανότητας των γυναικών ακόμη και στις περιπτώσεις που παρευρίσκονται σε ένα πάνελ.» (Σ19_ΣΝ)	«Τες γυναίκες μάλλον οι δημοσιογράφοι τις περισσότερες των περιπτώσεων τις ανέχονται, αν επιτρέπεται το ρήμα στες εκπομπές για αυτό και παραμένουν σε αυτό τον τομέα τον διευκρινιστικό και τον άοσμο θα έλεγα τον ουδέτερο.» (Σ16_ΔΟ)
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΒΙΩΜΑΤΩΝ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] διάκριση που ένιωσα εγώ προσωπικά σε συζητήσεις ήταν που έδωσε πολύ λιγότερο χρόνο σε γυναίκα αντί στον άντρα συνομιλητή που ήταν στο πάνελ. Δεύτερον τούτο που έχετε πει που επαρέμβηκε με τάχατες διευκρινιστικές ερωτήσεις αλλά ξέφευγε από το θέμα, ξέφευγε από το μήνυμα που ήθελα να στείλω εγώ ως στους τηλεθεατές.» (Σ8_ΤΝ)	«Μαλακές ερωτήσεις ... που... δεν έμπαιναν στον σκληρό πυρήνα της συζήτησης εκ μέρους του δημοσιογράφου όταν απευθυνόταν στη γυναίκα πολιτικό ... παύση χαμηλή απαίτηση εκ μέρους του δημοσιογράφου όταν μιλούσε σε γυναίκα [...]» (Σ9_ΔΔ)
ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Αυτό αποδεικνύει η μελέτη σας ότι η γυναίκα είναι πιο πρακτική στις απαντήσεις και απαντά	«Ναι όμως σε αυτό γυναίκες έχουν /;/ ένα πλεονέκτημα οι γυναίκες σε αυτό έτσι τους δίνεται η

συνήθως επί της ουσίας των ερωτήσεων ενώ οι άντρες μπορεί να περιδιαβάζουν διάφορες πολιτικές.» (Σ14_ΒΛ)	ευκαιρία να παρουσιάσουν με περισσότερη ηρεμία και άνεση τις θέσεις τους γιατί δεν διακόπτονται από τους δημοσιογράφους, έχει το καλό του τούτο.» (Σ16_ΔΟ)
ΑΓΝΟΙΑ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] δεν το είχα προσέξει.» (Σ4_ΤΛ)	«Ουδέποτε ένωση αυτή την διαφοροποίηση.» (Σ15_ΒΓ)
ΕΙΡΩΝΕΙΑ [ΣΑ]	
«[...] κάποιος θα σε αντιμετωπίσει με απαξίωση και συναντάς πάντα αυτό το πρότυπο και κάποιος θα σε αντιμετωπίσει με υπερβολική ευγένεια γιατί είσαι κορούδα, είσαι κοπέλα, γυναίκα [...]» (Σ5_ΟΛ)	
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΜΕΙΩΜΕΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Αλλά είναι τζαι ένας δύσκολος χώρος για τις γυναίκες, δύσκολος χώρος.» (Σ4_ΤΛ)	«Σίγουρα δεν μπορείς να διακριθείς σαν πολιτικός όταν ασχολείσαι με την ισότητα των φύλων.» (Σ6_ΛΦ)
ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] εγώ πιστεύω πρέπει να εκπονηθεί ένα σχέδιο εντάξει, το οποίο να έχει από ζητήματα ξέρω γω πολιτικής αν θέλετε παρουσίας και συμμετοχής των γυναικών μέχρι ποσοτώσεις σε διοικητικά συμβούλια [...]» (Σ5_ΟΛ)	«[...] μπορεί να γίνει και πρέπει να γίνει βίωμα μέσα από μια διεκδίκηση μπορεί να κερδίσει πάρα πολλά δικαιώματα που θα την οδηγήσουν σε μια καλύτερη κατάσταση από ότι είμαστε σήμερα.» (Σ9_ΔΔ)
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΣΑ]	ΕΙΡΩΝΕΙΑ [ΣΑ]
«Εμ δυστυχώς και που τα ίδια τα κόμματα που επιλέγουν ποιοι θα πάνε στα πάνελ υπάρχει μια ρατσιστική σε εισαγωγικά τοποθέτηση απέναντι των γυναικών [...]» (Σ4_ΤΛ)	«[...] δυστυχώς ή ευτυχώς (χαμογελά) καταλήγουν οι γυναίκες να παίρνουν θεματικές τέτοιες που να μην είναι του σκληρού πυρήνα των πολιτικών οικονομίας, άμυνας, εσωτερικών [...]» (Σ6_ΛΦ)
ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΣΑ]	ΕΠΙΦΥΛΑΚΤΙΚΟΤΗΤΑ [ΣΑ]
«Δεν πρέπει να περιοριζόμαστε μόνο στα κοινωνικά θέματα εε από μας εξαρτάται αυτό το κομμάτι.» (Σ14_ΒΛ)	«[...]εάν υπάρξουν πάρα πολλές αλλαγές κυρίως κοινωνικές, εάν ενισχυθεί μια αυτοπεποίθηση της γυναίκας μέσα από τα ορθά πράγματα τα οποία προσφέρει η οικογένεια [...]» (Σ9_ΔΔ)

Πίνακας 33

Ανάλυση Λόγου Συνεντεύξεων Δημοσιογράφων

ΙΣΟΤΗΤΑ (ΟΡΙΣΜΟΣ)	
Γυναίκες Δημοσιογράφοι	Άντρες Δημοσιογράφοι
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] στην Κύπρο η γυναίκα δεν αντιμετωπίζεται με τον ίδιο σεβασμό, δεν έχει τις ίδιες ευκαιρίες, δεν τυγχάνει της ίδιας αποδοχής και δεν έχει ανάλογες απολαβές με άντρες που κάνουν την ίδια εργασία με εκείνη και σε πολλές περιπτώσεις οι άλλοι δεν έχουν αυξημένες προσδοκίες από την εργασία μίας γυναίκας. Η θέση της γυναίκας σε πολλές από τις περιπτώσεις που προανέφερε, υποβαθμίζεται, ακόμη και εντός της οικογένειας.» (Σ9_ΝΨ)	«Στην Κύπρο τα πράγματα είναι ακόμη πιο δύσκολα, διότι υπάρχει εσκεμμένη υποτίμηση του γυναικείου φύλλου ειδικά στον εργασιακό τομέα, για σκοπούς παραχώρησης μειωμένων απολαβών, στα περισσότερα επαγγέλματα.» (Σ7_ΔΤ)
ΑΝΤΙΦΑΣΗ [ΣΑ]	ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΣΑ]
«Θεωρώ ότι σε πολλούς τομείς υπάρχει, ωστόσο διαπιστώνω ανισότητες που προκαλούνται από νοοτροπίες κυρίων των ανδρών αλλά και των ίδιων των γυναικών.» (Σ8_ΤΔ)	«Εε θεωρώ δεν υπάρχει ισότητα στο βαθμό που πρέπει και αυτόν εε εναπόκειται εξαρτάται και σε μεγάλο βαθμό από τη στάση των γυναικών εδώ στην Κύπρο οι οποίες έχουν μάθει να διεκδικούν μόνο τα καλά για τις γυναίκες και όταν στριμωχτούν ή δυσκολευτούν λίγο ξεχνούν τα ίσα δικαιώματα και προβάλλουν το γεγονός ότι είναι γυναίκες.» (Σ11_ΞΛ)
ΙΣΗ-ΑΝΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Είναι και ο χώρος της πολιτικής ανδροκρατούμενος. Δεν υπάρχει προτίμηση της φιλοξενίας γυναικών πολιτικών στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων.» (Σ18_ΨΝ)	«[...]τζιαι εμείς επιδιώκουμε τες κοκορομαχίες οι οποίες πιθανόν να αυξήσουν τζιαι την τηλεθέαση [...]» (Σ13_ΛΛ)
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Σε καμία περίπτωση.» (Σ9_ΝΨ)	«Όχι.» (Σ11_ΞΛ)
ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Ναι. Ναι. Θεωρώ πως ναι γιατί δεδομένου ότι δύο άτομα ένας άντρας και μία γυναίκα είναι προσκεκλημένοι σε μια συγκεκριμένη εκπομπή έχουν ίσο χρόνο για να τοποθετηθούν, ίση προβολή και έχουν και οι δύο το δικαίωμα στο λόγο τους.» (Σ12_ΖΒ)	«Νομίζω ότι τυγχάνει ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τους άντρες.» (Σ3_ΡΝ)
ΕΙΡΩΝΕΙΑ [ΣΑ]	

«Καταρχήν δεν προσκαλούνται συχνά γυναίκες πολιτικοί εκτός αν έχουν ένα μοναδικό πόστο (Υπουργός). Αν είναι βουλευτής θα προτιμηθούν άνδρες γιατί συνήθως αυτοί έχουν και τα αξιώματα στο κόμμα, στη Βουλή κλπ και μιλούν από μια πιο ισχυρή θέση. Είναι δηλ. πρωτοκλασάτα στελέχη άρα ο λόγος τους έχει βαρύτητα.» (Σ1_ΤΨ)	
ΑΙΤΙΑ ΧΑΜΗΛΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Επιπλέον, υπάρχει και η υπολανθάνουσα προκατάληψη, όλων, κομμάτων, παραγωγών, κοινωνίας, που δεν έχουν ταυτίσει τη γυναίκα με αυτό το ρόλο (του πολιτικού). Εδώ η ίδια η γλώσσα μας αν το ψάξει κανείς αντανακλά την νοοτροπία ευρύτερα της κοινωνίας για την μη ταύτιση της γυναίκας με κάποιους ρόλους (Γενικός Ελεγκτής, Γενικός Εισαγγελέας, Βουλευτής και όχι θηλυκός όρος).» (Σ2_BN)	«Ωστόσο στα κυπριακά κόμματα επικρατεί ακόμα ανδροκρατία, και μάλιστα από άτομα με πεπαλαιωμένα μυαλά, που αποτελούν εμπόδιο στην ανέλιξη των γυναικών.» (Σ10_ΞΝ)
ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Επίσης, θέλω να πω ότι μια γυναίκα αποκτά αξία και μπορεί να εκπροσωπηθεί όταν είναι παντρεμένη με κάποιο στέλεχος σε μια τράπεζα, ή με κάποιο Υπουργό. Παίρνει αξία μέσω του αντρός που έχει δίπλα της. Κάπως έτσι.» (Σ17_ΝΘ)	«Εντάξει μπορεί τζιαι εμείς μέσα στο μυαλό μας χωρίς να το θέλουμε συνειδητά να πηαίνει ο νους μας ξέρω γω σε ένα άντρα πολιτικό να τον καλέσουμε αν τζιαι σε θέμα εκπομπών για τις προεκλογικές περιόδους έχουμε τζιαι θέματα τζιαι με την αρχή ραδιοτηλεόρασης που πρέπει να περάσουν όλοι οι υποψήφιοι από τα πάνελ των τηλεοπτικών εκπομπών.» (Σ13_ΛΛ)
ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Απλά θεωρώ ότι οι ίδιες μπορεί να επιλέγουν να μη διεκδικούν στον εργασιακό τομέα.» (Σ14_ΛΛ)	«Είναι πολύ φυσιολογικό, αφού οι γυναίκες επιθυμούν να συζητούν θέματα «πιο εύκολα» με λιγότερες παγίδες και με λιγότερο πολιτικό κόστος.» (Σ3_PN) «Επιπλέον οι γυναίκες φοβούνται ακόμα να διεκδικήσουν, λόγω αυτής της ανδροκρατίας των κομμάτων.» (Σ10_ΞΝ)
ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΣΑ]	
«Οι υποψήφιας γυναίκες ήταν κατά πολύ λιγότερες σε σχέση με τους άνδρες.» (Σ8_ΤΔ)	
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	
ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Οι γυναίκες εκ φύσεως είναι πιο αισθητοποιημένες σε κοινωνικά ζητήματα για αυτό και επιλέγονται περισσότερο για να συμμετέχουν	«Η ευαισθησία του γυναικείου φύλου αντικατοπτρίζει και τη δράση της στα κοινωνικά θέματα και επειδή εκεί αναλαμβάνει πιο

σε κοινωνικές εκπομπές.» (Σ8_ΤΔ) «Στην περίπτωση των κοινωνικών θεμάτων, οι γυναίκες έχουν από τη φύση τους μία ευαισθησία και είναι πιο ενημερωμένες για τα σχετικά θέματα.» (Σ9_ΝΨ)	πρωταγωνιστικό ρόλο πολλές φορές αυτοβούλως, καλείται πιο συχνά διότι η δράση της παρουσιάζει ενδιαφέρον.» (Σ7_ΔΤ)
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] ενώ αυτός είναι και ο ρόλος που τους δίνει η ίδια η κοινωνία και οι τηλεθεατές. Οι γυναίκες είναι πιο αποδεκτές σε ευαίσθητα θέματα και οι άντρες σε «σοβαρά».» (Σ9_ΝΨ)	«Τα ίδια τα κόμματα έχουν χωρίσει αυτούς τους τομείς, στις εσωτερικές δικές τους επιτροπές και στη Βουλή, σε ανδροκρατούμενους (Οικονομία, Εξωτερική Πολιτική, Κυπριακό και Εκλογικά) και σε τομείς όχι γυναικοκρατούμενους αλλά τουλάχιστον ίσης κατανομής μεταξύ των δύο φύλων (Περιβάλλον, Πολιτισμός, Κακοποίηση/Δικαιώματα παιδιών και Γυναικεία Ζητήματα).» (Σ7_ΔΤ)
	ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΣΑ]
	«Οι ίδιες επικεντρώνονται σε ένα δύο θέματα τα οποία ξέρουν καλά και φοβούμενες μήπως εκτεθούν περιορίζονται σε αυτά τα δύο θέματα.» (Σ11_ΞΛ)
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΤΡΩΝ – ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Αλλά και εκεί όπου υπάρχουν γυναίκες σε ανώτατες θέσεις πρέπει να είναι συνειδητοποιημένες και ευαίσθητοποιημένες για να προωθούν γυναίκες.» (Σ1_ΤΨ)	«Μου έχει τύχει όμως να προσκαλέσω γυναίκες πολιτικούς για θέματα πολιτικής (κυπριακό κυρίως) και να μου αρνηθούν.» (Σ6_ΛΡ)
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΒΙΩΜΑΤΩΝ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Εμ αν βάλετε κάμερες να παρακολουθείτε τι σχόλια γίνονται που τους τεχνικούς πέρα από τους δημοσιογράφους, αν είναι μια ωραία γυναίκα στο πάνελ είναι υποτιμητικά που γίνονται τα σχόλια, εν σεξιστικά σχόλια που γίνονται, [...] αν είναι μόνοι τους οι άντρες εν μπορείτε να φανταστείτε τι γίνεται.» (Σ5_ΖΛ)	«Όχι δεν έχω βιώσει διακρίσεις ως προς τις γυναίκες πολιτικούς.» (Σ7_ΔΤ)
ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Διαφωνώ με τη θέση αυτή. Ο ρόλος του δημοσιογράφου δεν διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο των προσκεκλημένων.» (Σ8_ΤΔ)	«Ναι. Θεωρώ ότι δεν γίνονται διακρίσεις εμ μεταξύ αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ εεμ υπό τον υπό τη θέση ότι αντιμετωπίζονται ισότιμα από το δημοσιογράφο.» (Σ13_ΛΛ)
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΜΕΙΩΜΕΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΜΕ	
ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«Πρέπει και οι ίδιες οι γυναίκες να διεκδικούν και να απαιτούν να συμμετέχουν εκεί όπου έχουν	«Μόνο η κατάληψη περισσότερων σημαντικών θέσεων στην πολιτική ζωή από γυναίκες, θα αυξήσει

θέση.» (Σ1_ΤΨ)	τα ποσοστά εκπροσώπησης τους και στα τηλεοπτικά πάνελ. » (Σ7_ΔΤ)
ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] ναι μέσω εκπομπών που προάγουν την ισότητα μέσω τηλεοπτικών σειρών που δεν θέτουν τη γυναίκα στον παραδοσιακό της ρόλο ίσως να μπορούσε να προκληθεί μια αλλαγή. Στο πλαίσιο ενός δελτίου ειδήσεων όμως θεωρώ ότι δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι τέτοιο παρά μόνο να προβάλλουμε θέματα που προβάλλουν την ισότητα. Σε καταστάσεις όμως όπου έχουμε γυναίκες ή άντρες συνομιλητές όχι.» (Σ12_ΖΒ)	«Μόνο εάν οι ίδιες κατορθώσουν να έχουν ίση εκπροσώπηση με τους άντρες στα κέντρα λήψεως αποφάσεων. Να μπουν δηλαδή στη κομματική και την πολιτική « μάχη». Δεν είναι εύκολο καθώς το κομματικό κατεστημένο ανδροκρατείται. [...] Ωστόσο συμφωνώ ότι είναι πολύ πιο δύσκολο για μία γυναίκα να ανεβεί τα σκαλιά της κομματικής ιεραρχίας.» (Σ6_ΛΡ)
ΕΝΟΧΟΠΟΙΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΑΣ [ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΕΙΟ]	
«[...] αν περισσότερες γυναίκες αποφάσιζαν να ασχοληθούν με την πολιτική [...]» (Σ9_ΝΨ)	«Πρέπει οι ίδιες να βγουν από το καθούκι τους και να διεκδικήσουν και να πουν εμείς θέλουμε συμμετοχή και σε άλλες επιτροπές και δε θεωρώ αν δικαίως το διεκδικήσει μια γυναίκα τζιαι πραγματικά το αξίζει εν να της πει κάποιος οι μην μπεις.» (Σ11_ΞΛ)
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ[ΣΑ]	
«[...] αν τα ανδροκρατούμενα κόμματα αποφάσιζαν να στηρίξουν εξίσου τις γυναίκες που υπηρετούν το κόμμα. [...]» (Σ9_ΝΨ)	
ΕΙΡΩΝΕΙΑ [ΣΑ]	
«Άρα είναι το σύνολο της κοινωνίας που πρέπει να αλλάξει και αλλάζει, πιστεύω ότι αλλάζει, αλλά μέχρι να φτάσουμε στο ιδανικό, εμ μακάρι να ζήσουμε να το δούμε.» (Σ5_ΖΛ)	

2. Συγκριτική Ανάλυση Λόγου Γυναικών και Αντρών Πολιτικών Και Δημοσιογράφων

(α) Γυναίκες – Άντρες Πολιτικοί

Κατ' αρχάς στον λόγο των αντρών πολιτικών λανθάνουν περισσότερα στερεότυπα. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι κυρίως μη αποδεκτά από τους άντρες πολιτικούς, ενώ οι ίδιοι φαίνεται να δείχνουν περισσότερη άγνοια σχετικά με τις διακρίσεις στα ΜΜΕ. Περισσότερο κατηγορικός είναι ο λόγος των γυναικών, οι οποίες κατηγορούν τα κόμματα, την κοινωνία και τα ΜΜΕ για την παρούσα κατάσταση στην πολιτική και παράλληλα τείνουν να επιβεβαιώνουν τα πορίσματα της έρευνας. Περισσότερη ειρωνεία παρουσιάζεται στον λόγο των γυναικών πολιτικών, δείχνοντας τη δυσανασχέτησή τους για την κατάσταση. Όμως, οι ίδιες οι γυναίκες φαίνεται να ενοχοποιούν περισσότερο τη γυναίκα για την επιλογή της θεματολογίας, επιρρίπτοντας ευθύνες στην ίδια, όπως και για τους τρόπους αντιμετώπισης της μειωμένης παρουσίας των γυναικών στην πολιτική και στα ΜΜΕ. Και στον λόγο των δύο παρουσιάζεται αντίφαση, ενώ συνηθίζουν να είναι απόλυτοι σε αυτά που λένε.

(β) Γυναίκες – Άντρες Δημοσιογράφοι

Τόσο στον λόγο των γυναικών όσο και των αντρών δημοσιογράφων κυριαρχούν τα στερεότυπα σχετικά με τη θέση της γυναίκας και την παρουσία της στην πολιτική. Περισσότερο κατηγορικός είναι ο λόγος των γυναικών δημοσιογράφων, οι οποίες κατηγορούν την κοινωνία και τα κόμματα για την παρούσα κατάσταση. Ειρωνεία υπάρχει περισσότερο στον λόγο των γυναικών δημοσιογράφων, ενώ οι άντρες δημοσιογράφοι ενοχοποιούν περισσότερο τη γυναίκα πολιτικό από ότι οι γυναίκες δημοσιογράφοι για τα αίτια χαμηλής παρουσίας των γυναικών στην πολιτική, για τη θεματολογία, για τις διακρίσεις αλλά και για τους τρόπους αντιμετώπισης.

(γ) Γυναίκες Πολιτικοί – Γυναίκες Δημοσιογράφοι

Ο λόγος των γυναικών πολιτικών και γυναικών δημοσιογράφων είναι απόλυτος. Στον λόγο των γυναικών δημοσιογράφων λανθάνουν περισσότερα στερεότυπα παρά στον λόγο των γυναικών πολιτικών (αίτια χαμηλού ποσοστού γυναικών στην πολιτική, διάκριση αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ). Ο λόγος και των γυναικών πολιτικών και των γυναικών δημοσιογράφων είναι κατηγορικός και περιέχει στοιχεία ειρωνείας, ενώ οι γυναίκες δημοσιογράφοι ενοχοποιούν τη γυναίκα περισσότερο από τις γυναίκες πολιτικούς (αίτια χαμηλού ποσοστού γυναικών στην πολιτική, διάκριση αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ, τρόποι αντιμετώπισης μειωμένης παρουσίας γυναικών στην πολιτική).

(δ) Άντρες Πολιτικοί - Άντρες Δημοσιογράφοι

Οι άντρες δημοσιογράφοι ενοχοποιούν τη γυναίκα περισσότερο από τους άντρες πολιτικούς (αίτια χαμηλού ποσοστού γυναικών στην πολιτική, θεματολογία, διάκριση αντρών γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ, τρόποι αντιμετώπισης μειωμένης παρουσίας γυναικών στην πολιτική). Τόσο στον λόγο των αντρών πολιτικών όσο και στον λόγο των αντρών δημοσιογράφων κυριαρχούν στερεότυπα για τη θέση της γυναίκας και τον ρόλο της στην πολιτική, ενώ τέλος ο λόγος των αντρών δημοσιογράφων είναι περισσότερο κατηγορικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Εκπομπές και Δελτία Ειδήσεων

Αρχικά, μέσα από την ποσοτική ανάλυση των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων φαίνεται ότι η παρουσία των γυναικών πολιτικών στις εκπομπές και τα δελτία ειδήσεων είναι σχεδόν μηδαμινή σε σχέση με την παρουσία των αντρών πολιτικών.

Φαίνεται, παράλληλα, ότι δίνεται πολύ λιγότερος χρόνος στις γυναίκες να αναλύσουν τα διάφορα θέματα στις εκπομπές και στα δελτία ειδήσεων, ενώ οι γυναίκες φαίνεται να υπερ-εκπροσωπούνται σε θέματα του περιβάλλοντος, σε θέματα πολιτισμού ή σε θέματα, όπως η υπο-εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική και σε διάφορους οργανισμούς, τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα φύλα και κυρίως με τις γυναίκες, η πορνεία και σωματεμπορία γυναικών, η ψυχική υγεία και ο στιγματισμός των διαζευγμένων γυναικών ή η κακοποίηση των παιδιών.

Παράλληλα, μέσα από τη σημειωτική ανάλυση διαφάνηκε ότι οι άντρες πολιτικοί εκφράζονται με μια έντονη κινησιολογία, ενώ οι γυναίκες πολιτικοί φαίνεται να είναι πιο συγκρατημένες, τείνοντας να εκφράζονται περισσότερο με μορφασμούς του προσώπου. Όσον αφορά στην αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτικών και των δημοσιογράφων που καταγράφηκε μόνο στις εκπομπές, σε αρκετές εκπομπές ο δημοσιογράφος αφαιρεί απότομα τον λόγο από γυναίκα πολιτικό και τον δίνει σε άντρα πολιτικό.

Ακολούθως μέσα από την ανάλυση λόγου των εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων, ο λόγος των αντρών πολιτικών φαίνεται να είναι λιγότερο δομημένος από αυτόν των γυναικών πολιτικών. Επίσης, για να γίνουν πιο πειστικοί οι άντρες επικαλούνται λόγια και πράξεις προσώπων, ενώ οι γυναίκες πολιτικοί επικαλούνται επαγγελματικές και προσωπικές εμπειρίες. Όσον αφορά τον τόνο και το ύφος ομιλίας οι γυναίκες τείνουν να χρησιμοποιούν ένα πιο συναισθηματικό τόνο όταν μιλούν, ενώ ο λόγος των αντρών πολιτικών είναι πιο επιθετικός και το ύφος τους είναι ιδιαίτερα έντονο, στομφώδες, επιθετικό και ανταγωνιστικό. Οι γυναίκες, παράλληλα, είναι πιο διαλλακτικές και ψύχραιμες και κάποιες φορές επικαλούνται το φύλο τους για να κερδίσουν την εύνοια των συνομιλητών τους, αναπαράγοντας φυλετικά στερεότυπα.

2. Συνεντεύξεις Πολιτικών και Δημοσιογράφων

Μέσα από την ανάλυση περιεχομένου των συνεντεύξεων προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα: Οι γυναίκες πολιτικοί στο σύνολό τους υποστηρίζουν ότι υπάρχει διάκριση γυναικών και αντρών πολιτικών στα ΜΜΕ και σε αυτό συμφωνούν και οι μισοί άντρες πολιτικοί. Οι άντρες και οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι υπάρχουν σε κάποιο βαθμό διακρίσεις στα ΜΜΕ, αλλά παράλληλα και ότι σε κάποιον βαθμό απουσιάζουν.

Οι άντρες και γυναίκες πολιτικοί συμφωνούν ότι η μειωμένη παρουσία των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ οφείλεται στο γεγονός ότι είναι λιγότερες οι γυναίκες, οι οποίες ασχολούνται με τα πολιτικά θέματα, ζήτημα με το οποίο συμφωνούν και οι άντρες δημοσιογράφοι. Παράλληλα, επισημαίνεται και από τις δύο ομάδες πολιτικών ότι βασικό ρόλο διαδραματίζει και η αντίληψη

της κοινωνίας για τους ρόλους των δύο φύλων, στοιχείο το οποίο επισημαίνουν και οι γυναίκες δημοσιογράφοι.

Επιπρόσθετα, άντρες και γυναίκες πολιτικοί επισημαίνουν ότι εμφανίζονται λιγότερες γυναίκες σε εκπομπές που διαπραγματεύονται θέματα οικονομίας και πολιτικής εξαιτίας της ευαίσθητης πλευράς με την οποία αντιμετωπίζουν τα συγκεκριμένα θέματα οι γυναίκες, κάτι που θεωρείται ότι δε συνάδει με τα θέματα «υψηλής πολιτικής». Επίσης, οι γυναίκες πολιτικοί και οι γυναίκες δημοσιογράφοι θεωρούν ότι υπάρχει και μια καθιερωμένη στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας για τον ρόλο των γυναικών πολιτικών, η οποία τους αφαιρεί το δικαίωμα για συμμετοχή σε τέτοιες θεματολογίες. Οι άντρες δημοσιογράφοι με τη σειρά τους υποστηρίζουν ότι οι ίδιες οι γυναίκες πολιτικοί επιλέγουν να μην ασχολούνται εκτεταμένα με θέματα οικονομίας και πολιτικής.

Όσον αφορά στα είδη διάκρισης που παρατηρούνται στα ΜΜΕ, οι άντρες πολιτικοί και δημοσιογράφοι επισημαίνουν κυρίως ότι ο δημοσιογράφος συμπεριφέρεται διαφορετικά σε άντρες και γυναίκες πολιτικούς, γνώμη την οποία συμμερίζονται και οι γυναίκες πολιτικοί. Επιπλέον, οι γυναίκες πολιτικοί θεωρούν με τη σειρά τους ότι υπάρχει μια εμφανής υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ, όπως και μια τάση για απόκλιση των γυναικών από τις πολιτικές συζητήσεις. Οι γυναίκες δημοσιογράφοι συμμερίζονται την άποψη των γυναικών πολιτικών για την εμφανή υποτίμηση των γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ και παράλληλα εισάγουν και το θέμα της προσβλητικής συμπεριφοράς των αντρών πολιτικών απέναντι σε γυναίκες πολιτικούς.

Αναφερόμενοι στους τρόπους αντιμετώπισης της μειωμένης παρουσίας των γυναικών στην πολιτική, άντρες και γυναίκες πολιτικοί και δημοσιογράφοι συμφωνούν ότι πρέπει να αλλάξει η κουλτούρα και η νοοτροπία της κοινωνίας, αλλά παράλληλα και οι ίδιες οι γυναίκες να κινητοποιηθούν και να απαιτήσουν μεγαλύτερη εκπροσώπησή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, οι γυναίκες πολιτικοί επισημαίνουν ότι και η πολιτεία πρέπει να προχωρήσει σε απαραίτητες μεταρρυθμίσεις με κοινωνικές παροχές για να δώσει τη δυνατότητα σε γυναίκες να ασχοληθούν με την πολιτική, αλλά και τα ίδια τα ΜΜΕ αναφέρουν ότι πρέπει να μεταχειρίζονται άντρες και γυναίκες πολιτικούς με τον ίδιο τρόπο.

Τέλος, όσον αφορά τη συμπεριφορά των γυναικών στις διάφορες εκπομπές οι άντρες πολιτικοί θεωρούν ότι οι γυναίκες συζητούν σε πιο ήπιους τόνους, ενώ οι ίδιες οι γυναίκες πολιτικοί αναφέρουν ότι τείνουν να υιοθετούν αντρικά χαρακτηριστικά για να μπορούν να ενταχθούν σε πολιτικές συζητήσεις.

Παράλληλα, μέσα από την ανάλυση λόγου των συνεντεύξεων, άντρες και γυναίκες πολιτικοί και δημοσιογράφοι φαίνεται να επιρρίπτουν ευθύνες στη γυναίκα για την άνιση μεταχείρισή της στα ΜΜΕ αλλά και για μια μη ενεργό προσπάθεια για αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης. Ο λόγος μεγάλου ποσοστού συνεντευξιαζόμενων φαίνεται να περιλαμβάνει λανθάνοντα στερεότυπα, κάτι που υποδηλώνει ότι ακόμα και οι ίδιοι που μπορεί να κατηγορούν την υπάρχουσα κατάσταση πέφτουν στην παγίδα υιοθέτησης στερεοτύπων σχετικά με τους ρόλους της γυναίκας, αναφερόμενοι παράλληλα στη δυσκολία επιτυχίας μιας γυναίκας στην πολιτική. Κυρίως οι άντρες είναι αυτοί, οι οποίοι δεν αποδέχτηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την άνιση

μεταχείριση των γυναικών στα ΜΜΕ. Κατηγορικός και περισσότερο ειρωνικός είναι ο λόγος των γυναικών, οι οποίες κατηγορούν την κοινωνία, τα ΜΜΕ αλλά και τα πολιτικά κόμματα για την παρούσα υποβαθμισμένη θέση της γυναίκας στην πολιτική, ενώ η ειρωνεία χρησιμοποιείται σαν άμυνα και τρόπος έκφρασης της δυσανασχήτησής τους.

Εν κατακλείδι, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι υπάρχει διάκριση στα ΜΜΕ μεταξύ των γυναικών και αντρών πολιτικών και αυτό το στοιχείο είναι απόρροια των στερεοτυπικών αντιλήψεων της κοινωνίας για τη γυναίκα πολιτικό, της διαφορετικής αντιμετώπισης των γυναικών και αντρών πολιτικών από τους δημοσιογράφους, αλλά και τη μη ενεργό προσπάθεια των γυναικών πολιτικών για αλλαγή της παρούσας κατάστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σκιαγραφώντας μέσα από την έρευνα το προφίλ των γυναικών πολιτικών στην Κύπρο, φαίνεται ότι βρίσκονται σε μια υποβαθμισμένη θέση εξαιτίας των στερεοτυπικών αντιλήψεων που κυριαρχούν ακόμη στην κοινωνία και θέλουν τη γυναίκα οικοκυρά, μητέρα και καλή σύζυγο. Η εσωτερίκευση αυτών των έμφυλων στερεοτύπων και προκαταλήψεων αποτελούν βασικό αποτρεπτικό παράγοντα για ενασχόληση των γυναικών με την πολιτική (Abdela, 2005).

Σημαντικός παράγοντας ανάλυσης της παρούσας κατάστασης αποτελεί η έννοια του κοινωνικού φύλου, το οποίο σύμφωνα με τη Scott (1986) είναι το μέσο «υπόδειξης πολιτισμικών κατασκευών», δηλαδή των ιδεών σχετικά με τους ρόλους που αρμόζουν στη γυναίκα και στον άντρα. Πρόκειται για μία κοινωνική, πολιτισμική, πολιτική και ιστορική κατηγορία που έχει ως βασικό στόχο να προσδιορίσει την ιδέα ότι η υποταγή, η κατωτερότητα και η αδυναμία των γυναικών δεν προέρχονται από τη φύση, αλλά είναι πολιτισμικές και ιστορικές κατασκευές (Bock, 1993).

Τα πιο πάνω στοιχεία παραπέμπουν σε μια πατριαρχική ιδεολογία, η οποία ακριβώς εκφράζει την ανάγκη του άνδρα να επικρατήσει επί της γυναίκας (Scott, 1986). Η έννοια της πατριαρχίας προσδιορίζεται ως ένα σύστημα κοινωνικών σχέσεων, το οποίο στηρίζεται σε μια υλική και ηθική βάση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους άντρες, οι οποίοι με τη σειρά τους δημιουργούν δυνατότητα ανδρικής κυριαρχίας μέσω σχέσεων εξουσίας επί των γυναικών (Millet, 1969).

Παρουσιάζοντας παράλληλα τους βασικούς αποτρεπτικούς παράγοντες για συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική η Lesley Abdela, προσπάθησε να αποδείξει ότι οι περισσότεροι από αυτούς συνδέονται με την αποδοχή και διαιώνιση έμφυλων στερεοτύπων. Οι βασικοί παράγοντες αποτελούν, σύμφωνα με την Abdela, τα έμφυλα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις και συμπεριφορές, η δημιουργία ανδρικών περιοχών από τα οποία αποκλείονται οι γυναίκες, η έλλειψη χρηματοοικονομικής στήριξης, επειδή ακριβώς οι γυναίκες έχουν δυσκολότερη πρόσβαση σε κονδύλια, η έλλειψη αυτοπεποίθησης, η έλλειψη χρόνου λόγω των αυξημένων υποχρεώσεων των γυναικών με τα του οίκου, τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων, η δυσκολία συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, και γενικότερα τα εμπόδια σταδιοδρομίας που προκύπτουν για μια γυναίκα (Abdela, 2005).

Αποδεικνύεται έτσι από τα πιο πάνω ότι εγκλωβισμένες καθώς είναι οι γυναίκες σε ένα σύστημα αναπαραγωγής των παραδοσιακών «ανδρικών» λογικών, γίνονται δέκτες της ανδρικής κυριαρχίας και εξουσίας με αποτέλεσμα πίσω από προκάλυμμα παραδοσιακών νόρμων να αδυνατούν να συνειδητοποιήσουν την κατάστασή τους, ώστε να μπορέσουν να αντιδράσουν. Ακριβώς, λοιπόν, η πατριαρχική ιδεολογία επιδρά και πάνω στις γυναίκες πολιτικούς στην Κύπρο, στις οποίες δε δίνεται ακόμη ίση ευκαιρία ανέλιξης στην πολιτική σκηνή. Έτσι, μέσα από την έρευνα παράλληλα καταδεικνύεται ότι ο πολιτικός δημόσιος λόγος και η πολιτική αρένα σε γενικότερη ανάλυση, αποτελούσε και αποτελεί μέχρι σήμερα κατ' εξοχήν αρσενική υπόθεση ή χώρος επικράτησης αρσενικού φύλου (Pusnik & Bulc, 2001).

Σύμφωνα με τους Pusnik και Bulc (2001), οι γυναίκες οι οποίες εμπλέκονται πιο ενεργά στην πολιτική και διαδραματίζουν πολιτικό ρόλο, άρα είναι φορείς πολιτικής/δημόσιας εξουσίας,

μεταφέρουν και ενισχύουν ιδιαίτερα τη «φυσική» εικόνα ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο συνδεδεμένες με τον ιδιωτικό χώρο και τις προσωπικές διαπροσωπικές σχέσεις. Αυτό ενισχύεται από την άποψη ότι οι γυναίκες διακρίνονται για τα «λεπτά» τους συναισθήματα, όπως είναι τα συναισθήματα της συμπόνιας, αγάπης, κατανόησης, αλτρουισμού. Ακριβώς και αυτό το στοιχείο ενυπάρχει στην παρούσα έρευνα, καθώς τόσο οι άντρες πολιτικοί όσο και οι γυναίκες πολιτικοί θεωρούν ότι λόγω της ιδιαίτερα ευαίσθητης πλευράς των γυναικών, οι γυναίκες πολιτικοί αποκλείονται από συζητήσεις «υψηλής πολιτικής».

Οι γυναίκες πολιτικοί παράλληλα για να αποκτήσουν εκτόπισμα στην πολιτική και κατ' επέκταση στα ΜΜΕ πρέπει να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες προσδοκίες (Dahlerup, 1988). Οι γυναίκες πολιτικοί θα πρέπει να αποδείξουν ότι είναι ικανές όπως οι άνδρες ομόλογοί τους, οι οποίοι συχνά είναι μεγαλύτεροι ηλικιακά και έχουν καταφέρει να κατακτήσουν το πολιτικό σκηνικό προ πολλών δεκαετιών, όταν η γυναίκα ήταν εντελώς αφανής στην πολιτική. Παράλληλα, οι γυναίκες θα πρέπει να αποδείξουν ότι το να εκλεγούν περισσότερες γυναίκες βουλευτίνες μπορεί να συμβάλει σε μια σημαντική κοινωνική και πολιτειακή αλλαγή.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η μειωμένη παρουσία των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων δείχνει την αντίφαση μεταξύ της οικουμενικής ισότητας των δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως φύλου αλλά και της υποτέλειας που υφίστανται οι γυναίκες (Παντελίδου - Μαλούτα, 2002). Ακριβώς αυτή η κατάσταση παραπέμπει ίσως σε δημοκρατικό έλλειμμα παρά σε ένα εξ ολοκλήρου ζήτημα ισότητας των φύλων.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Abdela, L. (2005). *Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών/τριών. Επικοινωνιακές δεξιότητες για τις γυναίκες στην πολιτική*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας.
- Barrowcliffe, M. (2007) *Cry me a river*. London, UK: Times.
- Brants, K., & Van Praag, P. (2006). Signs of media logic: Half a century of political communication in the Netherlands. *Javnost-The Public*, 13, 25-40.
- Bock, G. (1993). Πέρα από τις διχοτομίες. Προοπτικές στην ιστορία των γυναικών. *Δίη-Φεμινιστικό Περιοδικό*, 6, 55-83.
- Carroll, S. J., & Schreiber, R. (1997). Media Coverage of Women in the 103rd Congress. In P. Norris (ed.) *Women, Media and Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- CNEL. (2003). *Women, Work and TV: Female representation in TV programs*. Retrieved from http://www.cnel.it/53?shadow_documenti=11146
- Corner, J. (2003). Mediated persona and political culture. In J. Corner & D. Pels (Eds.), *Media and the Restyling of Politics*. London, UK: Sage.
- Dahlerup, D. (1988). From a Small to a Large Minority Women in Scandinavian Politics. *Scandinavian Political Sciences, Bind 11 (New Series)*. Retrieved from https://tidsskrift.dk/index.php/scandinavian_political_studies/article/view/13010/24817
- Eagly, A. H., Makhijani, M. G., & Klonsky, B. G. (1992). Gender and the evaluation of leaders: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 111, 3-22.
- European Commission. (2009). *Women in European Politics – Time for Action*. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId>
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fields, S. (2007). *The Politics of Tears; a Male President Can Cry, but Could Hillary?* Washington: Washington Times.
- Gallagher, M. (2001). *Gender setting: New agendas for media monitoring and advocacy*. London, UK: Zed Books.
- Gee, J. P. (1999). *An introduction to discourse analysis: Theory and method*. New York: Routledge.
- Gidengil, E. & Everitt, J. (1999). Metaphors and misrepresentation: Gendered mediation in news coverage of the 1993 Canadian leaders' debates. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 4(1), 48-65.

- Gidengi, E. & Everitt, J. (2003). Talking Tough: Gender and Reported Speech in Campaign News Coverage. *Political Communication*, 20, 209-232.
- Gitlin, T. (1980). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press.
- Global Media Monitoring Project. (2005). Who makes the news?. Retrieved from http://www.whomakesthenews.org/images/stories/website/gmmp_reports/2005/gmmp-report-en-2005.pdf
- Inter-Parliamentary Union. (1995). Women in Parliament 1945-1995. Retrieved from http://www.ipu.org/PDF/publications/women45-95_en.pdf
- Inter-Parliamentary Union. (2005). Women in Politics. Retrieved from http://www.ipu.org/pdf/publications/wmn45-05_en.pdf
- Inter-Parliamentary Union. (2008). Women in Parliament in 2008: The year in perspective. Retrieved from <http://www.ipu.org/pdf/publications/wmn08-e.pdf>
- Italy. (2004). Mass media and the redistribution of power. Fondazione Giacomo Brodolini. Report for the project "Mass media in the redistribution of power" funded by the European Union in terms of the Community Framework Strategy on Gender Equality (2001-2005).
- Kahn, K. F. (1994). Does gender makes a difference? An experimental examination of sex stereotypes and press patterns. *American Journal of Political Science*, 38, 162.
- Kahn, K. F. (1994). The distorted mirror: Press coverage of women candidates for statewide office. *Journal of Politics*, 56, 154-173.
- Kahn, K. F. & Goldenberg, E. N. (1991). Women candidates in the news: An examination of gender differences in U.S. Senate campaign coverage. *Public Opinion Quarterly*, 55, 180-199.
- Lindsey, A. E., & Zakahi, W. R. (1996). Women who tell and men who ask: Perceptions of men and women departing from gender stereotypes during initial interaction. *Sex Roles*, 34, 767-786.
- Meeks, L. (2012). Is She "Man Enough"? Women Candidates, Executive Political Offices, and News Coverage. *Journal of Communication*, 62, 175-193.
- Millett, K. (1969). *Sexual Politics*. Granada Publishing.
- Nelson, N. L. (1986). Metaphor and the media. In T. Sari, & A. E. William (eds.), *Communication and Culture: Language, Performance, Technology and Media*. Norwood, NJ: Ablex.
- Norris, P. (1997) Women Leaders Worldwide: A splash of color in the photo op. In P. Norris (ed.), *Women, media and politics* (pp. 146-165). Oxford: Oxford University Press.

- Paxton, P., Hughes, M.M., & Painter M. A. (2010). Growth in Women's Political Representation: A longitudinal exploration of democracy, electoral system and gender quotas. *European Journal of Political Research*, 49, 25-52.
- Παντελίδου – Μαλούτα, Μ. (2002). *Το φύλο της δημοκρατίας. Ιδιότητα του πολίτη και έμφυλα υποκείμενα*. Εκδόσεις Σαββάλας: Αθήνα.
- Pantti, M. (2007). Portraying Politics: Gender, Politik und Medien. In C. Holtz-Bacha & N. Reiling (Eds.) *Politikerinnen kommen vor. Wie die Medien mit Frauen in der Politik umgehen*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Pusnik, M., & Bulc, G. (2001). Women in Their Own Reflection: Self – Representation of Women Politicians in the Slovenian Press. *Epistemology Journal of Communication Inquiry*, 25(4), 396-413.
- Rettich, M. (2004). Medienanalyse der Präsidentensuche: Casting Show mit“Horst Wer” und “Gesine eUnbekannt” (Media Analysis of the Research for President). In M. Pantii (Eds.), *Portraying Politics: Gender, Politik, Medien* (pp. 17-51).
- Ross, K. & Sreberny, M. A. (1997). Playing house – Gender, Politics and the News Media in Britain. *Media, Culture and Society*, 19, 101-109.
- Ross, K., & Sreberny, M.A. (2000). Women in the house: Media representations of British politicians. In M.A. Sreberny & L. Van Zoonen (Eds.), *Gender Politics and Communication* (pp. 79-99). Creskill: Hampton Press.
- Scott, J.W. (1986). Gender: A Useful Category of Historical Analysis. *The American Historical Review*, 91(5), 1053-1076.
- Silverman, D. (2000). *Doing qualitative research: A practical guide*. Thousand Oaks. CA: Sage Publications.
- Sloat, A. (2005). Fixing an old divide: The political participation of women in an enlarged Europe. Retrieved from <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan018544.pdf>
- Smith, K.B. (1997). When all's fair: signs of parity in media coverage of female candidates. *Political Communication*, 14, 71-82.
- Sreberny-Mohammandi, A., & Ross, K. (1996). Women MPs and the Media: Representing the Body Politic. *Parliamentary Affairs*, 49, 103-115.
- Tuchman, G. (1978). The Symbolic annihilation of women by the mass media. In G. Tuchman, A. C. Daniels, and J. Benét (eds.), *Hearth and Home: Images of women in the media* (pp. 3–38). New York: Oxford University Press.

Van Zoonen, L. (2005). *Entertaining the citizen. When politics and popular culture convergence*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Van Santen, R., & Van Zoonen, L. (2010). The personal in political television biographies. *Biography: An Interdisciplinary Quarterly*, 33, 46-67.

Watson, P. (2000). Politics, Policy and Identity: EU Eastern Enlargement and East-West Differences. *Journal of European Public Policy*, 7, 369-84.

Wierstra, R. (2003). *Breasts, Butts, Balkenende, Hilversum, Bureau Beeldvorming Diversiteit*. Retrieved from http://www.womenlobby.org/IMG/pdf/MEDIA_EWL_Beijing_15_Report_Feb_2010.pdf

Οδηγός Συνέντευξης για Πολιτικούς

Ψευδώνυμο: _____

Φύλο: Άντρας ___ Γυναίκα ___

Ιδιότητα: _____

Κόμμα: _____ ή Κανάλι: _____

Προσφώνηση συνεντευκτή

«Γεια σας/Καλημέρα/Καλησπέρα. Ονομάζομαι (όνομα συνεντευκτή) και είμαι μέλος της ερευνητικής ομάδας Έρευνας του Πανεπιστημίου Κύπρου, με θέμα «Το προφίλ των γυναικών πολιτικών στην τηλεόραση της Κύπρου».

Ευχαριστούμε για τον χρόνο που μας παραχωρείτε. Η έρευνα έχει ως σκοπό να περιγράψει το προφίλ των Κυπρίων γυναικών πολιτικών όπως αυτό προβάλλεται μέσα από την κυπριακή τηλεόραση. Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι θα παραμείνετε ανώνυμος/η και ότι αυτά που θα μας πείτε θα είναι εμπιστευτικά και δεν θα διαρρεύσει καμιά πληροφορία. Θα χρησιμοποιηθεί ψευδώνυμο αντί το όνομά σας. Αν θέλετε να μην απαντήσετε κάποια ερώτηση ή να ζητήσετε διευκρινήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης απλώς γνωστοποιήστε μου το. Αν δεν σας πειράζει, θα προτιμούσα να μαγνητοφωνήσω τη συνέντευξη ούτως ώστε να αποτυπώσω με ακρίβεια αυτά που θα συζητήσουμε — κάτι που πιθανόν δεν θα καταφέρω αν περιοριστώ στο να κρατώ σημειώσεις. Φυσικά, αν σε οποιοδήποτε στάδιο της συνέντευξης θα θέλατε να σταματήσω να ηχογραφώ, απλά κάντε μου ένα νόημα και θα κλείσω το μαγνητόφωνο. Θέλετε να ρωτήσετε κάτι πριν ξεκινήσουμε; Μπορούμε να προχωρήσουμε στη συνέντευξη;»

Ερωτήσεις Συνέντευξης

1. Ποια η προσωπική σας γνώση ή άποψη: Υπάρχει ισότητα των φύλων στην Κύπρο;
2. Πώς ορίζετε, ποια έννοια δίνετε στην ισότητα των φύλων;
3. Η γυναίκα πολιτικός νομίζετε ότι τυγχάνει ίσης μεταχείρισης με τον άντρα πολιτικό στις τηλεοπτικές εκπομπές; Γιατί το λέτε;
4. Τα ποσοστά και τα αριθμητικά δεδομένα που θα σας παρουσιάσω στη συνέχεια, έχουν συγκεντρωθεί μέσα από την ανάλυση των τηλεοπτικών εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων σε έξι κυπριακούς τηλεοπτικούς σταθμούς κατά την προεκλογική περίοδο των βουλευτικών εκλογών 2011.

Η ανάλυση αυτή έδειξε ότι στις διάφορες εκπομπές το ποσοστό εμφάνισης των αντρών πολιτικών είναι 82% έναντι του 18% των γυναικών σε σύνολο 584 εκπομπών. Παρόμοια εικόνα έχουμε και για τα δελτία ειδήσεων με 91% περίπου το ποσοστό εμφάνισης των αντρών και 9% περίπου των γυναικών σε σύνολο 329 δελτίων ειδήσεων. Πώς ερμηνεύετε το γεγονός αυτό;

5. Το ποσοστό εμφάνισης γυναικών πολιτικών σε όλα τα είδη εκπομπών (βουλευτικές, καθημερινές, ευρωπαϊκές, κοινωνικές, πολιτικές) κυμαίνεται περίπου μεταξύ 15 – 30% σε σχέση με το ποσοστό των αντρών που είναι μεταξύ 70 – 85%. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό εμφάνισης γυναικών είναι στις κοινωνικές εκπομπές (29%), ενώ το μικρότερο σε πολιτικές εκπομπές (8%). Η εμφάνιση των γυναικών στα άλλα είδη εκπομπών έχει ως εξής: ευρωπαϊκές 26%, καθημερινές 19%, βουλευτικές 14%. Πώς το σχολιάζετε αυτό;
6. Νομίζετε ότι οι τηλεθεατές θέλουν περισσότερες γυναίκες να αναλύουν την πολιτική και να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή;
7. Ας μιλήσουμε τώρα για τα θέματα για τα οποία συζητούν τα δύο φύλα στις εκπομπές και τα δελτία ειδήσεων. Τόσο στις εκπομπές όσο και στα δελτία ειδήσεων, η σχέση ανδρών ομιλητών πολιτικών προς γυναίκες ομιλήτριες πολιτικούς στα θέματα Οικονομία, Εξωτερική Πολιτική, Κυπριακό και Εκλογικά είναι περίπου 2 προς 1. Αντίθετα, για θέματα, όπως Περιβάλλον, Πολιτισμός, Κακοποίηση/Δικαιώματα παιδιών και Γυναικεία Ζητήματα οι γυναίκες πολιτικοί εμφανίζονται περισσότερο από ότι οι άντρες πολιτικοί. Γιατί νομίζετε;
8. Ωραία, έχουμε μιλήσει για τα ποσοστά προβολής των αντρών και γυναικών πολιτικών στα δελτία ειδήσεων, στις εκπομπές γενικότερα και στα διάφορα είδη εκπομπών και για τα θέματα που αναλύουν τα δύο φύλα. Τώρα, θα ήθελα να μιλήσουμε λίγο για τον ρόλο του δημοσιογράφου.

Συγκεκριμένα, ο/η δημοσιογράφος διακόπτει τους άντρες πολιτικούς για να συμπληρώσει τον λόγο τους και να προωθήσει τη συζήτηση που διεξάγεται. Στις γυναίκες πολιτικούς για να θέσει διευκρινιστικές ερωτήσεις, για να σχολιάσει και πολύ λιγότερο για να υποβάλει ουσιαστικά ερωτήματα και να εξελιχθεί η συζήτηση σε γόνιμο διάλογο. Πώς το σχολιάζετε αυτό;

9. Γενικά πιστεύετε ότι γίνονται διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ;
  - α) Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος/η και να αναφέρετε ένα παράδειγμα που βιώσατε ή παρακολούθησατε;
10. Νιώσατε ποτέ διάκριση λόγω του φύλου σας, ότι είστε γυναίκα, ως μέλος στο πάνελ μίας εκπομπής;
  - α) Αν ναι, για ποιον λόγο; Σε ποιον τομέα;
11. Ως άντρας/γυναίκα πολιτικός, που παρευρίσκεστε ως συνομιλητής με γυναίκα/ες πολιτικό/ούς σε μία εκπομπή, έχετε παρατηρήσει ποτέ κάποιο είδος διάκρισης;
  - α) Αν ναι, ποιο; Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος/η;
  - α) Αν ναι, κυρίως προς ποιο φύλο;
  - β) Για ποιον λόγο;
  - γ) Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

12. Η μειωμένη παρουσία των γυναικών πολιτικών και το προφίλ τους, όπως σκιαγραφείται από την κυπριακή τηλεόραση, νομίζετε ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί; Με ποιον τρόπο;
13. Έχουμε φτάσει στο τέλος της συνέντευξής μας και βρήκα πάρα πολύ ενδιαφέροντα όσα συζητήσαμε. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε;

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για τη συμμετοχή σας στην έρευνά μας και για τον χρόνο που αφιερώσατε για αυτήν. Όσες πληροφορίες μας δώσατε θα μας φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες για τη μετέπειτα πορεία της έρευνάς μας. Ελπίζω να βρήκατε κι εσείς τη σημερινή μας συνομιλία χρήσιμη.

Διευκρινιστικές ερωτήσεις

1. Θα μπορούσατε να μιλήσετε λίγο περισσότερο για...;
2. Θα μπορούσατε να δώσετε περισσότερες λεπτομέρειες για...;
3. Θα μπορούσατε να δώσετε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα αυτού που αναφέρατε;
4. **Πότε** συνέβη αυτό;
5. **Πώς** οδηγήθηκαν τα πράγματα σε αυτή την κατάσταση;
6. **Γιατί** αντιδράσατε με αυτόν τον τρόπο;
7. **Πώς** νιώσατε;
8. **Τι** σκεφτήκατε;

Οδηγός Συνέντευξης για Δημοσιογράφους

Ψευδώνυμο: _____

Φύλο: Άντρας ___ Γυναίκα ___

Ιδιότητα: _____

Κόμμα: _____ ή Κανάλι: _____

Προσφώνηση συνεντευκτή

«Γεια σας/Καλημέρα/Καλησπέρα. Ονομάζομαι (όνομα συνεντευκτή) και είμαι μέλος της ερευνητικής ομάδας Έρευνας του Πανεπιστημίου Κύπρου, με θέμα «Το προφίλ των γυναικών πολιτικών στην τηλεόραση της Κύπρου».

Ευχαριστούμε για τον χρόνο που μας παραχωρείτε. Η έρευνα έχει ως σκοπό να περιγράψει το προφίλ των Κυπρίων γυναικών πολιτικών όπως αυτό προβάλλεται μέσα από την κυπριακή τηλεόραση. Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι θα παραμείνετε ανώνυμος/η και ότι αυτά που θα μας πείτε θα είναι εμπιστευτικά και δεν θα διαρρεύσει καμιά πληροφορία. Θα χρησιμοποιηθεί ψευδώνυμο αντί το όνομά σας. Αν θέλετε να μην απαντήσετε κάποια ερώτηση ή να ζητήσετε διευκρινήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης απλώς γνωστοποιήστε μου το. Αν δεν σας πειράζει, θα προτιμούσα να μαγνητοφωνήσω τη συνέντευξη ούτως ώστε να αποτυπώσω με ακρίβεια αυτά που θα συζητήσουμε — κάτι που πιθανόν δεν θα καταφέρω αν περιοριστώ στο να κρατώ σημειώσεις. Φυσικά, αν σε οποιοδήποτε στάδιο της συνέντευξης θα θέλατε να σταματήσω να ηχογραφώ, απλά κάντε μου ένα νόημα και θα κλείσω το μαγνητόφωνο. Θέλετε να ρωτήσετε κάτι πριν ξεκινήσουμε; Μπορούμε να προχωρήσουμε στη συνέντευξη;»

Ερωτήσεις Συνέντευξης

14. Ποια η προσωπική σας γνώση ή άποψη: Υπάρχει ισότητα των φύλων στην Κύπρο;
15. Πώς ορίζετε, ποια έννοια δίνετε στην ισότητα των φύλων;
16. Η γυναίκα πολιτικός νομίζετε ότι τυγχάνει ίσης μεταχείρισης με τον άντρα πολιτικό στις τηλεοπτικές εκπομπές; Γιατί το λέτε;
17. Τα ποσοστά και τα αριθμητικά δεδομένα που θα σας παρουσιάσω στη συνέχεια, έχουν συγκεντρωθεί μέσα από την ανάλυση των τηλεοπτικών εκπομπών και των δελτίων ειδήσεων σε έξι κυπριακούς τηλεοπτικούς σταθμούς κατά την προεκλογική περίοδο των βουλευτικών εκλογών 2011.

Η ανάλυση αυτή έδειξε ότι στις διάφορες εκπομπές το ποσοστό εμφάνισης των αντρών πολιτικών είναι 82% έναντι του 18% των γυναικών σε σύνολο 584 εκπομπών. Παρόμοια εικόνα

έχουμε και για τα δελτία ειδήσεων με 91% περίπου το ποσοστό εμφάνισης των αντρών και 9% περίπου των γυναικών σε σύνολο 329 δελτίων ειδήσεων. Πώς ερμηνεύετε το γεγονός αυτό;

18. Το ποσοστό εμφάνισης γυναικών πολιτικών σε όλα τα είδη εκπομπών (βουλευτικές, καθημερινές, ευρωπαϊκές, κοινωνικές, πολιτικές) κυμαίνεται περίπου μεταξύ 15 – 30% σε σχέση με το ποσοστό των αντρών που είναι μεταξύ 70 – 85%. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό εμφάνισης γυναικών είναι στις κοινωνικές εκπομπές (29%), ενώ το μικρότερο σε πολιτικές εκπομπές (8%). Η εμφάνιση των γυναικών στα άλλα είδη εκπομπών έχει ως εξής: ευρωπαϊκές 26%, καθημερινές 19%, βουλευτικές 14%. Πώς το σχολιάζετε αυτό;
19. Νομίζετε ότι οι τηλεθεατές θέλουν περισσότερες γυναίκες να αναλύουν την πολιτική και να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή;
20. Ας μιλήσουμε τώρα για τα θέματα για τα οποία συζητούν τα δύο φύλα στις εκπομπές και τα δελτία ειδήσεων. Τόσο στις εκπομπές όσο και στα δελτία ειδήσεων, η σχέση ανδρών ομιλητών πολιτικών προς γυναίκες ομιλήτριες πολιτικούς στα θέματα Οικονομία, Εξωτερική Πολιτική, Κυπριακό και Εκλογικά είναι περίπου 2 προς 1. Αντίθετα, για θέματα, όπως Περιβάλλον, Πολιτισμός, Κακοποίηση/Δικαιώματα παιδιών και Γυναικεία Ζητήματα οι γυναίκες πολιτικοί εμφανίζονται περισσότερο από ότι οι άντρες πολιτικοί. Γιατί νομίζετε;
21. Ωραία, έχουμε μιλήσει για τα ποσοστά προβολής των αντρών και γυναικών πολιτικών στα δελτία ειδήσεων, στις εκπομπές γενικότερα και στα διάφορα είδη εκπομπών και για τα θέματα που αναλύουν τα δύο φύλα. Τώρα, θα ήθελα να μιλήσουμε λίγο για τον ρόλο του δημοσιογράφου.

Συγκεκριμένα, ο/η δημοσιογράφος διακόπτει τους άντρες πολιτικούς για να συμπληρώσει τον λόγο τους και να προωθήσει τη συζήτηση που διεξάγεται. Στις γυναίκες πολιτικούς για να θέσει διευκρινιστικές ερωτήσεις, για να σχολιάσει και πολύ λιγότερο για να υποβάλει ουσιαστικά ερωτήματα και να εξελιχθεί η συζήτηση σε γόνιμο διάλογο. Πώς το σχολιάζετε αυτό;

22. Γενικά πιστεύετε ότι γίνονται διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών πολιτικών στα ΜΜΕ;

α) Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος/η και να αναφέρετε ένα παράδειγμα που βιώσατε ή παρακολουθήσατε;

23. Εσείς ως δημοσιογράφος, έχετε βιώσει ποτέ να γίνονται διακρίσεις ως προς τους/τις πολιτικούς;
- α) Αν ναι, τι είδους διάκριση;
- β) Κυρίως προς ποιο φύλο;
- γ) Για ποιον λόγο;
- δ) Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;
24. Η μειωμένη παρουσία των γυναικών πολιτικών και το προφίλ τους, όπως σκιαγραφείται από την κυπριακή τηλεόραση, νομίζετε ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί; Με ποιον τρόπο;
25. Έχουμε φτάσει στο τέλος της συνέντευξής μας και βρήκα πάρα πολύ ενδιαφέροντα όσα συζητήσαμε. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε;

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για τη συμμετοχή σας στην έρευνά μας και για τον χρόνο που αφιερώσατε για αυτήν. Όσες πληροφορίες μας δώσατε θα μας φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες για τη μετέπειτα πορεία της έρευνάς μας. Ελπίζω να βρήκατε κι εσείς τη σημερινή μας συνομιλία χρήσιμη.

Διευκρινιστικές ερωτήσεις

9. Θα μπορούσατε να μιλήσετε λίγο περισσότερο για...;
10. Θα μπορούσατε να δώσετε περισσότερες λεπτομέρειες για...;
11. Θα μπορούσατε να δώσετε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα αυτού που αναφέρατε;
12. **Πότε** συνέβη αυτό;
13. **Πώς** οδηγήθηκαν τα πράγματα σε αυτή την κατάσταση;
14. **Γιατί** αντιδράσατε με αυτόν τον τρόπο;
15. **Πώς** νιώσατε;
16. **Τι** σκεφτήκατε;